

Nya Kia EV9

Transformerar vårt sätt att färdas.

Movement that inspires

EV9 från

81781 €

Bilförmån från

1025 €/mån.

Nya Kia EV9 förändrar vår uppfattning om den traditionella bilupplevelsen. Kia-modellfamiljens nya elektriska och fyrhjuldrivna flaggskepp med tre sätesrader representerar den senaste formgivningen inom bilbranschen. Den stillsamt eleganta designen följer märkets "Opposites United" designfilosofi, som har sökt inspiration i naturens och den byggda världens kontraster. Kia EV9 är byggd på E-GMP-plattformen framtagna för elbilar och erbjuder upp till 512 km räckvidd på en enda laddning. 800-voltstekniken möjliggör ultrasnabb laddning. Tack vare den får du en räckvidd på upp till 220 km på bara 15 minuter. Förutom många förarassistanssystem representeras den senaste tekniken av till exempel den nya generationens fjärrparkeringsystem och digital smart nyckel. Nya Kia EV9 är här för att transformera vårt sätt att färdas.

Kia EV9 bilskattefritt pris från 81780,80 € + beräknad bilskatt 0 € + leveranskostnader 600 € = pris totalt 82380,80 €. Fri bilförmån 1100 €/mån., bruksförmån 1025 €/mån. CO₂-utsläpp 0 g/km. Bilens räckvidd på el påverkas av bland annat körstil, hastighet, yttre temperatur, väderleksförhållanden och väglag samt bilens last. Kia-garanti 7 år eller 150000 km, de tre första åren utan kilometergräns, innefattar även bilens batteri. Bilen på bilden är extrautrustad.

HUFVUDSTADSBLADET
grundades av August
Schauman år 1864.
HBL är i dag Finlands
största dagstidning på
svenska. Tidningens linje är
obundet liberalt borgerlig.

30.10.2023

● **Vecka:** 44

● **Namnsdag i dag:** Svenska: Jennifer, Juni.
Finska: Eila. Ortodoxa: Veijo, Vilja.

● **Namnsdag i morgon:** Svenska: Artur.
Finska: Arto, Arttu, Artturi. Ortodoxa: Panu,
Taisto, Urpo.

● Solen	upp	ner
Borgå	7.35	16.26
Hangö	7.44	16.39
Helsingfors	7.37	16.30
Lovisa	7.33	16.24
Uleåborg	7.58	16.04
Utsjoki	8.29	15.20
Vasa	8.04	16.30

RÄTTELSE

Det är vår linje att rätta fel så snart som möjligt på eget initiativ. Tidningens rättelsepolicy finns att läsa på <https://www.hbl.fi/rattelser/>

HBL

HUFVUDSTADSBLADET

Grundad 5 december 1864.
Medlem av
Nyhetsmediernas förbund.
ISSN 0356-0724.

Anna Hellerstedt Verkställande direktör
Kalle Silfverberg
Chefredaktör och ansvarig utgivare
Andreas Rundlöf Försäljningsdirektör
Kirsti Pahkala Digital direktör
Peter Valkama HR- och ekonomidirektör

Utgivare Hufvudstadsbladet Ab.
Hufvudstadsbladet Ab ägs av
Bonnier News och Konstsfundat.
Bolaget förbehåller sig rätten att förutom i
papperstidningen också i digitala produkter
publicera insänt eller beställt material utan
särskild ersättning.

REDAKTIONEN

Växel: 09 12531

Redaktionens e-post: nyheter@hbl.fi

Personliga e-postadresser:

fornamn.efternamn@hbl.fi

Kalle Silfverberg
Chefredaktör och ansvarig utgivare
Gunilla Celvin
Biträdande chefredaktör och redaktionschef
Dan Lolax
Tf redaktionschef
(kultur och samhälle och opinion)
Steffen Ørsted
Redaktionschef (visuellt och utveckling)

Mer kontaktuppgifter finns på hbl.fi/kontakt

BLEV DU UTAN TIDNING?

Gör din reklamation smidigt via
Mitt Konto konto.ksfmedia.fi

**Storhelsingfors & Övriga Nyland -
Postis morgondistribution**
0200 127 127, mån-fre kl. 06.30-16.00,
lör kl. 07.00-12.00, sön kl. 07.30-12.00

Postis dagsdistribution
09 1253 500 mån-fre kl. 09.00-12.00 och
kl. 13.00-15.00, lör-sön konto.ksfmedia.fi

Raseborg, Ingå, Hangö och Vasa (PPP)
06 784 8930, mån-fre kl. 06.00-8.00,
lör-sön kl. 06.00-10.00

**Kyrkslätt, Sjundeå, Lojo, Högfors,
Mäntsälä, Nummi-Pusula, Vichtis, Kervo,
Träskända, Hyvinge, Hyrylä, Jokela,
Mariefors, Borgnäs (Earlybird)**
09 1253 500 mån-fre kl. 09.00-12.00 och
kl. 13.00-15.00, lör-sön konto.ksfmedia.fi

Lahtis (Posti)
0200 127 127, mån-fre kl. 06.30-16.00,
lör kl. 07.00-12.00, sön kl. 07.30-12.00

Tammerfors (Posti)
0100 3355, mån-fre kl. 06.00-16.00,
lör-sön kl. 06.00-12.00

Tavastehus, Riihimäki (Posti)
0200 127 127, mån-fre kl. 06.30-16.00,
lör kl. 07.00-12.00, sön kl. 07.30-12.00

Åbo med omnejd (LSTJ)
02 269 3434, mån-fre kl. 06.00-16.30,
lör-sön kl. 07.00-11.00

Åland
018 636 700, mån-fre 08.00-14.00

HBL 365

Som prenumerant har du tillgång till
e-tidningen på HBL365 samt nyheter &
premiumartiklar på HBL Nyheter appen.

Du hittar båda apparna i App Store och
Google Play Butik.

Sköt alla dina prenumerationsärenden via
Mitt Konto konto.ksfmedia.fi

Ta kontakt

Kundservice: pren@ksfmedia.fi
09-1253 500, telefon mån-fre kl. 09.00-
12.00 och 13.00-15.00.

Annonsservice

Annonsservice: annons@hbl.fi
mån-fre kl. 09.00-12.00 och 13.00-15.00

Privatperson eller förening?
Skapa er egna annons på
hbl.fi/annonskiosken
På ksfmedia.fi hittar du vårt mediakort
samt information om hur vi kan hjälpa
dig att nå ut till nya kunder.

HBL trycks i Sanomala i Vanda.
Niklas Palm, tryck & distributionschef.

★ ÅRETS JULKONSERT! ★

EN VINTERKVÄLL MED

HELSINGFORS 29.11 ISHALL

PETER JÖBACK

GÄSTER: JANICE, NIKE SELLMAR, GET UP SOUL CHOIR

BILJETTERNA INKL. SERVICEAVGIFTER FRÅN 59,00 €
BILJETTER OCH MER INFORMATION: LIVENATION.FI

SÄKRA DIN PLATS!

LIVE NATION

HBL

ticketmaster

” Det är på många sätt fel att beskriva kriget som en konflikt mellan Israel och palestinierna. Det är ett krig mellan Israel och Hamas, men i verkligheten är det samtidigt ett proxykrig mellan Israel och Iran. Mullorna som styr Iran hatar judar, avskyr västvärlden, förtrycker kvinnor och förföljer minoriteter.

Marcus Lindqvist i analysen på sidan 14

Nummer 294
Årgång 159
3,90 €

MÅNDAG 30 OKTOBER 2023

”Bara lägre skatt räcker inte” – bostadsförmedlare vill se mera

4

HBL synar Helsingfors arbete för att nå klimatmålen

8

Expert på informationskrig: Bättre kognitiv beredskap behövs

12

” Men om spontana möten, nöjen och uteliv börjar dala, så blir utvecklingen den motsatta: en avveckling, rentav en ond cirkel.

Torsten Fagerholm om utvecklingen i Helsingfors i ledaren, sidan 20

Anders Tegnell ångrar inga beslut som togs under pandemin

Nyheter

10

Anders Tegnell tycker det är viktigt att vi inte glömmet vad som hände under pandemin, och att alla påverkades på olika sätt.

FOTO: PAUL HANSEN

IFK Mariehamn spelar ligafotboll också nästa år

Sport
16

■ På bostadsmarknaden finns inga fasta listpriser. Det rätta priset är där säljare och köpare möts, säger Linda Salenius-Pasternak och Joachim Flander som visar upp en 43,5 kvadratmeter stor lägenhet på

Marginell effekt av ändrad ”flyttskatt”

De planerade ändringarna i överlåtelseskatten vid bostadsköp har inte fått handeln att pigga till nämnvärt.

– Enbart skatteändringarna räcker inte, säger bostadsförmedlare.

Det har gått drygt två veckor sedan regeringen presenterade sin plan på ändringar i den så kallade överlåtelseskatten som betalas vid bostadsaffärer.

Förändringarna går i korthet ut på att skatten på bostadsaktier sänks från 2 till 1,5 procent vid årsskiftet. Unga som köper sin första bostad har hittills varit befriade

från överlåtelseskatt, men vid årsskiftet slopas denna skattefrihet (se faktarutan för mer detaljer).

Det har funnits förhoppningar om att reformen skulle aktivera dem som planerar sitt första bostadsköp, så att de hinner dra nytta av skattefriheten innan den försvinner. Det här skulle vara en efterlängtd vitamininjektion för bostadsmarknaden som nu går på lågvarv.

En enkät som Finlands fastighetsmäklare SKVL låtit göra visar att effekten av skatteändringarna hittills varit marginell. Det gäller förstagångsköpare, men i ännu högre grad när man beaktar samtliga spekulanter. Då noterar bara 11 procent av förmedlarna ett ökat

intresse, medan majoriteten inte ser någon skillnad alls.

Bra, men inte tillräckligt

Ungefär samma iakttagelser gör bostadsförmedlarna **Linda Salenius-Pasternak** och **Joachim Flander** på förmedlingsföretaget Central, med centrala Helsingfors som sin huvudmarknad.

– Det syns en viss ökning i antalet personer som tar kontakt, men inga stora förändringar. Eftersom förfrågningarna främst gällt mindre lägenheter kan man dra slutsatsen att det handlar om personer som planerar köpa sin första bostad, säger Joachim Flander.

Även om möjligheten att slippa

överlåtelseskatt kan locka potentiella köpare fram till årsskiftet, tror Salenius-Pasternak och Flander inte att skattefriheten har någon avgörande betydelse i den stora ekvation som en bostadsaffär utgör.

– Möjligen får det fart på personer som redan tidigare planerat köpa bostad det kommande halvåret. Men knappast kommer någon plötsligt på att köpa bostad enbart för att slippa överlåtelseskatten. Visst har varje tusenlapp betydelse för en förstabostadsköpare, men vi talar ändå om ganska marginella summor i helheten, säger Linda Salenius-Pasternak.

Räntehöjningarna är en faktor som starkt påverkat marknaden. Får vi stabilitet här, så skulle det

NYHETER E-post: nyheter@hbl.fi
NYHETSCHEF Pia Heikkilä
pia.heikkila@hbl.fi

NYHETSCHEF Niklas Evers
niklas.evers@hbl.fi

Facebook: HBL – Hufvudstadsbladet
X: @hblwebb
Instagram: @hufvudstadsbladet

FAKTA

Ska sänka tröskeln att flytta

● Den 12 oktober meddelade regeringen att man vill ändra den så kallade överlåtelseskatten vid bostads- och fastighetsaffärer. Om lagen godkänns sänks överlåtelseskatten för bostadsaktier från 2 till 1,5 procent. För fastigheter sänks skatten från 4 till 3 procent.

● Ändringen gäller retroaktivt från den 12 oktober. Fram till årsskiftet betalas ändå fortsättningsvis den gamla skatteprocenten, men efter årsskiftet återbetalar Skatteförvaltningen automatiskt den överstigande delen för bostadsaffärer som gjorts mellan den 12 oktober och fram till årsskiftet.

● Regeringens mål är att sänkning av överlåtelseskatten ska göra det lättare för folk att flytta till exempel till nytt jobb. Ändringen syftar också till att lindra den svåra situationen i byggbranschen.

● Den andra stora reformen gäller personer som köper sin första bostad. Hittills har de varit befriade från överlåtelseskatt, förutsatt att köparen är i åldern 18-39 år och köper minst hälften av bostaden för att bo där själv. Vid årsskiftet slopas denna skattefrihet. Denna ändring görs för att kompensera inkomstbortfallet från den sänkta skatten för övriga grupper av bostadsköpare.

■ Joachim Flander och Linda Salenius-Pasternak säger att enbart den ändrade flyttskatten inte är tillräcklig för att få fart på bostadsmarknaden.

Nu är byggbranschen i kris och det har diskuterats om staten borde ge stöd för att undvika massarbetslöshet. I så fall, säger Salenius-Pasternak, borde stödet inte riktas mot ännu mer nybyggnation, utan till reparationsbyggande i husbologen.

– Det finns ett stort behov av reparationsbyggande. Får vi i gång den verksamheten så främjas också handeln med begagnade bostäder.

De båda förmedlarna har nämligen märkt en ökad försiktighet bland spekulanterna om ett husbolag står inför stora renoveringar. Det gör också objekten svårare att prissätta. Om en köpare däremot vet att det finns statsstöd för reparationer så sänks tröskeln att köpa.

– I morse hörde jag om ett husbolag i Ulrikasborg som har bett om offerter för fasadrenovering redan nu, trots att den var planerad först om två år. De räknar med att det finns lediga byggföretag nu och att man kan få arbetet billigare, säger Flander.

Finlands fastighetsmäklare kritiserar den korta tid regeringen ger förstabostadsköpare att handla utan överlåtelseskatt. Till årsskiftet återstår bara drygt två månader, samtidigt som bostadsaffärer i regel är långa processer.

Organisationen föreslår därför att perioden av skattefrihet förlängs till sex månader för att ge kunderna mer tid att hitta rätt objekt och ordna finansiering.

De som köper sin första bostad har dock den fördelen att de inte först måste bli av med en gammal bostad. Det är nämligen här det uppstår flaskhalsar när långa kedjor av bostäder ska byta ägare.

En orsak är att bankerna skärpt sin praxis. Tidigare räckte det med att den gamla bostaden var utanförskärad till försäljning, men numera krävs att den ska vara såld, om man inte har andra tillgångar.

Säljarna för optimistiska

Salenius-Pasternak och Flander säger att alla säljare ännu inte riktigt insett att nedgången på bostadsmarknaden också berör dem, utan har lite för stora förhoppningar vad gäller priset.

– Som säljare har man kanske en bild av att man borde få ett visst pris, men på bostadsmarknaden finns inga fasta listpriser. Om man som säljare får ett bud som är lägre än väntat, kan man inte tänka att man ger bort pengar som man redan har haft. Det är marknaden som slår fast priset, säger Salenius-Pasternak.

Samma sak borde köparen tänka på, säger hon.

– Jag uppmanar inte någon att ge skambud, men man får inte heller vara rädd för att säljaren blir sårad om man bjuder för lite. Det rätta priset är där säljare och köpare möts.

Patrik Harald
patrik.harald@hbl.fi

■ Nya Folkhälsanhuset i Haga byggs delvis i trä med solpaneler och bergvärme. FOTO: KUVATOIMISTO KUVIO OY

Folkhälsan river Kristinagården i Haga och bygger nytt dubbelt så stort

Kristinagården i Haga som varit äldreboende i ett halvt sekel jämnas med marken i sommar. Folkhälsan bygger i stället ett modernt dubbelt så stort servicehus för 23 miljoner.

Kristinagården i Haga där Folkhälsan driver verksamheten sedan 2015 ska rivas. Folkhälsan river den gamla byggnaden på tomten och bygger i stället två nya hus som uppfyller dagens krav på boende för äldre.

Folkhälsan ordnar ersättande boende för de nuvarande invånarna. De som vill flytta tillbaka till adressen i Haga kan göra det när de nya husen står klara.

I och med nybygget byter stället namn från Kristinagården till Folkhälsanhuset i Haga.

Den nuvarande byggnaden, som ägs av stiftelsen Trygga åldringsbostäder, uppfyller inte längre kraven på boende för äldre. Nuvarande Kristinagården invigdes 1971 och var resultatet av privata ansträngningar för att ge svenskspråkiga i området en trygg plats att bo på under ålderdomen.

Folkhälsan har reserverat 23 miljoner euro för storsatsningen.

De ekonomiskt kärva tiderna gör att byggbranschen har svårigheter.

– Ur beställarens synvinkel är det centrala nu att lyckas samarbeta med planerare och entreprenörer som står på en stabil ekonomisk grund och har goda förutsättningar att genomföra ett så här stort projekt inom budget och tidtabell, säger **Johan Johansson** som är fastighetsdirektör på Folkhälsan.

Gemenskapsboende

De nya lokalerna ska motsvara den uppdaterade socialvårdslagens krav på gemenskapsboende, det som

tidigare gick under namnet serviceboende. Invånarna hyr och förfogar över sina egna bostäder.

Planerna är att rivningsarbetena startar i början av nästa sommar. Bygget ska komma i gång på hösten och sommaren 2026 ska husen vara färdiga.

I byggnaderna planeras 82 hyreslägenheter med eget badrum och kokmöjligheter. Det här är dubbelt så många som i Kristinagården som har 40 bostäder.

I och med nybygget i Haga kommer Folkhälsan vid sidan om husen i Brunakärr och Kottby att ha tre stora enheter med äldreboende på svenska i Helsingfors.

Utöver bostäderna kommer det att finnas allmänna gemensamma utrymmen som kan användas för olika aktiviteter av också andra än invånarna.

Folkhälsans vd, **Georg Henrik Wrede**, säger att de nya bostäderna planeras så att invånarna kan bo där livet ut med hemvårdstjänster som anpassas efter klientens behov. På ritbordet finns också en litet gruppboende för dem som behöver allra mest tillsyn.

Hyresnivån är det ännu för tidigt att sätta.

– Det beror på att vi inte exakt ännu kan säga vad byggkostnaderna landar på och om vi hittar samarbetspartner som är intresserade att subventionera bostäder för särskilda grupper, säger Wrede.

Husen byggs delvis i trä och kommer att ha bergvärme och solpaneler. Det är ett sätt att minimera koldioxidavtrycket och få ner uppvärmnings- och elektricitetskostnaderna.

Maria Gestrin-Hagner
maria.gestrin-hagner@hbl.fi

Albertsgatan. FOTO: TIMO KARI

enligt Flander ha positiva effekter på handeln.

Prisnivån är en annan faktor som påverkar.

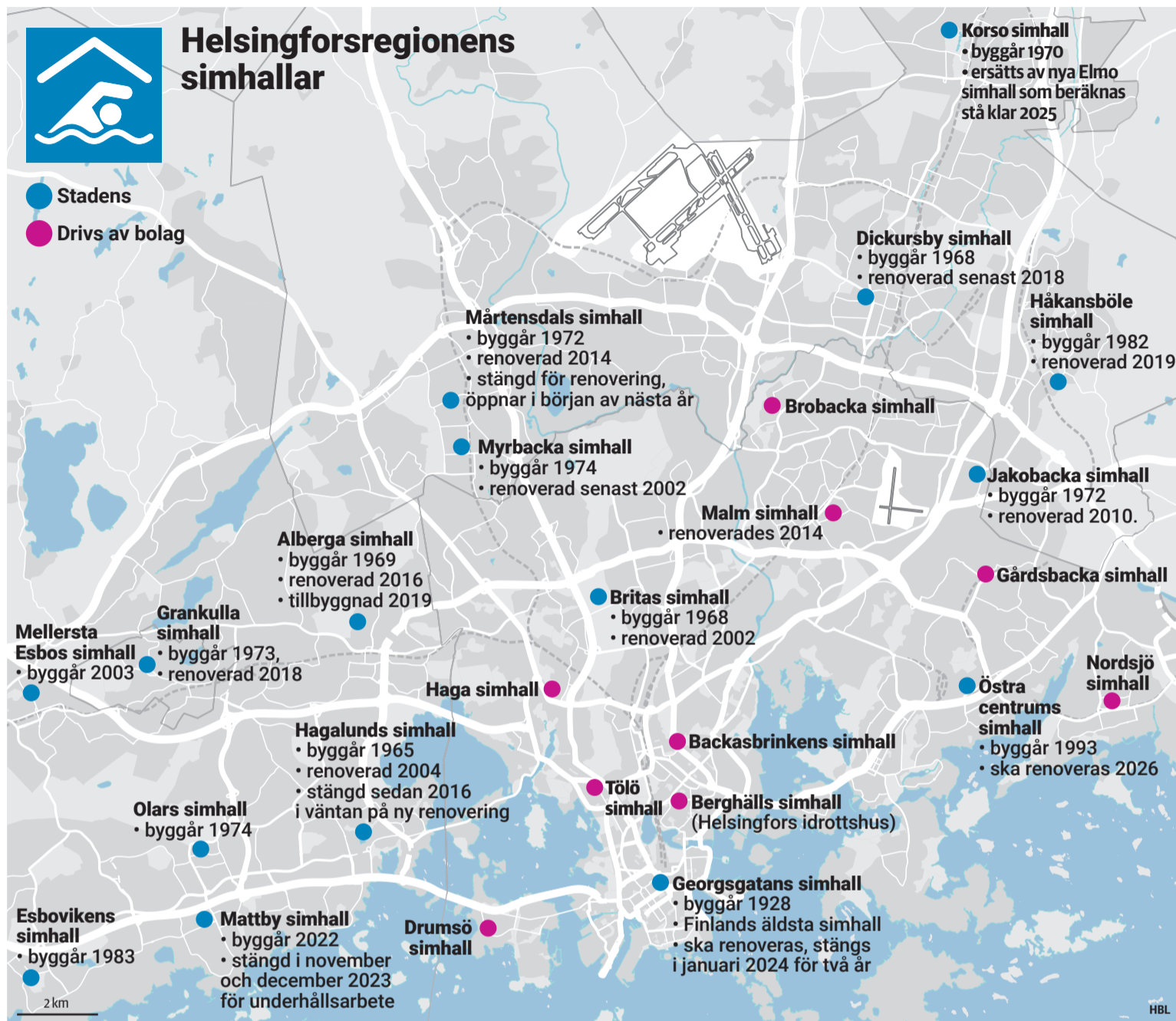
– Både vi och konkurrenterna är ganska ense om att vi är nära botten nu när det gäller priserna. I kombination med sänkningen av överlåtelseskatten kan det här aktivera köparna. Men enbart skatteändringen räcker knappast, säger Flander.

Enligt Salenius-Pasternak kunde man för ett och ett halvt år sedan följa med hur priserna på mindre bostäder gick ner i centrum.

– Ettor och tvåor i postnummerområde 15 (Rödbergen-Eira-Årtholmen), där det finns gott om bostäder av det här slaget, var på väg nedåt en längre tid. Nu har nedgången stannat av. Sedan finns det segment där förändringarna inte varit så stora, till exempel lägenheter över 100 kvadratmeter i postnummerområdet 14 (Brunnsparken-Ulrikasborg).

För många småbostäder

Ett problem med dagens bostadsmarknad är enligt Salenius-Pasternak att det under en lång tid byggts alltför mycket – och fel sorts bostäder. Därför finns ett överutbud av små lägenheter.

– Här är mycket folk i rörelse tack vare butiken Verkkokauppa och så finns det skolan och daghemmet som kunde ha dragit nytta av simhallen och idrottslokalerna, säger Miki Toikkanen som rastar Boba. FOTO: FRED MILLER

– Moshe Meir är ute och promenerar med sonen Eli Shoilem i Godahoppsparken. FOTO: FRED MILLER

Busholmsbor besvikna på simhall som inte blir av

På staden kan man inte säga vad som nu ska hända med den tomma Bunkern. Invånarna har väntat på sin simhall i åtta år.

Miki Toikkanen kommer emot med sin energiska hund Boba i Godahoppsparken på Busholmen.

Hon har inte hört att Helsingfors stads planer på att omvandla den legendariska bunkern till simhall, idrottslokaler och bostäder nu gått i stöpet.

– Det skulle ha varit så bra om det blivit av. Byggnaden används ju inte till något utan står bara tom.

Tidigare i veckan meddelade byggbolaget SRV att de drar sig ur projektet.

Det betyder att invånarna i västra Helsingfors blir utan sin efterlängtnade simhall.

Det ställe som ligger närmast,

Georgsgatans simhall i centrum, stänger för renovering i januari. Efter det är det simhallarna i Tölö (Topeliusgatan 41) och Berghäll (Helsingegatan 25) som ligger närmast i staden.

Själv kan Toikkanen inte simma, men hennes man simmar varje vecka.

– För honom hade det varit lättare att börja gå här på Busholmen. Arbetsplatsen ligger rätt så långt bort och det blir bökit att först komma hem och hämta simkläderna.

Vitalii Smahliuk kommer emot

med en matkasse i ena handen. Han simmar två gånger i veckan och hade gärna sett att simhallen kommit till Busholmen. Smahliuks son simmar också, medan frun håller på och lär sig.

– Senast promenerade vi till simhallen i Tölö och det tog en timme. Att besöka simhallen i Berghäll känns lite för långt borta.

Dykinstruktören Moshe Meir är ute på vagnpromenad med nio månader gamla sonen Eli Shoilem.

– Vi brukar gå på babysim en gång i veckan.

– Vitalii Smahliuk hade gärna börjat gå till simhallen på Busholmen om den blivit av. FOTO: FRED MILLER

– Busholmens Bunker står tom. Staden kan inte säga vad som ska hända med den nu. FOTO: FRED MILLER

Också han är besviken över att simhallsplanerna nu inte ser ut att bli av.

”Extremt bra fråga”

Projektchef Tuomo Sipilä från stadskansliet konstaterar att Helsingfors verkligen har ett stort behov av en simhall just på Busholmen.

– Situationen är verkligen förarglig.

Vad händer nu?

– Ja, det är en extremt bra fråga.

Men vi har börjat fundera på saken.

Det var tänkt att den närliggande finska skolan Jätkäsaaren peruskoulu skulle få använda de nya idrottslokalerna i Bunkern. En ny finsk skola ska också byggas på Melkökajen på Busholmen. Också här går barnen miste om de nya lokalerna i Bunkern.

Eleverna i Jätkäsaaren peruskoulu har nu sina gymnastiktimmar i en temporär byggnad bredvid Bunkern.

SRV drog sig ur för att byggbolaget inte hittade investerare till projektet. Det har att göra med stigande räntor och inflation.

Tuomo Sipilä öppnar för att staden själv kunde utföra renoveringen och tillbyggnaden. Men knappast blir det frågan om några förmånliga bostäder, konstaterar han.

Tekniskt sett är dyrt att bygga fler våningar ovanpå bunkern. Enligt de tidigare planerna skulle Bunkern få tio nya våningar.

Sofia Holmlund
sofia.holmlund@hbl.fi

Nyheter

Förslag: Åbo yrkesinstitut ska sluta undervisa på svenska

Tvåspråkiga Åbo yrkesinstitut kan snart komma att sluta undervisa på svenska och istället fokusera på engelska.

Enligt ett förslag kan man genom att överlåta all svenskspråkig yrkesutbildning i Åbo till yrkesutbildaren Axxell effektivisera verksamheten och säkra utbudet av svenskspråkig utbildning i staden.

Att den svenskspråkiga utbildningen på Åbo yrkesinstitut kostar mer än den finska nämns som den främsta orsaken i förslaget. Verksamhetskostnaderna, exklusiva lokalhyror och skolmåltider, är på svenska sidan över 5 550 euro per studerande. Motsvarande summa för en finskspråkig studerande är under 3 000 euro.

Andra orskaker är att utbildning som handleder för examensutbildning skulle vara lättare att genomföra och att elev- och studerandevård och hälsovårdstjänster är billigare att producera för endast en utbildningsanordnare.

På Åbo yrkesinstitutet kan man

på svenska studera företagsekonomi och informations- och kommunikationsteknik. Just nu studerar 91 personer på de svenskspråkiga linjerna.

Yrkesinstitutet siktar på att börja undervisa på engelska redan nästa år, och kan snart komma att erbjuda mer utbildning på engelska för den växande mängden utländska studerande än på svenska.

Samarbetsförhandlingar att vänta

Representanter för Åbo stad och Axxell har redan mötts tidigare under hösten. Enligt förslaget är Axxells styrelse redo att diskutera överföringen av den svenskspråkiga undervisningen och ställer sig positivt till ändringen.

Innan det kan ske behöver personalens ställning behandlas. Åtta lärare jobbar med den svenskspråkiga utbildningen på Åbo yrkesinstitut. Därtill finns det en visstidsanställd yrkesinriktad handledare.

Förslaget gör klart att en del av personalen sannolikt är beredda att övergå till Axxell, och en del

skulle sannolikt kunna erbjudas arbete vid Åbo yrkesinstitut.

"I vilket fall som helst ska samarbetsförhandlingar föras i frågan", står det.

Tillstånd för ändringen behöver också fås, men enligt förslaget har undervisnings- och kulturministeriet meddelat staden att också det ställer sig positivt till ändringen.

Inte ännu klart

Reformen skulle tidigast kunna genomföras under hösten 2025. I förslaget nämns hösten 2027 som en möjlighet då nya Taito-campus blir färdigt. Riktlinjerna behöver dock dras upp snabbt så att studerande är medvetna om frågan, står det i förslaget.

Utlåtanden från svenska sektionen i staden, Axxells styrelse och Åbo yrkesinstitut bör enligt förslaget begäras innan nämnden för fostran och undervisning tar ett beslut.

Adam Stefánsson Högnäs
adam.hognas@ksfmedia.fi

ANNONS

Hudläkarens råd för smärtsamt kliande hårbotten

Totalt 2,2 miljoner finländare i åldern 30–75 år lider av torr eller irriterad hud eller hårbotten (70 %)¹). Symtomen förekommer främst om vintern, men 34 procent lider av torrhet året runt. De vanligaste symtomen är klåda och mjäll.

Hudläkaren (*med.dr, specialistläkare, docent*) **Hanna Raitio** möter dagligen patienter som söker sig till hennes mottagning på grund av torr och kliande hud.

Hanna Raitio berättar att de vanligaste symtomen i hårbotten är klåda, torrhet, fet hårbotten, mjäll, rodnad och håravfall.

Vilka faktorer påverkar torrhet i hårbotten hos människor?

Mjäll i hårbotten kan bero på torr hud, t.ex. allmän benägenhet för atopiskt eksem. När det handlar om torr atopisk hud blir hårbotten ofta ännu torrare då håret tvättas alltför ofta med alltför starka produkter. En del stylingprodukter för håret samlas i hårbotten och kan orsaka irritation, torrhet och mjäll.

Hur kan man lindra dessa symtom?

Ofta kan fett hår och mjäll felaktigt tolkas som torr hårbotten, och då man tvättar håret mer sällan blir situationen värre.

Om symtomen är lindriga, lönar det sig att först prova på apotekets receptfria produkter (liniment, schampo, t.o.m. en mild hydrokortisonlösning). Det är också bra att börja använda mildare hårvårdsprodukter, möjligtvis till och med oparfymrerade produkter som inte irriterar hårbotten. Om hemvårdsmetoderna inte hjälper med symtomen, lönar det sig att kontakta en hudläkare för att utreda situationen.

Hur fungerar Linola Forte Schampo och Scalp Tonic och hur kan produkterna som innehåller linolsyra hjälpa personer som lider

av problem i hårbotten? Linolsyra i Linola Forte-produkterna balanserar den torra, känsliga huden i hårbotten. Produkternas rätta surhet (pH 5,5) främjar hudens hälsa och stärker hudens naturliga skydd. Ingredienserna i vårdlösningen och schampot hjälper med att lugna kliande hud. Produkterna innehåller bl.a. linolsyra, mentol och solhattsextrakt. Oftast kan lindriga symtom i en torr hårbotten som t.ex. mjäll eller en stramande känsla enkelt åtgärdas med icke-medicinska produkter. Linola Forte-produkterna kan också utmärkt användas som stöd och extra hjälp vid medicinsk vård av hudsjukdomar i hårbotten.

1) Taloustutkimus 2022, Kuivan tai ärtynen ihon ja päänahan ongelmat ja hoito Suomessa (Problem med och behandling av torr eller irriterad hud och hårbotten i Finland), Sirkku Keski-Hallila.

MINNESLAPP FÖR APOTEKET
Linola Forte -shampo och vårdande lösning.

Samtliga Linola-produkter finns att få på apoteken.
www.Linola.fi

ANNONS

ÖSTERSJÖN BEHÖVER GÅVOR. INTE JAG.

Hjälp till att rädda Östersjön och dess arv för kommande generationer. Ge en immateriell gåva denna jul.

Gör en företagsdonation

johnnurmisenasaatio.fi/jul

Varmt tack

Tre saker Helsingfors gör rätt för klimatet

Det är inom byggande och uppvärmning som Helsingfors gör störst framsteg mot sitt ambitiösa klimatmål. Det säger stadens klimatchef när HBL ber henne lista åtgärder som fungerar.

Helsingfors stad siktar på klimatneutralitet 2030. Målet kan nås om vi lyckas minska utsläppen inom uppvärmning av byggnader och i trafiken, bedömer stadens klimatchef Kaisa-Reeta Koskinen.

HBL skrev förra hösten att trafiken är svårast. Nu lyfter Koskinen på HBL:s begäran fram tre exempel på klimatarbete som avancerar fint. Alla handlar om byggnader eller byggande.

HBL ber också utomstående experter bedöma insatserna.

1. Gratis energirådgivning

Även om nybyggen måste vara klimatsmarta är det helt avgörande för stadens klimatmål att utsläppen från den existerande byggnationen minskar. Därför driver staden en "energirenässans" i samarbete med invånarna.

– Vi har anställt tio ingenjörer som avgiftsfritt ger husbolag råd och tips för att minska sina utsläpp från uppvärmningen. Det handlar om att installera värmepumpar som ett alternativ till fjärrvärmens, men ingenjörerna begrundar också från fall till fall vilka andra lösningar som kunde fungera, säger Kaisa-Reeta Koskinen.

Bara under 2022 hjälpte ingenjörerna 8 000 bostäder att minska sin energiförbrukning, i snitt med 50 procent.

– Efterfrågan har varit stor i och med att Rysslands krig har höjt energipriset. Folk vill naturligtvis spara pengar, säger Koskinen.

Experten kommenterar:

– Det låter utmärkt med gratis rådgivning. Det är precis vad som behövs att någon, utan att försöka sälja något, kan ge husbolagen tips och råd. Som konsument behöver man få känslan av att det är en neutral expert man har att göra med, säger Jyri Seppälä som leder Finlands miljöcentrals avdelning för klimatlösningar.

Seppälä är imponerad av att bostäderna i snitt har kunnat halvera sin energiförbrukning.

FAKTA

Helsingfors klimatutmaning

● Helsingfors stad siktar på klimatneutralitet 2030. Då ska staden ha minskat 80 procent av sina utsläpp jämfört med 1990 års nivå, och kompensera för återstoden. Fram till 2040 siktar staden på nollutsläpp.

● År 2021 hade Helsingfors utsläpp minskat med 33 procent sedan 1990, när man räknar de utsläpp som uppstår inom stadens gränser.

● De mesta utsläppen kom år 2021 från uppvärmning (58 procent), trafik (24 procent) och elproduktion (13 procent).

Källa: Helsingfors stads klimatprogram

– Det här borde man följa upp och ta reda på vad utsläppsminskningen kommit ifrån. Då kanske man kunde sprida tipsen vidare, säger han.

2. Gränsvärde för byggutsläpp

Helsingfors stad har i år infört ett gränsvärde för hur stora klimatpåverkande utsläpp fastighetsbyggen får orsaka. Byggbranschens utsläpp är ansemliga.

När Helsingfors bygger nytt uppstår en stor del av utsläppen på annat håll, där råvaror tas ut och komponenter tillverkas.

– Men det sker ju för våra behov, säger Kaisa-Reeta Koskinen.

HBL skrev i juni om att stadsmiljönämnden därför gick in för att lansera gränsvärden för hur mycket utsläpp nybyggen i Helsingfors får orsaka. Staden sätter bara gränsvärdet – 16 kilogram koldioxid per kvadratmeter och år för höghus –

■ När Malms flygplats blir bostadsområde ska grundberedningen göras med material som ersätter den klassiska och klimatvidriga kalk-cementblandningen. Det kan halvera utsläppen. FOTO: FASTIGHETSKONTORET I HELSINGFORS

■ Ett husbolag i östra Helsingfors låter installera värmepumpar. Det är ett sätt att frigöra sig från beroendet av fjärrvärme. FOTO: RONI REKOMAA/LEHTIKUVA

■ Entreprenören får välja byggmaterial och värmeteknik så länge nybyggena i Helsingfors blir tillräckligt klimatsmarta. Huset på bilden byggs i Esbo. FOTO: JUSSI NUKARI/LEHTIKUVA

■ Helsingfors stads klimatchef Kaisa-Reeta Koskinen säger att stadens klimatarbete avancerar bäst inom uppvärmning av byggnader och byggande.

FOTO: TIMO KARI/HBL-ARKIV

men lägger sig inte i hur entreprenörerna gör för att nå det.

Bygherrarna får välja fritt mellan byggmaterial, energilösning för uppvärmningen och isoleringsteknik, så länge husen blir utsläppsnåla. En avsikt med ett teknikneutralt gränsvärde är att sporra marknaden att ta fram fler klimatsmarta lösningar.

Experten kommenterar:

– Jodå, också det här är bra, åtminstone i princip och som tanke, förutsatt att gränsvärdet håller tillräcklig ambitionsnivå, säger Jyri Seppälä.

Han tillstår att han inte har full koll på hur Helsingfors har räknat ut gränsvärdet. Men han vet att det finns många åsikter om hur man ska beräkna livscykelanalys beroende på vilka material man väljer, vilka material som ska anses hur mycket klimatsmarta än andra.

3. Bostadsbyggen på Malms flygplats

När Malms flygplats ska bli bostadsområde för 25 000 invånare kommer merparten av utsläppen från

grundberedningen. Det är för att området byggs på lermark, vilket gör byggandet mer krävande.

Helsingfors stads klimatprogram slår ändå fast att utsläppen för grundberedningen på Malms flygplats måste halveras jämfört med vad de skulle bli med klassisk byggt teknik. Enligt de senaste beräkningarna förutsätter det en utsläppsminskning på 155 000 ton koldioxidkvivalenter.

När Helsingfors tidigare har byggt på lerjord har underlaget jordstabiliserats med kalk-cementpelare. Problemet är att produktionen av såväl kalk som cement är energiintensiv, och dessutom genererar koldioxidutsläpp.

Nu går man in för att stabilisera grunden med en materialmix med avsevärt mindre klimatpåverkan, uppger Mirva Koskinen, teamchef vid stadsmiljösektorn. Bland annat ska man utnyttja rest- och biprodukter från energiproduktionen och från industrin, till exempel gips.

– Våra kalkyler visar att det är fullt möjligt att halvera utsläppen för grundberedningen. Vi undersöker också metoder för att binda kol i jordmånen, säger hon.

I de inledande förarbeten som redan gjorts, till exempel när gasledningen flyttades, har man redan utnyttjat en klimatsmart mix för stabiliseringen.

Experterna kommenterar:

– Det är en bra lösning, även om jag är lite jävig att kommentera, säger professor Leena Korkiala-Tanttu vid Aalto-universitetets institution för byggnadsteknik.

Hon har varit med om idéarbetet och pläderat för klimatsmarta jordstabilisering. Men hon leder också universitetets forskning i den här tekniken.

– Vi har redan kunnat visa att det fungerar. Det är klart att det uppstår utsläpp under byggnads-skedet, men på det här viset kan vi minska dem ansemligt.

Professor Tim Länsivaara vid Tammerfors universitet, som inte varit involverad i planeringen av byggandet på Malms flygplats, intygar att konceptet fungerar.

– Man kan med säkerhet minska koldioxidutsläppen ansemligt om man ersätter cement med industriella restprodukter, som annars skulle landa på soptippen, säger han.

Länsivaara påpekar ändå att Malms flygplats ingalunda är den första byggplatsen som ersätter cement med klimatsmarta material.

– Jag vet inte om de har kommit på något alldeles nytt, men det här har man försökt främja i Finland redan i flera år, säger han.

Leena Korkiala-Tanttu instämmer:

– Det är sant, alternativa material testades redan på 1990-talet, och därmed vet vi sedan länge att de fungerar. Det handlar mer om attityder, förändringsmotstånd. Byggnadsbranschen är inte den som förändras snabbast.

– Vi forskar intensivt i det, för att övertyga tvivlarna om att det fungerar.

Peter Buchert
peter.buchert@hbl.fi

Nyheter

Svidande sparkur från Esbo till Hangö

En hård sparkur väntar i Västra Nylands välfärdsområde. Servicen skärs ner till lägsta tänkbara nivå enligt lagen. Inte ens krigsveteraner och anhörigvårdare skonas då kostnaderna ska ner.

Västra Nylands välfärdsområde kommer att spara på alla tänkbara och otänkbara sätt nästa år. Det färskaste budgetförslaget visar hur tjänstemännen med förstöringsglas har gått igenom räkenskaperna och verksamheten för att tvinga ner kostnaderna.

I år ligger underskottet enligt den senaste prognosen på 86 miljoner euro. Lagen dikterar att de nya välfärdsområdenas budgetar ska vara i balans år 2026. Förslaget för nästa år går ut på att området ska göra ett litet plusresultat på 470 000 euro.

Prislisten för sparkuren är 54 miljoner euro. Välfärdsområdet aviserade redan tidigare att ungefär 80 arbetsplatser ska väck.

Hemvård via pekplatta föreslås

En sparmetod går ut på att en allt större del av hemvården ska ske på distans. I dag sker fem procent av hemvårdsbesöken virtuellt så att vårdaren tar kontakt med klienten via pekplatta eller dator. Men i framtiden ska andelen virtuella hemvårdsbesök trissas upp till hela 20 procent.

För att få ekonomin i balans skär välfärdsområdet i klient- och patientarbetet. I första hand sker det här genom att minska på antalet servicesedlar, köptjänster och inhyrd arbetskraft som kostar mångfalt mer än service som produceras i egen regi.

Enheter som dras med personalbrist får stänga. Vårdområdet skriver krasst att det är osäkert om man kommer att kunna följa vårdgarantin som anger hur snabbt en invånare har rätt till vård.

Veronica Rehn-Kivi (SFP) är fullmäktig- och styrelseledamot i Västra Nylands välfärdsområde.
FOTO: CATARIINA SALO/SPT

Det kommer att bli mycket jobbigt. Redan nu finns det för lite pengar för verksamheten och vi kommer tyvärr att bli tvungna att göra ytterligare många och svåra nedskärningar.

Veronica Rehn-Kivi

Billigare att dementa stannar hemma

Dagverksamheten för seniorer avvecklas enligt förslaget. Äldre som hittills har deltagit i gemensamma handledda aktiviteter, ska i framtiden hållas hemma och selsättas virtuellt via en datorskärm där frivilligkrafter, tredje sektorn

eller utbildningsanstalter står för programmet.

Välfärdsområdet sparar här genom att transportavgifterna för att skjutsa dementa seniorer till särskilda serviceställen faller bort. Det blir också billigare för välfärdsområdet genom att det inte behöver ordnas måltider för seniorerna som hålls hemma, konstateras i budgetförslaget.

Måltidstjänsterna upphandlas och harmonieras från och med början av 2024.

Färre kurser för anställda

För personalen vankas mindre kurser och fortbildning. Dyra inhyrda läkare går inte helt att undvika. Men i stället för att på kort varsel anlita hyrläkare för akuta behov är avsikten att göra längre kostnadseffektiva avtal.

Delar av välfärdsområdet, läs i en del kommuner, där det tidigare gavs service utöver den miniminivå som lagen kräver, drar in de extra tjänsterna. Här talar vi till exempel om service för anhörigvårdare och krigsveteraner. Eventuella icke-obligatoriska förmåner för krigsveteraner ryker likaså.

Klienterna får betala mer

Ett sätt att spara är att höja avgifterna. Klientavgifterna inom hemvården, olika stödtjänster och korttidsvården stiger till högsta möjliga enligt lagen. Det är något oklart hur de gamla och sjuka ska kompenseras för de skenande kostnaderna, men möjligtvis kan deras privatekonomi hjälpas upp av höjt FPA-vårdbidrag för pensionstagare, slår budgetförslaget fast.

Små serviceboenden med icke-

Allt fler äldre ska få hemvård per distans i stället för fysiska hembesök då Västra Nylands välfärdsområde sparar. FOTO: LEHTIKUVA/RONI REKOMAA

ändamålsenliga lokaler ska stängas samtidigt som verksamheten koncentreras till större enheter.

"Känns olustigt"

Veronica Rehn-Kivi (SFP), fullmäktig- och styrelseledamot i Västra Nylands välfärdsområde är inte glad efter att ha läst igenom förslaget.

– Det kommer att bli mycket jobbigt. Redan nu finns det för lite pengar för verksamheten och vi kommer tyvärr att bli tvungna att göra ytterligare många och svåra nedskärningar. På lång sikt kan det finnas förutsättningar att skapa ett system som fungerar. Men de första åren kommer att vara svåra, säger Rehn-Kivi.

Ett av målen med vårdreformen var att förbättra bashälsovården.

– Därför känns det extra olustigt att nu tvingas skära i servicen, till

exempel göra sig av med hyrläkare, men inte anlita någon annan i stället.

Rehn-Kivi ogillar att förslaget säger att platserna för dygnet runt-boende ska skäras ner samtidigt som anhörigvårdarnas ställning försämras genom sänkta arvoden och färre lediga dagar.

– Om inte anhörigvården lyckas, blir kön till dygnet runt-boendena ännu längre. Det kommer inte att fungera.

Välfärdsområdets fullmäktige ska ta ställning till nedskärningarna i december. Innan dess kommer partierna i mindre sammansättning att bryta arm om planerna. Närservicen i glesbygden kommer sannolikt att bli den allra största stötestenen.

Maria Gestrin-Hagner

maria.gestrin-hagner@hbl.fi

ANTIKMÄSSAN
Antique-Design-Art

TAMMITORI

ANTIQUÉ
Design
ART

Instagram: tammitorifi
Facebook: tammitori
www: tammitori.fi

Helsingfors Wanha Satama
Lilla Hamngatan 3-5, 00160 Helsingfors
4-5.11.2023 klo 10-17
Biljetter 15 €

Puolukkamättääliä 24,90/m. Design Merja Palin

SUOMALAISTA
EMPELJÄ

**Sömnad av gardiner
PÅ KÖPET!**

Vi syr, utan kostnad, övre och nedre fällen på sidogardiner köpta hos oss. Förmånen gäller till 27.10.-12.11.2023 i våra butiker och nätbutiken.
Kampanjvillkor eurokangas.fi/kampanjat

MARIMEKKO-tyger -30%

Erbjudandet gäller 27.10.-8.11.2023. Förmånen ges på normal prissatta tyger och vaxdukar på rulle, ej väffeltyger. Förmånen kan inte kombineras med andra erbjudanden.

Eurokangas

Vi betjänar i ditt område!
Se butikerna och öppettider: www.eurokangas.fi

Finskt familjeföretag

”Jag var lite naiv i början”

När en kris når en viss nivå blir den väldigt politisk. Det förstod Anders Tegnell först en bit in i coronapandemin. Nu ger Sveriges förre statsepidemiolog ut en bok med sina tankar om vad som egentligen hände under covidåren.

Klädd i olika nyanser av skrynkligt blått håller en barfota **Anders Tegnell** upp dörren till sitt barndomshem. Huset ligger i änden av en liten grusväg norr om Linköping, omgivet av åkrar och betesmarker. På avstånd syns den stora sjön Roxen och här och där i de välskötta rabatterna ligger färgglada barnleksaker av plast. Det är barnbarnens.

– Min mellandotter ligger på BB just nu, så barnbarn nummer tre kan komma när som helst, säger han och flaggar för att han måste hålla koll på telefonen under dagen.

– Men jag brukar vara rätt bra på att dela upp mitt liv i olika kompartiment, så det löser sig.

När de första rapporterna om ett nytt virus i Kina dök upp i slutet av 2019 var Anders Tegnell okänd för de flesta. Några månader senare jagades han av både svenska och internationella journalister. Han höll dagliga presskonferenser om smittoläget och om hur vi skulle bete oss för att minska smittspridningen och platta till kurvan. Men efter hand började fokus hamna allt mer på honom själv.

– Jag har funderat över om det var någonting som jag gjorde, eller något vi gjorde på Folkhälsomyndigheten som ledde till att det blev så mycket en fråga om min person. Det hade jag gärna velat undvika.

I din bok skriver du att kommunikation är avgörande för en lyckad pandemihantering. Var det inte bra då att du fick den här uppmärksamheten?

– Jo, jag hoppas nog ändå att det blev positivt. Jag tror att folk upplevde det som en ökad trygghet när det fanns ett ansikte. Om det faktiskt var så att det hjälpte, då fick det väl vara okej. Men det var jobbigt att inte kunna röra sig normalt längre. Om man är van vid att leva en ganska anonym tillvaro så är det skönt att kunna vara kvar i den.

Samtidigt fick Tegnell hård kritik. Den kom både från grupper som tyckte att åtgärderna för att minska smittspridningen var för hårda och inskränkte deras frihet och från dem som tvärtom ansåg att Anders Tegnell inte införde tillräckligt stränga restriktioner för att bromsa smittspridningen.

Han började få allt allvarigare

Pressträffarna under coronapandemin blev många. Som statsepidemiolog blev Anders Tegnell snabbt bekant för hela det svenska folket.

FOTO: ALEXANDER MAHMOUD

hot. Till slut bedömde polisen att det behövdes personskydd.

– Det som var vändpunkten var när hoten också började gå ut över min familj.

Det kom även stark kritik från delar av forskarsamhället. En grupp på 22 forskare från olika ämnesråden skrev till exempel en debattartikel i Dagens Nyheter, där de krävde att Sverige i likhet med Finland genast borde stänga både skolor och restauranger för att hejda smittspridningen. De pekade på att dödstal var tio gånger högre i Sverige än i Finland och beskrev Anders Tegnell och hans kollegor som en grupp tjänstemän som ”inte visat prov på någon talang att vare sig förutspå eller begränsa den utveckling vi nu lever med”.

En av de mer högljudda kritikererna var **Björn Olsen**, professor i infektionssjukdomar vid Uppsala universitet som ägnat en stor del av sin forskning åt just pandemier.

På var sitt håll kunde Anders Tegnell och Björn Olsen låta väldigt oense.

Men när ni deltog tillsammans i debatter verkade ni ofta vara mer överens?

– Ja, men det är min erfarenhet av Björn genom åren. När vi sitter tillsammans är vi inte så långt ifrån varandra. Men sedan kan han ibland uttrycka sig mer drastiskt än vad jag gör, säger Anders Tegnell.

Det är en bild som Björn Olsen delar. Han tycker att konflikten till stor del hölls vid liv av medierna.

– Polariseringen mellan Folkhälsomyndigheten och oss 22 forskare blev väldigt mycket en mediegrej som skulle hållas i gång till

varje pris, säger Björn Olsen.

Men han håller fortfarande fast vid delar av sin kritik.

– Från början ansåg jag att det var en usel pandemihantering, där man reagerade på tok för långsamt. Men Folkhälsomyndighetens arbete blev absolut bättre med tiden. Och när man började få fram vaccin så stod vi allihop på samma sida.

”Viktigt att barnen fick gå i skola”

Annika Linde, som var statsepidemiolog före Anders Tegnell, har en liknande uppfattning, även om hon använder mildare ord.

– Jag tror att man hade kunnat rädda en hel del människor från svårare sjukdom genom att vara mer aktiv och vaksam under våren 2020.

Men efter det första halvåret var smittspridningen inte större i Sverige än i andra länder, tillägger hon. Så i det läget var det klokt att inte införa mer omfattande nedstängningar.

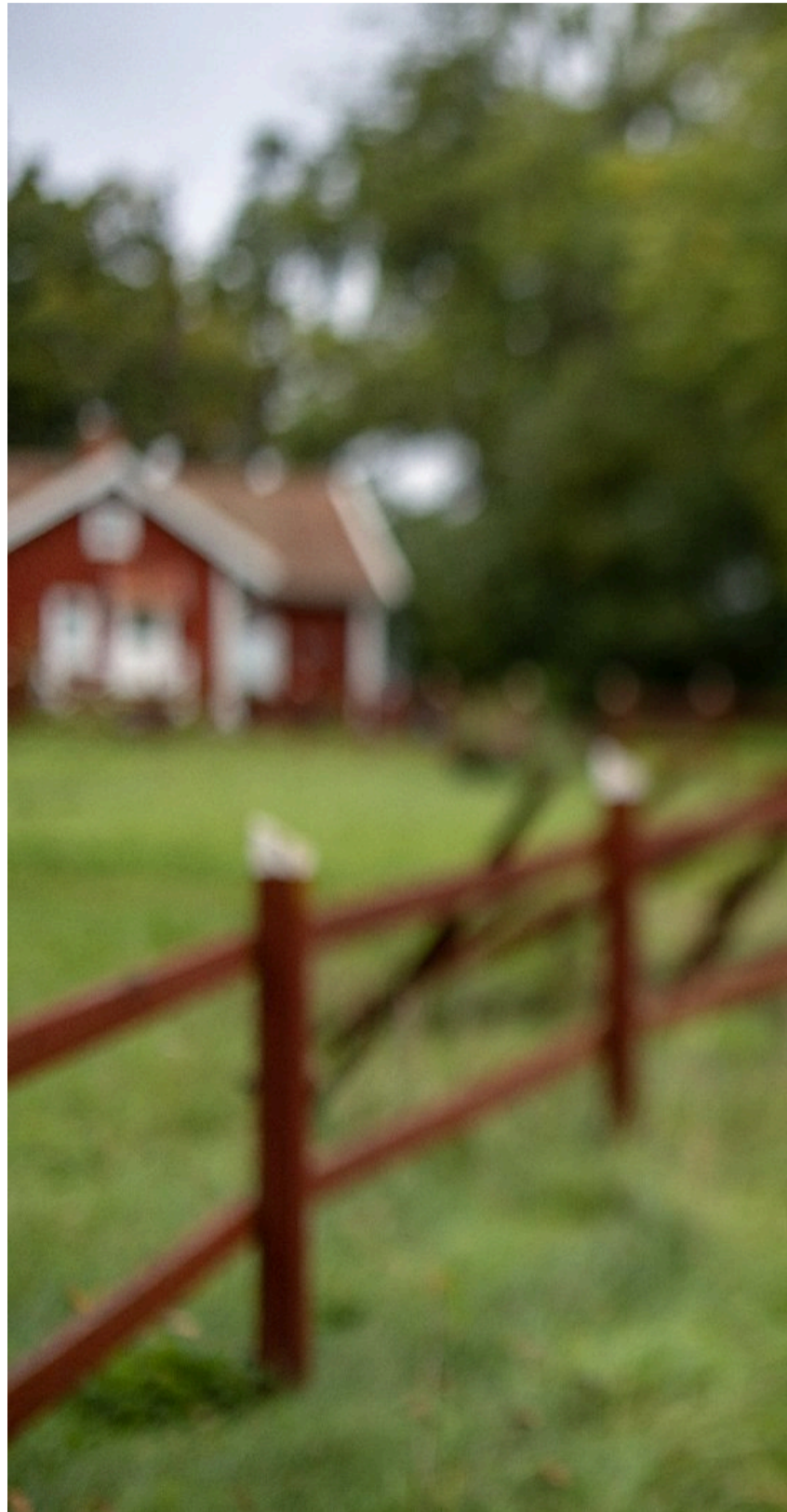
– Det var jätteviktigt att barnen fick gå i skolan. Man ser på gymnasieungdomarna att de inte har mått så bra, och på skolbarn i andra länder, säger Annika Linde.

Anders Tegnell har funderat mycket över om det hade varit möjligt att göra mer för att stoppa smittan vid den svenska gränsen och bromsa den första smittspridningen. Men hur han än vänder och vriden på det som hände kommer han fram till att han inte ångrar något av de beslut han tog tillsammans med sina kollegor på Folkhälsomyndigheten.

– Vi hade en miljon svenskar som var ute och reste under en period då det var väldigt stor spridning i världen, och på många ställen visste man inte ens om att smittan fanns där just då. Både vi och en del andra länder hamnade snabbt i ett läge där det inte längre fanns några möjligheter att försöka bryta inflödet.

Finska skolor stängda länge

Mika Salminen, som då var hälsosäkerhetschef på Institutet för hälsa och välfärd i Finland, minns att han och flera av hans kollegor i andra länder tyckte att Anders Tegnell valde en oförsiktig väg genom att inte införa strängare restriktioner

ner – trots att Sverige egentligen följde de pandemiplaner som länderna enats om i förväg.

– Men så här i efterhand kan vi ju se att det inte blev så stor skillnad i utfall mellan de nordiska länderna. De negativa konsekvenserna har kommit vid lite olika tider, och helheterna var lite olika. På det stora hela har vi allihop klarat oss väldigt bra jämfört med övriga Europa, säger Salminen.

Flera utvärderingar har nu visat att Sverige hade en av de lägsta överdödligheterna i Europa under den här perioden, tillsammans med de övriga nordiska länderna. I vissa mätningar till och med den allra lägsta.

– En annan sak som är tydlig är att åtgärderna inte har gett lika negativa effekter bland ungdomar i Sverige, säger Mika Salminen.

– I Finland hade vi omfattande skolstängningar, speciellt i vissa områden, och universitet, högskolor och yrkesskolor var stängda för undervisning på plats i mer än två år. Det har sannolikt haft stora konsekvenser på de yngre, både vad

gäller deras utveckling och deras mentala hälsa. Det får vi säkert betala för både inom välfärden och ekonomiskt i framtiden.

Kris i äldreården

Den strategi som Anders Tegnell och Folkhälsomyndigheten höll fast vid – med ett stort mått av frivillighet och fokus på att hålla avstånd och minska antalet kontakter – tycks ha fungerat i det stora perspektivet.

Men även om den totala överdödligheten inte skilde sig markant mellan de nordiska länderna, så var det jämförelsevis fler som dog med covid-19 i Sverige. Och framför allt var det äldre personer som drabbades, under det första pandemiåret. Smittan tog sig in på många äldreboenden och fick snabbt stor spridning.

Detta var en av de saker som gjorde Anders Tegnell mest orolig under pandemin. Han var väl medveten om att äldre var känsligare för viruset. Det hade visat sig med förfärande tydlighet i Italien. Men på Folkhälsomyndigheten drog

PROFIL

Anders Tegnell

● **Ålder:** 67 år. Född i Uppsala. Bodde bland annat i Skåne fram till skolstarten, vilket fortfarande hörs på de skorrande r:en. Under högstadietiden bodde familjen i Etiopien, där hans pappa arbetade med ett biståndsprojekt.

● **Utbildning:** Specialistläkare med inriktning mot infektionssjukdomar.

● **Arbete:** Arbetade i Laos med vaccinationsprogram 1990–93 och i Zaire under ebolautbrottet 1995. Tog examen i epidemiologi vid London School of hygiene & tropical medicine, University of London 2004. Anställd vid svenska Smittskyddsinsitutet 2004–2005. Statsepidemiolog i Sverige 2013–2022.

● **Nuvarande uppdrag:** Slutade som statsepidemiolog 9 mars 2022 och arbetar nu som senior expert på Folkhälsomyndigheten i Sverige.

● **Familj:** Lever tillsammans med hustrun Margit i föräldrahemmet Ekbacken utanför Linköping. Paret har tre döttrar och tre barnbarn.

● **Aktuell med:** Boken Tankar efter en pandemi, som utkommer den 3 november.

■ Sedan tio år bor Anders Tegnell återigen i sitt barndomshem Ekbacken, tillsammans med sin fru. Han var sju år när hans föräldrar flyttade hit för första gången. Några år senare flyttade familjen till Etiopien.

FOTO: PAUL HANSEN

man slutsatsen att de äldre smittades i större utsträckning i Italien för att de fortfarande bodde hemma och träffade flera andra generationer.

– Fast i Sverige blev det precis tvärtom. Det var de som bodde på äldreboenden som var allra mest utsatta. När vi såg det och förstod hur svårt det skulle vara att stoppa smittspridningen där ... Det var verkligen oroande på många olika sätt.

Kritiker menade att beslutet att inte stänga ned samhället mer ökade risken för att viruset skulle sprida sig till de äldre. Men det håller inte Anders Tegnell med om – inom äldreomsorgen ska det finnas beredskap för att förhindra smittspridning, oavsett vilket virus det handlar om.

Din mor dog när du var 15 år gammal, och din far gick bort några år innan pandemin bröt ut. Tror du att du hade agerat annorlunda på något sätt om de fortfarande var i livet under pandemin?

– Jag hoppas inte det, och jag tror

inte det. Dessutom var det ju verkligen inte bara jag som bestämde allt på Folkhälsomyndigheten. Det är ett stort missförstånd. Vi var en stor grupp, som även hade samarbete och samråd med många andra.

Vissa äldreboenden klarade sig bra, medan andra råkade betydligt värre ut. Anders Tegnell tolkar det som att det finns stora möjligheter att öka säkerheten för de äldre med förbättrade rutiner. En viktig lärdom inför framtiden är därför att se över vilka krav kommunerna ställer vid upphandlingar på exempelvis äldreboendenas krisberedskap, menar han. När pandemin pågick som mest intensivt var alla partier överens om behovet av att stärka äldreomsorgen med ökade resurser.

– Men i valrörelsen nämndes äldreboenden inte alls. Det gjorde mig besviken och förvånad, att vi kunde glömma något så viktigt så fort.

Anders Tegnell återkommer flera gånger till hur överraskad han blev när många länder valde att

stänga sina gränser och begränsa medborgarnas frihet under pandemin – trots att det fanns en samsyn bland epidemiologer om att det kunde orsaka mer skada än nytta.

– Där var jag lite naiv i början. Jag har ju varit med om en del sådana här saker, som svininfluensan, tidigare. De har kunnat styras på en teknisk nivå, och den politiska nivån har inte varit speciellt tydlig. Det var väl ett uppvaknande, att när en kris når en viss nivå så blir den väldigt politisk. Då blir det andra ställningstaganden som görs.

Hur tror du att svenskarna hade reagerat om det hade införts hårda restriktioner och strängare regler? Svenska folket beskrivs ibland som fogligt, men stämmer det?

– Jag tror inte alls att vi är ett fogligt folk. Det brukar jag också säga när folk frågar, att nej svenskar är inte speciellt bra på att följa regler och sådant. Däremot blev det ju tydligt att de flesta var beredda att göra stora uppoffringar och ställde om sina liv för att minska smittspridningen. Det tycker jag visar på en

solidaritet i det svenska samhället.

I sin bok går Anders Tegnell igenom en hel del av den kritik som riktades mot honom och Folkhälsomyndigheten när pandemin rasade som värst. Men han medger egentligen inga misstag – och han ångrar inga av de beslut som togs.

Är boken en försvarsskrift?

– Det är absolut inte tänkt så. Men jag kan förstå att vissa kommer att läsa den så.

När Anders Tegnell slutade som statsepidemiolog i mars förra året var det första beskedet att han skulle börja jobba med vaccinationsfrågor inom WHO. Efter en del turer blev det aldrig av. I stället fick han en tjänst som senior expert på Folkhälsomyndigheten. Just nu arbetar han med ett projekt inom EU-kommissionen som går ut på att ge den afrikanska smittskyddsenheten Africa CDC stöd.

– Det är klart att det blev lite av en besvikelse. Men det jag har fått göra i stället har nog blivit ännu mer intressant.

En fråga som Anders Tegnell vill

lyfta är hur hårt pandemin slog mot många länder i Afrika och andra fattigare länder, trots att befolkningen där inte drabbades särskilt hårt av själva sjukdomen. Han menar att de rika länderna bär ett ansvar, eftersom de spred en bild av att hårda nedstängningar var enda lösningen.

– Det är helt uppenbart att åtgärderna som vidtogs har skadat de här länderna betydligt mer än vad sjukdomen gjorde. Det är något som världssamfundet måste diskutera inför nästa pandemi.

Telefonen surrar till. Anders Tegnell reser sig och går ut i hallen. När han kommer tillbaka är kinderna lite röda, han ler. Det blev en flicka. Hans tredje barnbarn. Det första som föds sedan Folkhälsomyndigheten slutade klassa covid-19 som en samhällsfarlig sjukdom – nu är morföräldrar välkomna att besöka BB.

– Det är fascinerande hur fort den här perioden faller i glömska.

Jörn Spolander
nyheter@hbl.fi

En bild på en pojke, Mohammed, används under en demonstration på Västbanken till stöd för folket i Gaza.

FOTO: ZAIN JAAFAR/LEHTIKUVA-AFP

Unga israeler visar landet sitt stöd i en demonstration i Jerusalem.

FOTO: ARIS MESSINIS/LEHTIKUVA-AFP

Militäranalytiker: Tänk efter innan du delar innehåll om konflikterna i Israel eller Ukraina

En liten pojke med skrämde ögon tittar på dig. Ett krig rasar runt honom. Det är omöjligt att inte påverkas. Det är också det som är meningen, säger Jeanette Serritzlev, expert på informationskrig.

Jeanette Serritzlev saknade en lättillgänglig bok om vad informationskrigföring är.

Så hon skrev den själv.

Den kom ut på danska i januari i år och har fått stor uppmärksamhet. Den används också inom journalistutbildningen i Danmark.

– Vi behöver stärka den kognitiva beredskapen, säger hon till HBL.

Med det menar hon att vi alla behöver bli bättre på att förstå vad som sker när vi utsätts för informationskrigföring.

– Propaganda har funnits så länge det har krigats men den moderna tekniken ger den större betydelse. Dels kan vi följa med det som sker i realtid, dels kan information och desinformation spridas snabbt och brett. Intensiteten är en väsentlig del av informationskrigföringen.

Var på din vakt

Jeanette Serritzlev jobbar som militäranalytiker på Forsvarsakademiet i Köpenhamn. Det är en del av Försvaret där hon jobbat sedan 2006, bland annat som pressansvarig officerare i Afghanistan.

I sin omtalade bok använder hon flitigt Rysslands anfallskrig mot Ukraina som exempel när hon folkbildar danskarna i informationskrigets ABC.

– Det viktigaste är att förstå att det vi ser – eller tror att vi ser – inte nödvändigtvis är riktigt. Det bästa

vi kan göra i det läget är att ta ett steg tillbaka och vänta. När någonting händer är det närmast omöjligt att i stunden avgöra vad som är sant och vad som inte är det. Så vi behöver vänta på mer information.

I det sammanhanget uppmanar hon oss alla att tänka efter innan vi delar något på sociala medier. Informationskrigföring handlar om att appellera till våra känslor och vi delar lätt saker på sociala medier när vi känner helig vrede, frustration eller allmän upprördhet.

– Och det är precis det avsändaren vill, säger Jeanette Serritzlev.

Informationsbubbla av nordkoreanska mått

Kriget mellan Ryssland och Ukraina använder Serritzlev som ett exempel på en part som lärt sig snabbt. Det vill säga Ukraina. När Ryssland annekterade Krim 2014 fick det inte alls samma genomslag i västvärlden som invasionen 2022.

Serritzlev menar att Ukraina förstärkt att för att få inte bara omvärldens sympati utan framför allt militärhjälp behövde berättelsen om det som händer skrivas på ett annat sätt. Som erfaren skådespelare förstår president **Volodymyr Zelenskij** vad som krävs av honom, och till skillnad från 2014 vajar nu den ukrainska flaggan överallt i Europa. Budskapet har gått hem.

– Men också Ryssland har lyck-

President Volodymyr Zelenskij överränner en medalj till en ukrainsk soldat på ett militärsjukhus i Odessa den 13 oktober. Bilder har skickats ut av presidentens pressavdelning. FOTO: LEHTIKUVA-AFP-UKRAINAS PRESIDENTÄMBETE

ats med sin informationskrigföring, anser Jeanette Serritzlev och syftar på berättelsen inom Ryssland till det egna folket.

– Sedan 2014 har ryska tv-tittare blivit matade med narrativet att ukrainarna är nazister. Putinregimen har helt enkelt lyckats lägga en informationsbubbla över Ryssland av nordkoreanska mått, säger hon.

Även om Ryssland förlorat propagandakampen om västvärlden har målet knappast ändå varit att övertyga Danmark, eller Finland för den delen, om att president **Vladimir Putin** är en god man. I stället går strategin ut på att så split, bland annat genom att nästla sig in i alla handa konspirationsmiljöer.

– Om man tittar på danska konspirationsmiljöer kan man se att de som under pandemin var hängivna vaccinnmotståndare nu också är övertygade om att Kiev är fullt av nynazister. Det är helt vilt.

Sällan skådad kamp om narrativet

Kriget mellan Hamas och Israel tar informationskrigföringen ytterligare en dimension vidare, menar Jeanette Serritzlev.

– Det är informationskrigföring mellan en stat och en terrorstämplad grupp, inte mellan två stater. Det är också en internationell konflikt med många intressenter på ett annat sätt än Ryssland-Ukrainakriget som har en mera regional prägel.

Mängden information och desinformation som strömmar ut från, och om, Israel och Gaza är "helt vanvetting", säger Serritzlev.

– Det är uppenbart att det är en kamp om berättandet. För Israel är det viktigt att hålla kvar fokus på det som skedde den 7 oktober medan Hamas försöker skifta fokus och rikta folks blickar på det som hänt före det, det vill säga den palestinska historien. Man märker det mycket tydligt på demonstrationer-

FOTO: KAMILLA ELMING

” En viktig poäng är att erkänna för sig själv att vi inte vet vad som är sant här och nu. Mängden information och desinformation är vanvetting, också från tredje länder som har ett intresse i konflikten.

Jeanette Serritzlev
militäranalytiker på Forsvarsakademiet i Köpenhamn

na: berättelsen ser helt annorlunda ut om du går i en demonstration för Israel eller om du demonstrerar för Palestina.

Serritzlev tillägger att det inte var en slump att internationella journalister bjöds in av Israel för att ta del av videor från Hamas angrepp som slutade med att 1 400 civila dog. Det skedde i ett läge när omvärldens sympatier vänts till förmån för folket i Gaza.

Inte heller är det en slump att utsatta barn används i informationskrigföringen. För vem reagerar inte när våra allra minsta och mest oskyldiga far illa.

– En viktig poäng är att erkänna för sig själv att vi inte vet vad som är sant här och nu. Mängden information och desinformation är vanvetting, också från tredje länder som har ett intresse i konflikten. Till exempel Ryssland som gagnas av att världens blickar vänds mot Mellanöstern, säger Serritzlev.

Lena Skogberg
lena.skogberg@hbl.fi

En billig telefon är höstens lättaste fångst

Samsung Galaxy S21 FE 5G 128 GB

399€

eller billigare

OnePlus Nord CE 3 Lite 5G

199€

eller billigare

Oppo A77 5G

129€

eller billigare

DNA Garantipris garanterar att vi alltid säljer minst lika billiga telefoner som våra konkurrenter i sina webbutiker. Priserna kontrolleras automatiskt en gång i timmen.

JBL Link 75 Portable Bundle-smarthögtalare

119€

Toppenpris!

I DNA:s webbutik

Huawei FreeBuds 5i-brusreducerande öronsnäckor

69€

lägsta pris 30 dagar 99 €

SPARA 30€

Lenovo IdeaPad 3 17,3" Pentium Gold 8505

379€

lägsta pris 30 dagar 449 €

SPARA 70€

I DNA:s webbutik

DNA Kauppa | 0800 30038. Samtalet är gratis. | dna.fi | Snabb leverans inom rentav en dag.

DNA Garantipris för telefoner: Garanterar att vi alltid säljer minst lika billiga telefoner som våra konkurrenter i sina webbutiker. *Konkurrenterna vars priser vi följer är Gigantti, Power, Verkkokauppa.com, Veikon Kone, Elisa och Telia. I DNA Kauppa gäller Garantipriset butikens lagerprodukter om samma telefon finns genast tillgänglig i en konkurrents webbutik eller butik på samma ort. I DNA:s webbutik gäller Garantipriset butikens lagerprodukter om samma telefon finns genast tillgänglig i en konkurrents webbutik. Stamkundsförmåner ingår inte i prisjämförelsen. Jämförelsen och ytterligare information hittar du på dna.fi/takuuhinta och i DNA Kauppa.

1 förmånsprodukt/pers. Ej för återförsäljare. Vi har samma priser även för företagare. Priserna gäller till 5.11.2023 om inte annat anges.

Nordea

Bekvämt till banken

Har du en smarttelefon, surfplatta eller dator? Fint – då är du redo för att börja använda banktjänster digitalt. I nät- och mobilbanken sköter du dina bankärenden enkelt och tryggt i lugn och ro hemma.

Behöver du hjälp finns vi här för dig. På våra webbsidor hittar du tips och stöd för att använda digitala tjänster och information om var vi ordnar digivägledning.

Läs mer på nordea.fi/digihjalp

■ Spåren efter en israelisk flygräd mot Gaza.
FOTO: ABED KHALED/TT-AP

Israel har redan gått i fällan som gilrats av Hamas

En invasion av Gaza skulle innebära en stor risk för Israel.

Tusentals har redan dödats i Israels flygräder mot Gaza. Israels krafttag spelar den palestinska terrororganisationen Hamas i händerna.

Hamas inledde kriget med sitt avskyvärda terrordåd mot Israel. Samtidigt bröt ett storskaligt propagandakrig ut i västvärlden.

Dådet har hyllats i vissa kretsar, som valt att blunda för omfattningen av Hamas grymheter: våldtäkter, halshuggningar och mord på barn. De som har den här hållningen får ytterligare vatten på sin kvarn av Israels oåterhållsamma krigshandlingar.

Hamas har gjort ett varumärke av martyrskap. Israel bryr sig inte om civilbefolkningen i Gaza, men detsamma kan i allra högsta grad sägas om Hamas.

I de första nyhetstelegrammen kunde vi läsa om ett sjukhus som

påstods ha blivit bombat av Israel. I verkligheten var det uppenbarligen Hamas som förorsakade explosionen som dödade hundratals civila. Det är den slutsatsen som västerländska underrättelsetjänster kommit fram till efter att ha analyserat spåren av explosionen.

Gått i fällan

Det är skäl att förhålla sig kritiskt till Hamas uppgifter om antalet civila offer i Gaza. Det rör sig i vilket fall som helst om tusentals. Hamas har som vana att utnyttja civila strukturer, skolor, sjukhus och liknande byggnader i militärt syfte. Israels taktik gör det omöjligt att undvika civila offer, även om Israel, till skillnad från Hamas, inte uttryckligen riktat sina angrepp mot civilbefolkningen.

För omvärlden blir det dock svårt att se skillnaden. Den israeliska militären har varit mer oförsiktig än förut.

Hamas vann i valet i Gaza 2006, efter att Israels militär dragit sig tillbaka 2005. Efter en maktkamp med rivaliserande Fatah drev Hamas ut sina politiska motståndare. Rivaler avrättades. Hamas popu-

ANALYS

Marcus Lindqvist
marcus.lindqvist@hbl.fi

laritet har minskat betydligt sedan dess. Opinionsmätningar visade ett stort missnöje med hur Hamas styrt Gaza, vilket också gör att det är fel att hävda att alla palestinier bär ansvar för Hamas brott.

Hamas har fått frikostigt ekonomiskt stöd av Qatar, men har inte visat större intresse av att utveckla Gaza. En väpnad konflikt är däremot i Hamas intresse. En överdrivet kraftig vedergällning av Israel är precis vad Hamas behöver för sin propaganda. Israel har på sätt och vis redan gått i fällan som Hamas gillrade.

Likheter med Mosul

Efter ett par veckor av flygräder, inledde Israel under helgen en utvidgad markoperation. Den slutliga målsättningen är fortfarande oklar. Endast flygräder är inte en effektiv taktik, men medför oundvikligen civila offer. Den israeliska militären har förberett en invasion, men en storskalig markoperation har av flera skäl skjutits framåt.

Den största orsaken är de cirka 200 israeler och utlänningar som hålls gisslan. En annan orsak är utan tvekan att en militär operation

inne i Gaza är ytterst riskfylld. Strid i tätbebyggelse kräver åtminstone ett övertag med 10 mot 1. Det är också nästan omöjligt att genomföra utan omfattande förstörelse av civila strukturer. Ju större förstörelse, desto svårare blir det att inta ett urbant område, eftersom ruinerna erbjuder ännu bättre skydd.

Ett varnande exempel i nutidshistorien är slaget om irakiska Mosul år 2016. Det tog åtta månader för koalitionen av irakiska och kurdiska styrkor att befria staden från Isis-terrororganisationen, fast de var tio gånger fler än militanterna som försvarade Mosul, och fast de hade flygunderstöd av bland annat turkiska, amerikanska och brittiska styrkor. Enligt nyhetsbyrån AP dödades uppemot 10 000, varav mer än 3 000 var civila.

Proxykrig med Iran

Det är oklart hur stor roll Iran spelat i förberedelserna av Hamas terrordåd, men det är säkert att Iran är Hamas viktigaste bundsförvant. Iran har mobiliserat alla sina bundsförvanter i regionen, miliser i Libanon, Syrien, Irak och Jemen. De har avfyrat robotar mot Israel

Invasion

Under de senaste åren har Israel upprättat diplomatiska band med flera arabländer. Förhandlingar pågick med Saudiarabien. Palestinierna har hamnat i limbo. Det är en utveckling som Iran säkert varit oroat över. Det skulle säkert passa Iran med ett blodigt krig i Gaza, med många civiloffer som väcker raseri bland invånarna i arabländerna.

Premiärminister **Benjamin Netanjahus** extrema högerregering var i motvind redan före kriget, på grund av den omstridda grundlagsreformen. Netanjahu misslyckades katastrofalt med att förutse Hamas länge planerade terrorattack, fast han uppenbarligen blev varnad av allierade. Det är inte att undra på att han känner sig tvingad till aktion, vilket inte är ett bra utgångsläge för rationell handling.

En invasion skulle sannolikt vara en dålig idé, fastän det är osannolikt att Iran och dess bundsförvanter faktiskt skulle kunna förverkliga sina hot om ett större krig. De kan terrorisera Israel, men utgör inte ett verkligt hot, i synnerhet inte då USA förflyttat mer kapacitet till området för att vid behov stödja Israel. Konflikten skulle dock med säkerhet sprida sig även till Västbanken.

Det är tveksamt om Israel ens har den kapacitet som krävs för att utplåna Hamas.

Behövs en plan

Det blir svårt för Israel att i längden ignorera palestiniernas krav på en egen stat. Då måste det bli slut med de illegala bosättningarna på Västbanken. Gaza måste öppnas för omvärlden.

I det rådande läget har Israel givetvis rätt att försvara sig genom att slå till mot Hamas militära mål, men det borde ske med största hänsyn till civilbefolkningen. Civila offer är oftast oundvikliga i en väpnad konflikt, särskilt i tät bebyggelse, men risken går att minimera.

Palestinierna har inte glömts bara av Israel, utan också av arabländerna. Egypten har inte velat öppna sin gräns till Gaza, inte ens för flyktingar, eller humanitärt bistånd. Det är också ohållbart i längden.

En snabb vapenvila är inte realistisk. Hamas skulle säkert ha större nytta av en paus i striderna för att kunna gruppera om. Fred är Hamas inte intresserat av, inte så länge Israel och det judiska folket existerar.

Israel vill säkert utnyttja tillfället att göra slut på Hamas för alltid. För närvarande ser det dock inte ut som att Israel har någon långsiktig plan, vilket borde vara en förutsättning för varje militär handling. USA:s krig i Irak 2003 kan ses som ett extremt varnande exempel, då det inte fanns någon plan för efter invasionen, vilket indirekt ledde till årtal av inbördeskrig.

Alternativet till en invasion är att Israel utför de militära åtgärderna i begränsad omfattning, endast som underlag för en mera hållbar överenskommelse som även accepteras av den palestinska civilbefolkningen. Ett sådant läge skulle också leda till att Hamas ställning försvagas avsevärt.

och USA:s styrkor i Mellanöstern. Budskapet är klart: Om Israel invaderar Gaza finns det risk för ett större krig i Mellanöstern.

Det är på många sätt fel att beskriva kriget som en konflikt mellan Israel och palestinierna. Det är ett krig mellan Israel och Hamas, men i verkligheten är det samtidigt ett proxykrig mellan Israel och Iran. Mullorna som styr Iran hatar judar, avskyr västvärlden, förtrycker kvinnor och förföljer minoriteter.

Under Rysslands krig i Ukraina har Iran blivit Kremels viktigaste bundsförvant, som försett ryssarna med bland annat kamikazedrönare som använts för att mörda civila i Ukraina. Den här veckan besökte en högt uppsatt Hamasdelegation Moskva, tillsammans med representanter för Iran. Om någon undrar hur Hamasledarna kan lämna isolerade Gaza, beror det givetvis på att de inte är bosatta där.

Israel har många gånger uppvisat likgiltighet för den palestinska befolkningens lidande. Men det blir ofta missvisande när folk i västvärlden vill placera Israel och Hamas i samma kategori.

Hjälplager i Gaza plundrat: "Oroande"

Situationen för invånarna i Gaza blir allt mer ohållbar. Ett FN-organ meddelar att ett hjälplager har plundrats på mat och andra förnödenheter. Ytterligare tio lastbilar med förnödenheter har dock fått köra in i Gaza under söndagen, enligt palestinska Röda Halvmånen.

Den humanitära situationen i Gaza är "outhärdlig" och alla inblandade parter måste arbeta aktivt för en nedtrappning.

Det säger Internationella rödakorskommitténs (ICRC) ordförande **Mirjana Spoljaric**, skriver AFP.

– Det här är ett katastrofalt misslyckande som världen inte får acceptera, säger hon kort efter det att Israel meddelat att kriget mot terrorstämplade Hamas "gått in i nästa fas".

Inbrott i hjälplager

Under söndagen uppger FN-organet för palestinska flyktingar (UNRWA) att tusentals personer tagit sig in i deras hjälplager i Gaza för att ta mat och andra "grundläggande överlevnadsprodukter".

Inbrottet är ett "oroande tecken på att den civila ordningen börjar brytas ned" efter tre veckors krig, säger **Thomas White**, UNRWA:s chef i Gaza.

Läkare utan gränser kräver ett "omedelbart eldupphör" för att förhindra fler dödsfall och släppa in humanitär hjälp.

"Världsledarnas åtgärder är för svaga och långsamma. Den icke-bindande FN-resolutionen om eldupphör har inte gjort någonting för att tygla det urskillningslösa våld som utövas mot hjälplösa människor", skriver hjälporganisationen i ett pressmeddelande.

"Drabbats av inferno"

Enligt Läkare utan gränser håller norra Gaza på att jämnas med mar- ken.

"Hjälplösa människor utsätts för fruktansvärda bombningar. De har ingenstans att fly eller gömma sig undan det inferno som drabbar dem", säger **Christos Christou**, läkare och internationell ordförande för Läkare utan gränser, i pressmeddelandet.

Tio lastbilar med förnödenheter körde in i Gaza på söndagen, bekräftar palestinska Röda Halvmånen, rapporterar CNN. Hittills har totalt har 94 lastbilar kommit in i Gaza.

De tio lastbilarna innehåller mat och medicinska förnödenheter.

"Innan den 7 oktober levererade mellan 300 och 500 lastbilar dagligen förnödenheter till Gaza, där de flesta människor var beroende av

humanitär hjälp", skriver Läkare utan gränser.

Israel vill stoppa Musks Starlinkplaner

I över ett dygn saknade Gazaremsans 2,3 miljoner invånare internet och telefon efter Israels attacker.

Tidigt på söndagsmorgonen var uppkopplingen mot internet på väg att återställas i Gaza, enligt Londonbaserade Netblocks, som övervakar internetfriheten i världen.

Larmet om att internet och mobil- och telefonnätet slagits ut helt kom i samband med Israels utökade militärintervention på fredagskvällen. Hjälporganisationer som Unicef, Läkare utan gränser och WHO uppgav att de inte längre fick kontakt med anställda på plats i Gaza.

På lördagskvällen lovade **Elon Musk**, vars rymdbolag Space X äger satellitnätverket Starlink, att koppla upp "internationellt erkända hjälporganisationer".

Israels kommunikationsminister **Shlomo Karhi** skrev på X att landet kommer att "använda alla tillgängliga medel" för att stoppa Starlink i Gaza.

"Hamas kommer att använda det för terroraktiviteter. Därom råder inget tvivel", skrev Karhi.

TT

FRANKRIKE

Macron vill säkra aborträtten

Emmanuel Macron vill säkra den franska aborträtten genom att lägga till den i grundlagen.

"År 2024 kommer kvinnors rätt att välja abort bli oåterkallelig", skriver presidenten på X, tidigare Twitter.

Ett utkast till den nya författningen lämnas in till Conseil d'état (högsta förvaltningsdomstolen) den närmaste veckan, enligt Macrons inlägg.

Hans löfte om säkrad aborträtt kom på internationella kvinnodagen i mars i år, och har setts som ett svar på inskränkningen av de federala aborträttigheterna i USA i fjol.

För att ändra i den franska författningen krävs antingen en folkomröstning eller ett godkännande från minst tre femtedelar av parlamentets båda kamrar under en kongress. De flesta konstitutionella ändringar i Frankrike de senaste årtiondena har godkänts genom omröstning i kongressen.

Abort avkriminaliserades i Frankrike i mitten av 1970-talet. Sedan dess har flera lagändringar gjorts för att förbättra villkoren.

En opinionsundersökning i november i fjol visade att 89 procent av de tillfrågade var för att göra aborträttigheterna oåterkalleliga.

TT

Pence ger upp försöken att bli president

Republikanen Mike Pence ger upp sina försök att bli amerikansk president och drar tillbaka sin kandidatur inför nästa års val.

Mike Pence var vicepresident under **Donald Trumps** fyra år vid makten.

– Efter många böner och överväganden har jag beslutat att från och med i dag avbryta min kampanj för att bli president, sade Pence vid en tillställning i Las Vegas på lördagen.

– Vi visste hela tiden att det här skulle bli en kamp i uppförssbacke men jag ångrar ingenting.

Pence har haft svårt att klättra i opinionen och även att få ihop tillräckligt med bidrag till sin kampanj. Han beslutat att dra sig ur räddar honom från ytterligare skulder samt pinsamheten i att eventuellt misslyckas med att kvalificera sig för den tredje republikanska primärvalsbatten, den 8 november i Miami.

Han blir den första av de mer kända republikanska kandidaterna att kasta in handduken.

Pence visade under vicepresidentskapet benhård lojalitet med Trump, men deras samarbete slutade i bitterhet. Trump lade stor del av skulden för sina misslyckade försök att ogiltigförklara resultatet i presidentvalet 2020 – då han förlorade mot demokraten **Joe Biden** – på Pence.

Republikanen Mike Pence när han klagade på att han ger upp försöken att bli USA:s president. FOTO: JOHN LOCHER/TT-AP

Det hela eskalerade vid stormningen av kongressbyggnaden Kaptolium i Washington i januari 2021 då Pence öppet utsattes för Trumps anklagelser.

Nu uttalade inte Pence öppet stöd för någon av de kvarvarande kandidaterna men upprepade formuleringar liknande de han använt för att kritisera Trump.

– Jag uppmanar alla mina partikamrater att ge vårt land en republikansk fanbärare som, såsom **Lincoln** sade, tilltalar de bättre änglarna inom vår natur, och inte bara leder oss till seger utan leder vår nation med hövlighet, säger han.

TT

En svår säsong slutade i jubel för IFK Mariehamn

FOTBOLL 3-0 säger det mesta. IFK Mariehamn visade ligaklass då laget säkrade nytt ligakontrakt mot Gnistan.

Muhamed Tehe Olawale gjorde 1-0, Jamie Hopcutt 2-0 och Alvaro Ngamba 3-0 på stopptid.

I sekvensen före 2-0 hade Joakim Latonen en vacker nick i stolpen, men då Grönvitt i följande anfall gjorde 2-0 var saken klar.

Konsta Rasimus, genomgående en av sitt lags bästa spelare hela säsongen, fumlade vid både 1-0 och 2-0 och den mångåriga ligabackens frustration efter det andra baklängesmålet var väldigt tydlig.

Ekenäs IF säkrade tidigare avancemang till ligan. Gnistan får ta nya tag nästa säsong. Ambitionen är att spela i ligan.

– Vi gjorde noll mål på två matcher och skapade inte särskilt mycket framåt. I första matchen höll vi nollan men nu kom IFK lite för lätt in i vårt straffområde, säger Gnistantränaren Joonas Rantanen som gjorde sin sista match i Gnistan.

Han tar i vinter över Ilves.

– Jag är stolt över de framsteg vi gjort under de senaste åren. Och vi gör en finfin säsong. Det här var blott den femte förlusten för oss i år men visst grämer detta. Vi är tvåa i serien och tvåa i kvalet. Alla har gett allt och verkligen slitit för varandra. Men ändå fram nådde vi inte.

– Jag är ledsn för spelarnas skull men också stolt. Gnistan kom-

■ Det spelas ligafotboll på Åland även 2024. FOTO: NICLAS NORDLUND/LEHTIKUVA

mer alltid att ha en speciell plats i mitt hjärta och jag är säker på att klubben kommer att fortsätta utvecklas och växa, säger Rantanen till Ruutu.

"Väldigt lättad"

Kollegan i Grönvitt, Jimmy Wargh, var av förstaeliga skäl rätt mycket gladare än Rantanen.

Wargh tog över som tränare tidigare under säsongen då IFK:s spel gått i baklås. Laget var väldigt illa ute inför den nedre slutserien då

laget låg fem poäng från kvalplats. Men Grönvitt hittade formen i grevens tid och slog i den sista omgången KTP.

Det gav kvalplats och över två matcher var IFK betydligt bättre än Åggelbys stolthet.

– Vi är vassare och lite tyngre från första minuten i det här matchparet. Personligen känner jag mest en väldig lättnad, säger Wargh till Ruutu.

Wargh har bytt roller inom organisationen under säsongen men

har varit med hela vägen. I höst tar han över som klubbdirektör efter den långvarige, nästan evige direktören, Peter Mattsson.

– Det är ju något helt annat att inleda jobbet som direktör för ett ligalag. Men det blir till att jobba hårt. Vi måste hitta en ny tränare och en helt ny tränarstab. Nu tar vi det lugnt några dagar och sedan börjar jobbet.

– Säsongen var svår, det är inget att sticka under stol med. Det var stolpe ut på våren och sommaren,

men jag tycker hela tiden att vi har varit bättre än tabellen visat. Det tycker jag fortfarande.

Gnistan räckte helt enkelt inte till i det här matchparet.

– Vid 1-0 har de en boll i stolpen, men då vi gör 2-0 i nästa anfall känns det säkert igen. Med tanke på hur säsongen sett ut blev slutresultatet klart godkänt, säger Wargh.

Jonas von Wendt
jonas.wendt@hbl.fi

Den ständige direktören fick ett värdigt avsked

Lättnad. En kollektiv lättnad lade sig över Åland sisådär tio minuter före fem på söndagseftermiddagen.

Det nittonde året på liganivå såg länge ut att bli det sista för IFK Mariehamn. Lagets formkurva under vår och sommar var hemsk och resultaten lyste med sin frånvaro.

Under Jimmy Warghs ledning vaknade laget till liv i elfte timmen och i ligakvalet var det inget snack om saken. IFK Mariehamn var ett par klasser för stort för Gnistan som över 180 minuter skapade en kvalificerad målchans.

Då vinner inte en underdog ett dubbelmöte mot ett både på pappret och i realiteten bättre lag.

Ligastatusen är viktig för Åland och Mariehamn. Både på herr- och

KRÖNIKA
Jonas von Wendt
jonas.wendt@hbl.fi

damsidan. Fotboll är den gren som förknippas med fredens öar. Både Åland United och IFK Mariehamn har i åratal gjort det bra, men det gäller att inte bli och vila på lagarna.

Konkurrensen är tuff och i synnerhet IFK Mariehamn har under de senaste åren inför varje säsong varit en kandidat till nedflyttning. Nu höll det på att sluta riktigt illa och i vinter väntar ett massivt jobb för den nya klubbdirektören Jimmy Wargh.

Till att börja med gäller det att hitta en bra tränare. Den biten har inte stämt så bra under de senaste åren. Men kanske att Wargh med sitt breda kontaktnät inom fotbollen kan locka en tränare med rätt profil till Åland.

Den Jeppisbördige Wargh tog över som tillfällig tränare då klubben avskedade Daniel Norrmén i

augusti. Svensken var en flopp och fick kanske sitta lite för länge på posten. Det höll på att kosta Mariehamn ett ligalag.

Efter säsongen tar Wargh över som klubbdirektör då den ständige direktören Peter Mattsson tackar för sig efter sex årtionden i klubbens tjänst. Mattsson har varit en drivande kraft, en lugnande faktor, en positiv människa och ett lim som alla organisationer behöver för att hålla ihop – och det hade ju varit för jäkligt om han i sin sista match som direktör tvingats bevittna då laget i hans hjärta åkte ur ligan. Ingen var väl mer lättad än just Mattsson.

Gnistan kom nära. Tvåa i serien och tvåa i kvalet som tränare Joonas Rantanen sammanfattade det hela efter det bittra nederlaget.

Rantanens karriärkurva har pekats rakt uppåt under flera års tid

och den väldigt sympatiska helsingforsaren får nästa säsong sin första riktigt stora chans då han tar över storsatsande Ilves. Tammerforsklubben har inte presterat på den nivå klubben borde sedan Jarkko Wiss lämnade laget, men med Rantanen finns alla chanser att ta steget upp i medaljstriden.

Gnistan uttalade ambition är att spela ligafotboll men från klubbens sida har budskapet varit tydligt. Det behövde inte hända i år eller nästa år men gärna inom några år.

Organisationen är i bra skick och dragningskraften till den välskötta klubben finns där. Nu gäller det att hitta en tränare som kan fortsätta på den farled som Rantanen med sitt förstaklassiga jobb dragit upp för sin efterträdare.

Gnistan tid kommer ännu – men det var inte i år.

Rovanperä yngsta dubbelmästaren någonsin

RALLY För Kalle Rovannerä räckte det att köra i mål i det centraleuropeiska VM-rallyt. Finländaren var tvåa i mål och är världsmästare år 2023. För andra året i följd.

Då Elfyn Evans tvingades bryta på lördagen stor det klart att **Kalle Rovannerä** utan missöden under den sista dagen skulle säkra titeln.

– En otroligt skön känsla. Den här titeln känns viktigare för mig än den första. Nu fick jag verkligen kämpa för att vinna, säger Rovannerä till Yle.

– Ett stort tack till **Jonne Halttunen** som är världens bästa kartläsare. Och ett stort tack till alla som stöttat mig. Familjen, stallet, vänner. Alla. Den här titeln kommer jag att fira mera än fjolårets.

Rovanperä blev den yngsta dubbelmästaren i VM-rallyts historia. Han är den fjärde finländaren som vunnit VM-titeln mer än en gång. Övriga i klubben är **Juha Kankkunen**, **Tommi Mäkinen** och **Marcus Grönholm**.

Markku Alén, **Ari Vatanen**, **Hannu Mikkola** och **Timo Salonen** har vunnit en gång.

”Den här titeln kommer jag att fira mera än fjolårets.

Kalle Rovannerä

■ Kalle Rovannerä och Jonne Halttunen är bäst i världen. FOTO: MICHAL CIZEK/LEHTIKUVA-AFP

Vid 23 års ålder är Rovannerä ohotad etta i rallyvärlden och hos starka Toyota har han alla chanser att bli en verklig dominant.

Att titeln kändes skönare än den första hade säkert att göra med att inledningen på den här säsongen var svårare. Och där Rovannerä 2022 vann hela sex deltävlingar har han ”bara” vunnit tre denna säsong. Jämnheten har ändå varit ett vapen.

Det största misslyckandet kom i hemmarallyt i Jyväskylä där han bröt. Det rallyt har han ännu inte vunnit.

Jyväskylä är det enda rallyt han brutit i år. I övrigt är resultatraden imponerande. 2-4-4-4-1-3-2-1-bröt-1-4-2.

På 62 VM-starter har det blivit elva segrar.

Rovanperä var ett enormt löfte i väldigt unga år. Pappa Harri var VM-förare också han och sonen har fortsatt på den invalda vägen.

Både mamma och pappa var på plats för att följa sonens tävling.

Pappa var för övrigt stallkompis med Elfyn Evans pappa **Gwyndaf Evans** under karriären.

– Så många historier har jag inte hört om den tiden. Kanske de vill hålla allt hemligt, säger Evans till Yle.

Elfyn är i sin tur stallkompis med Kalle och Evans prisar Rovannerä.

– Vi kommer väldigt bra överens. Vi är öppna och ärliga och det fungerar. Vi kämpar tillsammans och det är grunden till ett bra stall. Han har vissa grejer i sin körstil som jag försöker ta efter men alltför mycket ska man inte försöka efterapa en annan förare, säger Evans.

Jonas von Wendt
jonas.wendt@hbl.fi

Sami Välimäki vann i Qatar

GOLF Sami Välimäki vann stortävlingen i Qatar efter särspel mot Jorge Campillo. Segern var värd hela 600 000 euro.

Sami Välimäki satte den avgörande putten på första omspelshålet efter att **Jorge Campillo** missat sin. Finländaren var i kanonslag i Qatar med tre rundor på 67 slag och den sista på 69 slag. På den fjärde rundan gjorde han fem birdien och två bogeyn.

Campillo visade nerver av stål när han på sista hålet gjorde en birdie och tvingade fram särspel.

Där var Välimäki bättre.

– Det känns så otroligt skönt. Jag har varit nära segern några gånger men det har inte stämt fullt ut. Den sista rundan kändes bra men jag kunde och borde ha gjort ett par birdien till, säger Välimäki i segerintervjun.

På plats i Qatar var också fästman Emilia som gav fästmannen en stor kram och puss efter att den avgörande putten satt.

– Hon är nummer ett för mig.

Välimäki tog sin första seger på Europatouren 2020 i Oman. Den arabiska halvön tycks passa honom bra då det också är den andra segern i samma geografiska område.

– Jag har jobbat hårt för att kom-

■ Sami Välimäkis seger i Qatar var värd hela 600 000 euro. FOTO: KARIM JAFFAR/LEHTIKUVA

ma så här långt. Jag har svårt att tala just nu, säger Välimäki som inte hade långt till segertårarna.

Finländaren låg ett eller några slag efter Campillo hela dagen och det var först på det sjuttonde hålet som han lyckades passera spanjoren. Campillo kom igen på det artonde men på det första omspelet visade Välimäki nerver av stål.

25-åringen är i och med segern väldigt nära spelrätt på den prestigefyllda PGA-touren nästa år. De

tio bästa på Europalistan får spelrätt till den touren. Välimäki är sju på den listan för närvarande.

Bara fem finska herrar har vunnit en eller flera tävlingar på Europatouren. De som lyckats med bedriften är **Mikko Ilonen**, **Mikko Korhonen**, **Roope Kakko**, **Kalle Samooja** och **Välimäki**.

Jonas von Wendt
jonas.wendt@hbl.fi

Sydafrika världsmästare efter rugbyryssare

RUGBY Världens bästa rugby-nation heter återigen Sydafrika. Landslaget, med smeknamnet **Springboks**, besegrade **Nya Zeeland** med en poäng i VM-finalen som slutade 12-11.

VM-guldet är Sydafrikas fjärde och de försvarar titeln från det senaste mästerskapet 2019. Mästarna ser nu fram emot att komma hem och fira.

– Ärligt talat, människor som inte är från Sydafrika förstår inte vad detta betyder för vårt land, sade Springboks lagkapten **Siya Kolisi** efter finalryssaren och fortsatte:

– Det handlar inte bara om spelet på planen. Vårt land går igenom så mycket. Vi är hoppet de har.

Matchen spelades på ett regnigt Stade de France, strax norr om Paris, och följdes av 80 000 åskådare på plats under lördagskvällen.

All Blacks, som Nya Zeelands landslaget kallas, blev av med lagkaptenen **Sam Cane** i första halvlek. Han tilldelades ett historiskt rött kort, det första någonsin i en VM-final, för en hög tackling.

– Att killarna var tvungna att spela med 14 man under de sista 50 minuterna, sade Cane ångerfullt

■ Sydafrikas landslag försvarade VM-guldet mot Nya Zeeland i Paris sent på lördagskvällen. FOTO: PAVEL GOLOVKIN/AP/TT

efter matchen, men tillade:

– Jag tyckte att modet de visade här i kväll var otroligt, hela laget är absoluta krigare.

Det var det 106:e mötet mellan de två rivaliserande rugbynationerna.

TT

■ Ulla-Lena Lundberg kammar hem publikens Finlandiapris genom tiderna med boken *Is* (2012). FOTO: CATA PORTIN

Ulla-Lena Lundbergs *Is* alla tiders Finlandiaprisvinnare

Ulla-Lena Lundbergs bok *Is* från 2012 är framröstad som finländarnas favorit av alla Finlandiaprisvinnare genom tiderna.

Med anledning av Finlandiaprisets 40-årsjubileum har finländarna under hösten kunnat rösta på sin favoritbok bland de tidigare vinnarna.

Ulla-Lena Lundbergs åländska skärgårdsskildring *Is* (2012) är den som finländarna fastnat mest för. Bland topp fem-placeringarna i omröstningen hittas även Kjell Westös *Där vi en gång gått* (2006).

Det är en tagen och överraskad Ulla-Lena Lundberg HBL får på träden när hon nås av nyheten.

– Jag är väldigt glad att den har blivit så läst. Det är ganska fantastiskt med tanke på att det är en svenskspråkig bok som är översatt till finska. Leena Vallisaaris ypperliga arbete är en stor anledning till att den blivit så omtyckt på finska.

Enligt Lundberg faller vilken bok som helst platt utan en bra översättning.

Vad har boken betytt för ditt författarskap?

– Flera års arbete. På det sättet blir varje bok väldigt avgörande för ens livshållning. Man blir också väldigt fäst vid sina personer under en sådan här process. Enligt mig är den en i världen av mina andra böcker.

Att beskriva sin bok enligt hur "nöjd" hon är är inte Lundbergs melodi. Hon skulle inte skriva några fler böcker om hon var just det.

Prästfamilj i skärgården

Hennes bok vann Finlandiapriset år 2012 och handlar om en ung inflyttad prästfamilj i ett litet samhälle i skärgårdsmiljö. Även om Lundberg är häpen över att den

väckte ett sådant gensvar eftersom den handlar om en så specifik plats har hon sina funderingar kring varför.

– Finland industrialiserades väldigt sent. Nästan alla finländare i min generation har tydliga minnen av små samhällen som ändå var fungerade enheter där kyrkan var ett sammanhållande kit.

– Jag tror helt enkelt att det är ett igenkännande som den här boken har väckt i osedvanligt hög grad.

Har du läst om boken på länge?

– Inte annat än bitvis när jag läst upp något i den. Jag brukar sällan läsa om mina böcker. Men när jag läser om de gamla böckerna som jag glömt kan jag bli riktigt glad över dem och tänka: "Det här var inte så dåligt ihopkokat".

På samma sätt resonerar hon med *Is*. Om hon låter den ligga ett par år till kanske hon tycker bättre om den.

Vad betyder det för dig som finlandssvensk att det är en svenskspråkig bok som vunnit?

– Vi har haft flera finlandssvenska Finlandiavinnare förut, som Kjell Westö, Bo Carpelan och Gösta Ågren. Det är klart att jag är väldigt smickrad. Och givetvis är det roligare att vinna än att inte göra det, men det här gör mig inte till en annan författare än jag var för en stund sedan.

Sandra Broborn
sandra.broborn@hbl.fi

Klockrike hyllar Jon Fosse med uppläsning

Det blir en favorit i repris för Jon Fosses pjäs *Jag är vinden* (2007). Den här gången är det två nya skådespelare på scen.

Jon Fosses pjäs *Jag är vinden* (*Eg er vinden* 2007) hyllas i en uppläsning på Klockriketeatern den 31 oktober med anledning av att han får Nobelpriset i litteratur 2023.

Den här gången sker det på Vallgårdsscenen och pjäsen blir den första av flera som läses under hösten.

På scen ses skådespelarna Dan Henriksson och Carl Alm.

– Det är jätteroligt för oss som skådespelare. Vi har ju bara två skådespelare på teatern så vi gräver där vi står, säger teaterchefen Dan Henriksson när HBL får honom på träden.

Inträdet till pjäsen är gratis eftersom det är en ren och skär hyllning till Fosses Nobelpris. Innan pjäsen kommer Klockriketeatern att presentera Fosses författarskap med fokus på hans dramatik och sedan följer en diskussion med publiken.

– Vi läser texten precis som den är skriven. Den är väldigt musikalisk. Därför kallar vi läsningen för *Vågornas långsamma musik*. Det är som en konsert med Fosses ord, säger Henriksson.

Pjäsen utgår från samma upplägg som när den sattes upp i

■ Skådespelarna Carl Alm och Dan Henriksson från Klockriketeatern läser Jon Fosses *Jag är vinden* (2007) på Vallgårdsscenen den 31 oktober.

FOTO: PRESSBILD

FAKTA

Vågornas långsamma musik

● **Text:** *Jag är vinden* av Jon Fosse. **När:** Tisdag 31.10. **Var:** Vallgårdsscenen, Aleksis Kivis

gata 17, Helsingfors. **Skådespelare:** Carl Alm och Dan Henriksson. Fritt inträde. **Källa:** Klockriketeatern

” Det blir två skådespelare med två notställ framför sig. Så enkelt blir det.

Dan Henriksson

Helsingfors 2008 strax efter urpremiären i Bergen. Då var det den första versionen på svenska, i översättning och regi av Kristin Olsoni. På scen stod skådespelarna Rabbe Smedlund och Johan Fagerudd.

Henriksson beskriver dock den här pjäsen som ännu mer avskalad.

– Det blir två skådespelare med två notställ framför sig. Så enkelt blir det.

Hur övar ni inför läsningen?

– Vi läser manuset och diskuterar det. Det är ett partitur* där varianter av scenanvisningen paus står hela 900 gånger i manuset.

En partitur är en beteckning av musik för flera instrument och/eller röster, där de olika stämmorna noteras under varandra så att klingande samtidigheter blir ordnade vertikalt och därmed underlättar en kontinuerlig parallell avläsning.

Sandra Broborn
sandra.broborn@hbl.fi

FAKTA

Övrigt på Vallgårdsscenen i höst

Dalen. På Jorden.

● Föreställningen *Dalen. På Jorden* undersöker de planetära gränserna och granskar utvecklingen. När produktionen skapades stod fyra gränsvärden på rött - i dag visar sex på rött.

● När: fredag 10.11 kl. 13 och lördag 11.11 kl. 19.

● Publikamtal: 11.11 diskuterar teaterchefen Dan Henriksson med Markku Ollikainen, ordförande i klimatpanelen och professor emeritus om kolskänkornas status i Dalen i anslutning till föreställningen.

Spöksonaten

● När: lördag 4.11 kl. 14 och måndag 6.11 kl. 19.

● Publikamtal: Efter lördagens föreställning diskuterar teaterchefen Dan Henriksson med föreställningens regissör Laura Jäntti. På svenska. **Källa:** Klockriketeatern

TF NYHETSCHEF
Malin Slotte
malin.slotte@hbl.fiFacebook: HBL Kultur
X: @hblwebb
Instagram: @hufvudstadsbladet

Den svarta hästen Mika Aaltola blev en vit springare

Mika Aaltola fyller inte kriterierna för en god presidentkandidat, menar Pär Stenbäck som recenserat dennes färskaste bok.

FAKTLITTERATUR

Mika Aaltola
Havahtuminen - Turvallinen
Eurooppa
Tammi, 416 sidor

Under republikens Finlands sjuttio första år valdes landets president av 300 elektorer. Inför nästan varje val kom rykten om en "svart häst" i svang, en överraskningskandidat som elektorerna kunde kohandla om mellan omröstningarna i elektorsförsamlingen.

I praktiken visade det sig att ryktena inte besannades, allra minst under **Urho Kekkonens** tid. Men begreppet "svart häst" levde länge (inlånat från England) ända tills det direkta valet tog kål på det. Kanske borde det få leva vidare och nu beteckna en icke-partibunden kandidat som utmanar dem som har ett parti bakom ryggen?

I så fall är **Mika Aaltola** den svarta hästen i januarivalet, även om jag numera skulle kalla honom den vita. I närmare två år tvekade han, någon kanske säger att han velade, och följde med opinionssiffrorna och gav motstridiga besked. Men den 3 augusti kom beslutet: Jag ställer upp – och han förvandlades från en svart till en vit springare.

Bella figura i tv

Aaltolas väg till kandidatur startade den 24 februari 2022 med den ryska invasionen. Efter den dagen blev han som Utrikespolitiska institutets chef en ständig gäst i tv:s nyhets- och diskussionsprogram, han intervjuades av alla medier och visade sig vara en effektiv och empatisk kommentator med ett expressivt ordförråd. Han gjorde med andra ord en bella figura i tv. Eftermiddagstidningarna insåg att han sålde och gav honom furstligt utrymme. Damtidningarna följde upp publiciteten.

I exceptionella tider är medborgarna på jakt efter uttydare och auktoriteter och snart figurerade Aaltola i presidentspekulationerna – i början avvisande, snart tveksamt positiv när han mötte stora åhörarskaror runt om i landet. Han producerade artiklar och böcker på löpande band. En bok recenserades i HBL för ett år sedan i rätt positiva tongångar.

"Uppvaknandet"

I oktober publicerade han så "Havahtuminen" (Uppvaknandet), en dagbok från sommaren 2022 till

Jag hoppas att han med jämnmot tar de stötar som en valkampanj alltid bjuder på och inte ägnar sig åt konspirationsteorier om hästen inte når målet som etta.

hösten 2023, ett verk på hela fyra-hundra sidor.

Jag bör varna läsarna att jag inte kan sägas vara helt objektiv, åtminstone inte enligt Aaltola. Jag hör troligen till dem han kallar "partisaner", personer som försöker hindra nya och fräscha (ett nyckelord i boken) att komma fram. Det kan hänföras till att jag redan 2022 skrev att nästa president bör ha politisk erfarenhet då hen ska samarbeta med regering och riksdag, samt ha operativ erfarenhet av umgänge och förhandlingar med utländska ledare. Trots sin gedigna forskarbakgrund fyller Aaltola på dessa punkter inte mina kriterier.

Men vad berättar dagboken om Aaltola som kandidat och som presumtiv president? En hel del, även om det måste vaskas fram ur textmassan. Hans geopolitiska resonemang är sakkunniga och inte alltför spekulativa. Det hot som Putins Ryssland innebär för Finland dominerar texten, likaså Natoprocesen. Det blir många upprepningar vilket delvis beror på dagboksformen.

Den sakliga texten är ibland uppblandad med ideologiska markeringar. Han förutser till exempel en "skuggboxning om nationens själ, som den postmarxistiska kul-

tureliten kommer att ägna sig åt" efter Natoanslutningen. En sådan har nog hittills uteblivit, likaså hans spådom om rysk inblandning i vårt riksdagsval.

Ett återkommande tema – och säkert hans i de kommande tv-debatterna – är Aaltolas åsikt att Finland saknar en statlig utrikes- och inrikespolitisk strategi. Han säger sig inte vilja vara populist, men använder uttrycket "korrumpierande" i många olika sammanhang och anser att vårt politiska system är snedvridet. Det går hand i hand med många försäkringar om att han håller avstånd till alla partier; i riksdagsvalet berättar han att rösterna gått till Samlingspartiet.

Patos eller svulstighet?

Hurdan skulle Aaltola vara som president? Åtminstone skulle han hålla välformulerade, högstämde fosterländska tal, framförda med patos. Hans patos är säkert äkta och tilltalar tvivelsutan ett visst väljarsegment, medan andra väljare kan anse det svulstigt. Att hålla nyårstalen på svenska skulle dock bli en hög tröskel för honom; vi behöver idag en president som ledigt kan umgås i Norden.

Ett ständigt återkommande ord i dagboken som förbryllar mig är "hyveellinen". Det kan översättas med dygdig, anständig eller ärlig. Det står klart att Aaltola anser sig besitta denna eller dessa egenskaper och att hans handlingar bestäms av dem. Detta påminner om hans lite olyckliga kampanjstart i Luumäki på president **Svinhufvuds** hemgård. Där lät han förstå att han innehade det mod som de andra kandidaterna saknade. Men hans valdeklaration var däremot balanserad och välformulerad.

En kritisk läsning av dagboken ger intrycket att detta kan vara kandidat Aaltolas akilleshäla: En viss självöverskattning av sina förutsättningar att axla presidentmanteln, parat med en tendens att se sig som ett offer för den politiska elitens försök att hålla honom borta från valarenan. Det har lett honom att ta strid med media i vilka han anser sig förfördelad. Märkligt, eftersom just media lyfte honom till kandidaturen. Återstår att se om han får väljarnas sympati i den nya rollen som underdog.

Välkommen kandidatur

Även om dagboken innehåller flera goda observationer som nästa president har nytta av, avgörs Mika

■ Mika Aaltola har sjösatt en kampanj inför presidentvalet 2024. FOTO: HEIKKI SAUKKOMAA / LEHTIKUVA

Aaltolas framtid i tv-debatterna där hans verbala begåvning ännu kan lyfta honom ur den vågdal han just nu befinner sig i. I boken angriper han redan i början en av medkandidaterna, något som inte lovar gott.

Jag hade väntat mig att han skulle lyfta fram sig själv som den nya **Ahtisaari** som även han överraskande kom med i leken. Ahtisaari sågs som en expert men han hade dessutom en bred operativ erfarenhet av internationella förhandlingar och fredsmäklare före han valdes.

Ur demokratins synpunkt är Aaltolas kandidatur välkommen och hans sakkunskap kan berika debatten. Han har enligt egen och andras åsikt skött Utrikespolitiska institutet väl och värvat om dess autonoma ställning. Jag hoppas att han med jämnmot tar de stötar som en valkampanj alltid bjuder på och inte ägnar sig åt konspirationsteorier om hästen inte når målet som etta.

Pär Stenbäck

MER ÄN EN GARNBUTIK.™

Garnerbudande!

Gäller 30.10-12.11
så länge lagret räcker

Ullgarner från Viking Garn

Eco Highland Wool
-25%
3,90/50g (norm. 5,20), 78,00/kg
50 g = 110 m, stickor 3,5
49 färger

Superwash
-30%
2,94/50g (norm. 4,20), 58,80/kg
50 g = 100 m, stickor 3,5
34 färger

Hobbygarn
-30%
3,36/50g (norm. 4,80), 67,20/kg
50 g = 70 m, stickor 6
32 färger

Gratis
mönster
på våra
nätsidor!

Beställ behändigt från nätbutiken
till avhämtningsstället eller fram till hemdörren!

LANKAMAAILMA

Affärscentret Ogeli, Byäldstevägen 29, Helsingfors, Äggelby • Tel. 09 774 1177
Öppet denna vecka må-fre 10-19, lö 12-16, sö 12-16 • Vi finns precis bredvid
Äggelby station • Närtåg I, K, P, bussar 53, 64, 69, 550, snabbpäravn 15

WWW.LANKAMAAILMA.FI

NYHETSCHEF

Fredrik Häggman Grindgårds
fredrik.haggman@hbl.fi

Ledare

Har Helsingfors centrum blivit en fränstötande magnet?

Det känns alltmer glest och tomt i hjärtat av Helsingfors.
Vad säger forskningen om vacklande urban attraktionskraft?

Är Helsingfors centrum ett pulserande hjärta – eller en enorm byggarbetsplats som folk undviker bara de kan, och i bästa fall skyndar förbi? I USA pratar forskare om urbant förfall, en "urban doom loop". Få säger det rakt ut, men alla fruktar en dylik negativ spiral: fastighetsägare, banker, näringsidkare och stadsplanerare.

Begreppet *urban doom loop* myntades av professor Stijn Van Nieuwerburgh vid Columbia Business School år 2022. Han betraktar distansjobb som "det nya normala", vilket skapar ekonomiska svallvågor på bred front.

I takt med att kunskapsjobbarna ofta arbetar hemifrån cirkulerar färre fotgängare i gatubilden. Det slår extra hårt mot medelstora städer, vilket naggar både restauranglivet och detaljhandeln i kanterna.

Vidare sänker distansarbete värdet på kontorslokaler belägna i stadskärnan. Då företag kapar sina lokaler eller rentav flyttar bort minskar intäkterna från fastighets-skatter – vilket i sin tur tär direkt på stadens budgetbalans och utvecklingsförmåga.

Följden blir budgetdisciplin. Svängremmen innebär allt färre investeringar och sämre offentliga tjänster. Snart blir urbana centrum mindre attraktiva, noterar Van Nieuwerburgh och höjer ett varningens finger med tanke på alla bieffekter som kryper på.

Hit hör rastlöshet, otrygghet och rentav brottslighet. I USA ofta något som kallas för "more crime, more grime" – i klartext hemlöshet och droghandel. Först flyttar högkvali-

ficerade skattebetalare bort, småningom även återstoden av medelklassen och barnfamiljer.

Slummifieringen blir ett faktum. I Finland handlar problemen snarare om kommersiell attraktionskraft, då bopriserna i regel stiger ju närmare centrum man kommer.

Det urbana livets frammarsch bygger på kritisk massa. Ju livligare stadskärnor, desto större dragningskraft i termer av produktivitet och innovationskraft. Men om spontana möten, nöjen och uteliv börjar dala, så blir utvecklingen den motsatta: en avveckling, rentav en ond cirkel.

Då det urbana magnetfältet växlar, och polariteten slår över från positiv till negativ, finns det knappt någon hejd på hur ogin utvecklingen kan bli. Det ser vi i flera förslummade mellanstora amerikanska städer, som är i Helsingfors storleksordning.

Att notera: längs med Bulevarden i centrala Helsingfors förekom slutreor på sensommaren. Flera anrika butiker har lagt ner.

I centralt belägna köpcentrum som Kamppi, Forum, Citycenter, Kämp Galleria och Kluuvi har försäljningsvolymerna minskat med nästan 20 procent sedan 2018. Vinnarna är nykomlingar: köpcentrum som Tripla i Böle, Redi i Fiskehamnen, Ainoa i Hagalund och Herts i Herttonäs – i tillägg till webbhandeln.

Parallellt med detta pågår massiva ombyggnader av flera delar av Helsingfors stadskärna, vilket knappast lockar spontana besöka-

Torsten Fagerholm
torsten.fagerholm@hbl.fi

”I stadsfullmäktige har det varit anmärkningsvärt tyst kring positiva visioner, kring hur man kunde locka fram ny vitalitet i stadskärnan.

re. Vår huvudstad tycks göra allt för att leva upp till den inofficiella titeln: "Finlands största byggarbetsplats".

Det onda urbana ödet är som en smitta. Med allt färre livskraftiga verksamheter – jobbtillfällen och konsumtionsmöjligheter – sprider

denna cancer inom fastighetssektorn sig vidare till den fiskala barometern i stadshuset, och därifrån till de återstående invånarna.

Vi behöver inte måla fan på väggen för Helsingfors del, men det finns all anledning att ställa allvarliga frågor. Ett objektiva mått är beläggningsgraden. Där ringer alarmklockorna.

Vad händer egentligen med Helsingfors stadsbild och stadsanda? Vad blir de kumulativa effekterna om 5-10 år? Redan nu bevittnar vi det postpandemiska utfallet, med fler uppdämda konkurser i ett alltmer bistert ränteläge.

Under 1970- och 1980-talen flyttade cirka en miljon människor bort från New York City, och staden stod på randen till konkurs. Även Detroit har fått slita i årtionden med att återhämta sig efter att stadens livskraft urholkades i takt med bilindustrins nedgång.

I stadsfullmäktige har det varit anmärkningsvärt tyst kring positiva visioner, kring hur man kunde locka fram ny vitalitet i stadskärnan. Hurdana oaser vill man skapa, vilka koncept – även icke-kommersiella – kunde fungera året runt?

I stället pågår något som påminner om handlingsförslamning, och ett lågintensivt politiskt käbbel kring enskilda symbolfrågor såsom biltrafik längs med Esplanaderna.

Beslutsfattarna kunde börja med att skala bort några lager byråkrati, för att möjliggöra omvandling av kontorslokaler till boendeyta. Kanske rentav boka en gruppbiljett till det spirande Tammerfors – studiebesök kan göra susen.

Säg din åsikt!

Delta i debatten genom att sända din insändare per e-post till debatt@hbl.fi. KSF Media har rätt att redigera, förkorta eller refusera texterna. Namn, telefonnummer och e-postadress måste alltid bifogas. Skriv maximalt 2 700 tecken.

Döden, döden, döden

KRÖNIKA HILKKA OLKINUORA

Dödsveckan har börjat. Men den avslutas med livet. Sorgen är inte ett streck, utan en spiral. Och det är bra så.

”Döden, döden, döden.” Vi har påbörjat allhelgonaveckan, dödsveckan. Var och en bereder sig på sitt eget sätt.

De traditionella eller nysörjande har redan skaffat ljus, grannarna granskar gravarna. Det blir allhelgonahelgen. Då minns vi de döda – och samtidigt döden.

De moderna eller barnfamiljerna håller febrilt på med halloweenkostymer och -godis och gräver djupt i pumporna. Det ska ju halloweenas. Människan har alltid velat närma sig det skrämmande med att överdriva och karnevalisera det.

Men döden och verkligheten hinner ikapp varje människa, och så förändras sorgen, från ett streck till en spiral. På 1990-talet satt jag på en konferens i Washington DC och lyssnade på en australisk barnläkare som blev förvånad över hur modrar till döda barn kunde vara så lugna. ”Kanske sorgen inte är ett streck

utan en spiral”, tänkte hon högt, ”som påverkas av stormarna i livet”.

Samtidigt på andra sidan jorden, i Norge och i Sverige, mötte två ansedda forskare, Atle Dyregrov och Johan Cullberg, sådana mammor. Det gav ny kunskap om sorg. För den nyfikne finns massvis med modern finsk forskning som bland annat har avslöjat element i det svårtolkade begreppet resiliens, överlevnadsförmåga.

Sorgen är både individuell och universell, och får nya skepnader då samhället utvecklas. Väntesorg heter den nygamla sorgen som nu uppmärksammas.

De coola har sedan länge bokat en minisemester eller planerar en lång helg. Det ska man passa på att göra. Någon utdragen sorg klarar man inte av, minsann.

De som börjar bli ledsna inför helgen, inser att det som en gång förenade människor – den gemensam-

ma upplevelsen av livets skörhet – inte längre är lika relevant. Att man samlas för att tända ljus i kyrkan för alla som har dött under året, bekräftar bara att de som har gått bort verkligen är borta. Sorgeåret är över, det svåraste är bakom oss, de sörjande ser redan mycket piggare ut. Den avlidne nämns inte längre vid namn. Sorgearbetet är avklarat med tidseffektivitet.

Ack Sigmund Freud, som menade så väl med begreppet sorgearbete.

”Nu när jag ser alla dessa blommor, allt detta, inser jag hur mycket jag skulle ha behövt dem när jag tog det sista steget hem. Det var den sista gången jag såg dem. Den morgonen hade döden hämtat honom, och han hade gått bort för alltid. Han var inte en döende man”, beskriver en vän sin väntesorg, förberedelsen inför det oundvikliga.

Hur klarar man dödsveckan, de påtvingade skämten, de mörka nät-

terna och norrskenetns ensamhet?

Jag försöker komma ihåg att allhelgonaveckan ursprungligen bestod av två helgdagar, som hos oss har kortats ner – i effektivitetens namn – till en: Alla helgons dag på lördag och alla själars dag på söndag. Detta är ett kraftfullt meddelande om människans öde här på jorden: Först finns vi för varandra, och sedan, efter döden, fortsätter vi att existera i en annan verklighet och hålla kontakten med dem vi lämnade efter oss.

För detta behöver jag inte de överdådiga mexikanska ritualerna vid gravarna, inte Selma Lagerlöfs berättelser om båtar längs flodbänkarna, inte ens det lilla knepet med att lägga ett ljus i snön på gravstenen. Man väntar på en vän eller några släktingar som inte har kommit än. Då tänker vi inte längre på dödens orsak, utan på livets mening. Livet, livet, livet.

Hilikka Olkinuora är ordbrukare

**Ann.
märkn.**

På HBL:s annonsmarknad kan offentliga och privata intressegrupper dagligen annonsera!

Kontakta vår annonsavdelning under kontorstid 9.00-12.00 och 13.00-15.00: tfn 09-125 35 58, e-post annons@hbl.fi

HBL

SAMMANTRÄDEN

SVENSKA KLUBBEN
I HELSINGFORS

Onsdag 1.11 kl. 16.15

Besök i Ortodoxa Huskyrkan på Elisabetsgatan 29 A

Efter introduktionen möjlighet att delta i afton-gudstjänsten klockan 17.00

Middag på Klubben klockan 18.00

Förhandsanmälda

Fredag 3.11 kl. 13.00

Jackettlunch

Professor Henrik Meinander, Helsingfors universitet

”Historikernas Mauno Koivisto - något om forskningsläget”

Pris 41 €

Förhandsanmälan senast den 1 november

Onsdag 8.11 kl. 18.00

Gåsmiddag, pris 45 €

Klubbroder Ralf Ekqvist kåserar ”Gäss och andra fåglar fångade med kameran”

Förhandsanmälan senast den 1 november

www.klubben.fi

Därför röstade vi mot Ormhuset

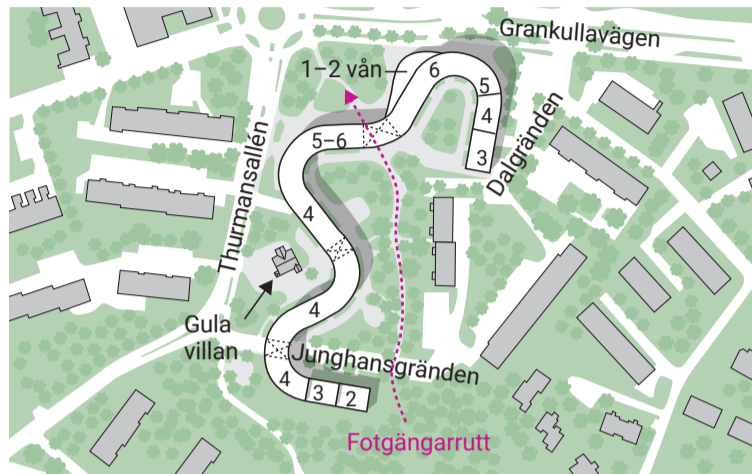
HBL har nyligen i två artiklar rapporterat om det planerade "Ormhuset" i Grankulla. Ormhuset har väckt kraftigt motstånd bland invånarna och det har samlats ett flertal adresser och medborgarinitiativ som motsätter sig det.

Stadsfullmäktige gav den 23 oktober efter flera omröstningar gult ljus till tjänstemännen att gå vidare med den upp till sex våningar höga och 300 meter långa byggnaden som baslösning för den fortsatta planeringen.

Åsikterna inom SFP:s fullmäktige-grupp har redan länge varit delade, och i den avslutande omröstningen röstade två tredjedelar av vår grupp (10 av 15) emot att gå vidare med Ormhusplaneringen. Även De Grönas och Sannfinländarnas grupper splittrades. Samlingspartiets ledamöter röstade som väntat enstämmigt för ormhuslösningen.

Den massiva ormhuslösningen tär på grönområdena i centrum och är förstas inte en modern variant av Grankullas sekelgamla villor. Vi anser att lösningen är alltför massiv och dominerande i stadsbilden och oförenlig med SFP:s valprogram inför kommunalvalet 2021 ("SFP i Grankulla vill att stadshusvarteret planeras utgående från villastadens småskaliga karaktär och för ett ekologiskt byggande med låga klimatavtryck").

Vi har också i Yles valbarometer 2021 uppgett oss vara emot Ormhuset. Det finns dessutom stora frågetecken kring ekonomin i ett dylikt stort enhetligt byggprojekt, både ur kommande byggherrars och ur stadens synvinkel. Vi som röstade

Källa Anttinen Oiva Arkkitehdit

HBL

Den massiva ormhuslösningen tär på grönområdena i centrum och är förstas inte en modern variant av Grankullas sekelgamla villor. Vi anser att lösningen är alltför massiv och dominerande i stadsbilden.

emot vill att stadshusområdet utvecklas trivsamt, ekologiskt och ekonomiskt förnuftigt genom lösningar som stärker, inte försvagar stadsbilden, och med fristående delar som ger rum för flexibilitet och leder till ett jämnare investeringsstryck för infrastrukturen.

Projektet har i flera år beretts av en mindre krets av tjänstemän och

politiker. Därför är vi trots förlusten i omröstningen nöjda med att stadens ledning äntligen gav en möjlighet åt alla fullmäktigeledamöter att på ett transparent och demokratiskt sätt uttrycka sin åsikt om projektet. I planen som efter omröstningen bereds vidare ingår också positiva element som saknades i tidigare förslag, som att mer av Junghansparken sparas. Förhoppningsvis görs förnuftiga val i de många detaljfrågor (parkeringslösningar, materialval, andel affärslokaler med mera) som ännu ingår i det fortsatta stadsplanarbetet.

Bo-Christer Björk, Nina Colliander-Nyman, Johanna Hammarberg, Jessica Lerche, Patrik Linnell, Patrik Nysten, Camilla Sederholm, Lotta Vaenerberg, Fredrik Waselius, Susanna Westermarck
Ledamöter i Grankulla stadsfullmäktige, SFP

Bygg nytt bibliotek i stället för Ormhuset

Pengar – det är alltid i första hand fråga om pengar. Så också i Grankulla där fullmäktige sade ja till fortsatt planering av det så kallade Ormhuset. Man svängde sig med alla tänkbara argument för att ett beslut skulle fattas om att Ormhuset ska byggas.

Trivsamt i centrum var ett ganska centralt argument. Men inte blir centrum trivsammare med det mastodontus som nu planeras. Inte är centrum trivsamt nu heller, men det växer en hel del unga träd på tomten. Stadshuset är inte speciellt charmigt, men inte speciellt gammalt heller.

Ännu på 1960-talet fanns en sportplan på området – på somrar-

Tänk om! Skapa något för alla invånare.

na bollspel och andra aktiviteter, på vintern en skridskobana och en rutschbana. Men nu ska staden locka flera penningstarka skattebetalare – på miljöns bekostnad.

Nu är centrum fullpackat med trafikarrangemang som rondeller, vägar, parkeringsplatser och trafikmärken. Ingen får mig att tro att Ormhuset skulle medföra en förbättring eller minskad biltrafik.

Tänk om! Skapa något för alla

invånare. Varför inte bygga ett nytt bibliotek med bland annat bättre utställningslokaler, mera modern teknik och rum för små intima konserter och kulturevenemang. Låt medborgarinstitutet (MBI) flytta in i gamla biblioteket. Eller gör stadshuset till MBI. Skapa fler platser för barn – varför inte en trafikpark. Bänkar och sittgrupper. Sommarkafé.

Det finns säkert många andra möjligheter att göra området trivsamt – och låt Junghansparken vara som den är – i naturtillstånd.

Bo-Eric Rosenqvist
Grankulla

Oron gäller SFP, Saml och KD

I sitt genmäle "Ingen orsak att oroas sig för Sannfinländarnas syn på EU" (HBL 24.10) till min insändare (HBL 16.10) bekräftar Sakari Aaltonen egentligen det jag skrev. Jag oroar mig ju inte för Sannfinländarnas EU-syn. Partiets EU-syn är vad den är, som vi alla vet och har vetat i årtal (på samma sätt som vi känt till vid den och djupet av partiets rasism).

Jag uttryckte framför allt min "oro" över att Samlingspartiet, Kristdemokraterna och Svenska folkpartiet bildat regering med ett gäng som i Finlands större sammanhang i EU obstruerar Finlands politik. Bildligt talat: Inom hemmets väggar har Sannfinländarna lovat att vara regeringen trogen, men i EU lever de i ett öppet förhål-

lande – de ligger så att säga med fienden. Sannfinländarna har agendor – för Finlands del, som representanter för vårt land – som varken Samlingspartiet, Kristdemokraterna eller Svenska folkpartiet understöder.

Gunnar Högnäs
Åbo

Högre klientavgifter leder till skuldsatta patienter

I en artikel i HBL den 24.10 kunde man läsa om HUS sparplaner. HUS-sammanslutningen har redan skurit ner med 91 miljoner euro, och att ytterligare spara 67,4 miljoner kommer att drabba både patienterna och personalen.

Ett av förslagen till sparåtgärder är att höja klientavgifterna med 20 procent. Det innebär i praktiken att den som har oturen att insjukna i slutet av året kommer att ha verkligt stora kostnader om vården fortgår följande år (till exempel kroniker med regelbundna besök på sjukhus eller cancerpatienter som behöver vård under lång tid). Sjukdomskostnadernas självriskandelar – för exempelvis klientavgifter, vård, resor i samband med vården och medicinkostnader – är kalenderårsvisa.

Många personer med låga pensioner tar snabbblån för att klara av självriskerna, och en ny grupp av skuldsatta är pensionärer med låga inkomster.

Dessvärre drabbar klientavgifterna alla patienter med låga inkomster, inte bara de arbetslösa, utan också bland andra pensionärer med låg pension och lågavlönade ensamförsörjare. Många skuldsätter sig för att klara av vårdkostnaderna. En grupp som också får det svårare är pensionerade par där båda har låga inkomster, men höga sjukdomskostnader.

Fattigdomsforskare har länge uttryckt oro över vilka som drab-

bas hårdast. Sjukdom hör till en av riskfaktorerna, och hela familjen drabbas då sjukdomskostnaderna blir höga. Följderna av de föreslagna sparåtgärderna torde inte överraska någon.

Förutom patienterna drabbas också personalen.

Alla politiker är medvetna om att bristen på vårdpersonal i landet är mycket oroväckande. Vem ska vårda oss i framtiden? Att utbilda fler vårdanställda är bra men löser inte problemet.

Många vårdanställda har valt att arbeta med annat eller flyttat till Sverige eller Norge där både lönen är högre och ledarskapet bättre, och där många arbetsgivare också ordnar med bostad.

Därför känns sparförslaget att sälja HUS personalbostäder väldigt kortsynt. Hur ska man då kunna behålla sin lågavlönade vårdpersonal? De som jobbar i tresiftsarbete måste bo relativt nära sin arbetsplats. Med låga löner är det få som kan ta ett bostadslån med dagens höga räntor.

Vidare föreslås att man minskar på så kallade lönebikostnader, som dagtraktamenten och utbildningar. Men utan fortbildning upprätthåller personalen inte sin yrkeskunskap.

Maria Slangus

Tidigare socialarbetare, bland annat vid HUS

Mänskliga skyldigheter blir en allt mer akut fråga

I en HBL-kolumn i augusti med rubriken artikeln *Går det att förhandla om mänskliga rättigheter?* slog professor Johan Strang ett slag för tanken att att vi kunde överge föreställningen om att "mänskliga rättigheter" automatiskt står för en universellt giltig moral och i stället erkänna att det handlar om politik. Det är på många sätt en befriande tanke som samtidigt öppnar upp en mängd följdfrågor varav en kan upplevas som speciellt viktig. Riskerar inte ett samhälle som enbart betonar mänskliga rättigheter att utvecklas i extremt liberalistisk eller laissez-faire-riktning?

Jag tänker på USA där nyliberala och libertanska tankeströmningar sedan länge fått fotfäste. Ett samhälle där de starkare överlever på de svagares bekostnad kommer genom en järnhård inre logik att bli segregat, ojämnt, orättfärdigt. Orättfärdigheten ackumuleras och drabbar de svagaste i samhället kumulativt, det vill säga utgående ifrån en identitetsmässig positionering längs köns- och genusmässiga, ras- och etniska, inkomstmässiga skärningslinjer. I ett sådant samhälle kommer människan att uppleva sig som levande i ett socialt och kanske också politiskt vakuum. En dialektik av hot

och skydd samverkar då till att göra vardagen, både för den privilegierade och den förtryckte, till en plats för oro, strid och orättvisa.

I ett modernt, västerländskt samhälle med omfattande friheter och rättigheter, existerar, som en möjligen mer dold, men mycket stark underström en regleringsverksamhet som kan gälla allt från frågor om var man får röka eller parkera sin bil till skyldigheter att betala sina skatter, sina lån, sina amorteringar i tid. Men plikterna och skyldigheterna gentemot ens omgivning stannar inte vid detta. I ett alltmer klimatmedvetet samhälle blir skyldigheten att ta hand om naturen alltmer påträngande. Det är inte svårt att se att denna skyldighet gentemot naturen, livet här på jorden, i takt med att detta liv riskerar att bli alltmer ifrågasatt, kommer att bli alltmer akut. Hur ett system med suveräna nationalstater av globalt sett mycket olika typer ska kunna tackla detta pliktbaserade problem är den kanske viktigaste samhällsfrågan människan på 2000-talet har att ta ställning till, i den mån en sådan beslutanderätt över huvud taget längre är möjlig.

Sven-Erik Klinkmann
Vasa

■ Emma Malm har erfarenhet från ett tidigare luciauppdrag, då hon år 2019 var tärna i Dragsfjärds luciafölje. – Också då samlade vi in pengar till välgörenhet. FOTO: KARL VILHJÄLMSSON

”Min stora familj har lärt mig att tänka på andra”

FINLANDS LUCIA 2023 Emma Malm från Kimitoön jobbar inom äldreården, vill studera dramaturgi och lussar helst för barn.

– Unga som mår dåligt behöver någon att prata med.

Varför ska läsarna rösta på dig som Finlands lucia?

– Jag är empatisk och har lätt att bemöta människor. Det är bra egenskaper hos lucia, för hon träffar många människor i svåra livssituationer.

Vem har nominerat dig och varför?

– Min storasyster Mia Malm. Vi pratade om att delta i luciakampanjen redan i fjol, så i höst när det blev dags att lämna in anmälan ville hon nominera mig. Hon hjälpte mig med video och foton.

Vem vill du helst lussa för?

– Barn, för jag tycker mycket om barn, det beror kanske på att jag har många småsyskon. Jag har också jobbat som vikarie på dagis, och det är härligt att se hur glada barnen blir när de får besök av någon som de ser upp till, som just lucia.

Vem vill du inte lussa för?

– Ingen, jag vill lussa för alla. Men om jag måste välja någon så blir det Vladimir Putin, honom är jag rädd för. Jag vill inte alls träffa honom.

Hur ser luciatraditionen ut år 2033, om tio år?

– Jag hoppas den ser likadan ut som nu, att lucia samlar ihop folk. Men jag befärdar att traditionen kommer att förändras åt det sämre hållet, att färre vill boka lucia. Det finns också allt färre som vill bli kandidater, folk har blivit rädda för publicitet.

PROFIL

Kandidat 1: Emma Malm

● **Ålder:** 19 år.

● **Hemort:** Dalsbruk på Kimitoön.

● **Familj:** mamma och pappa samt sju syskon. Är tredje barnet i syskonskaran.

● **Gör:** jobbar heltid som vårdbiträde på ett äldreboende. Drömmer om studier i dramaturgi i framtiden.

● **Musikintresse:** sjunger på fritiden, helst popmusik och svensk musik. Musikvitsord: 9.

● **Favoritsång:** *Someone like you* med Adele.

● **Tv-serie:** *Call the midwife*, där finns många paralleller till mitt eget liv.

● **Hobbyer:** är scout i Dalsbruks sjöscouter.

Många unga mår dåligt i dag, kan lucia göra någonting för dem?

– Det är viktigt att det finns någon som de unga kan prata med, de behöver någon som de kan lita på. Folkhälsans Familjekraftläger hjäl-

per många unga, jag vet det, för jag har själv fått vara med på ett sådant.

Finns det ett föremål som beskriver dej eller som betyder extra mycket för dig?

– Mitt halsband med ett kors. Jag fick ett liknande efter konfirmationen men det har gått sönder, så det här är en kopia. Jag har också ett mjukisdjur, en nyckelpiga som jag fick av mormor och morfar då jag föddes, som har betydelse mycket för mig.

Vilken nyhetshändelse har påverkat dig under det senaste året?

– Kriget i Palestina tog hårt på. Det är hemsamt att se gråtande barn som flyr undan bombningar. Jag blev arg, jag förstår inte varför de måste starta ett nytt krig, det leder inte till något bra.

Vad i ditt liv har format din identitet till den du är i dag?

– Min stora familj. Vi barn har fått lära oss att hjälpa varandra och tänka på varandra, att allt inte bara handlar om en själv.

Var finns ditt smultronställe?

– Huset i Träskbäck i Dalsbruk, där mamma och pappa bor. Där har jag vuxit upp, så där finns alla minnen från när jag var liten. Hela släkten bor där, i grannhusen, både morföräldrar och morbror med familj.

Petra Miettinen
petra.miettinen@hbl.fi

Matthew Perry död

Skådespelaren Matthew Perry, mest känd för att ha spelat Chandler i tv-serien *Vänner*, har hittats avliden i sitt hem i Kalifornien.

■ Matthew Perry, känd från bland annat tv-serien *Vänner*, har gått bort 54 år gammal. Arkivbild. FOTO: JORDAN STRAUSS/TT-AP

Polisen utreder dödsorsaken som ännu är okänd, men det finns ingen misstanke om brott, skriver Los Angeles Times och nöjessajten TMZ, som var först med att rapportera om dödsfallet med hänvisning till poliskällor.

Matthew Perry vann internationellt erkännande för sin roll som den kvicktänkte, osäkre och neurotiske Chandler Bing i den amerikanska tv-serien *Vänner* som sändes i tio säsonger mellan 1994 och 2004.

Warner Bros, som producerade *Vänner*, uppger i ett uttalande att nyheten om Perrys bortgång är ”förkrossande”.

Perry nominerades 2002 till en Emmy för rollen i den populära tv-serien.

Matthew Perry kämpade i flera decennier med ett alkohol- och opioidmissbruk, något han berättade ingående om i sin självbiografi *Vänner, kärlekar och det där fruktansvärda* som gavs ut i fjol.

”Jag älskade mina medskådespelare. Jag älskade manuset. Jag älskade allt med showen men jag kämpade med mitt beroende vilket bara ökade min känsla av skam”, skrev Perry i boken om den mörka tiden vid sidan av framgångarna.

Flyttade till Kalifornien

Perry föddes 1969 i Williamstown i den amerikanska delstaten Massachusetts, men växte upp i Kanada. Hans föräldrar skilde sig innan han hade fyllt ett år och pappan flyttade till Los Angeles för att satsa på en karriär som skådespelare.

Vid 15 års ålder flyttade han också till Kalifornien och bodde hos fadern, något hans mamma, som jobbade som pressekreterare åt Kanadas dåvarande premiärminister Pierre Trudeau, ska ha tagit hårt.

Redan då missbrukade Matthew Perry enligt egen utsago alkohol, något han och pappan hade gemensamt. Efter avslutad skolgång fick han vid 18 års ålder en huvudroll i komediserien *Second chance*. Året därpå gjorde han filmdebut i *Jimmy Reardons erövringar* med River Phoenix.

Vid 24 års ålder blir han den yngsta medlemmen i *Vänner*-gänget och som över en natt blir alla sex skådespelare världsstjärnor när serien hyllas av såväl kritiker som publik. Matthew Perry har också ett förhållande med filmstjärnan Julia Roberts, som gästar *Vänner*, men gör slut för att han enligt sin självbiografi är rädd för att hon ska göra slut först.

Samtidigt missbrukar han droger och alkohol. Han äter ingenting och kräks överallt.

”Jag kräcktes bakom träd, bakom stenar, på damtoaletter. Ingen visste, inte min familj eller mina vänner,” skriver han.

Vid 26 års ålder gör han sin första vända på behandlingshem. Han lider av hälsoproblem till följd av

missbruket och 2019 är han nära att dö när hans tarm spricker och han blir nedsövd på sjukhus under två veckor, med små chanser att överleva.

Skrev serie

Det sista *Vänner*-avsnittet sändes den 6 maj 2004 och sågs av 52,5 miljoner tittare i USA – den högsta siffran för ett tv-avsnitt under 2000-talet. *Vänner* har sedan dess första avsnitt sänts i oändliga repriseringar världen och även nått yngre generationer genom strömningstjänster.

Matthew Perrys skådespelarkarriär efter programmet inkluderar huvudroller i filmer som *Oss torpeder emellan* tillsammans med Bruce Willis samt *17 again* med Zac Efron och tv-serier som *Studio 60 on the Sunset Strip*. Han skrev och producerade komediserien *Mr Sunshine*, som lades ned efter en säsong på grund av dåliga tittarsiffror.

Gjorde magoperation

Matthew Perry och skådespelaren Lizzy Caplan hade ett sex år långt förhållande mellan 2006 och 2012. 2020 förlovade han sig med sin flickvän Molly Hurwitz, men förlovingen bröts året därpå.

Enligt egna uppgifter i *Vänner, kärlekar och det där fruktansvärda* så var Perry mestadels nykter under de sista 20 åren av sitt liv, ”förutom 60–70 undantag”. Han försökte även hjälpa andra missbrukare och ägde under en period ett behandlingshem i Malibu.

Så sent som i januari i år genomgick han sin fjortonde magoperation. På grund av de senaste årens hälsoproblem syntes han inte i några roller efter 2017, men medverkade vid den omtalade återföreningen för *Vänner*-ensemblen som sändes på HBO Max 2021.

Matthew Perry hittades död i sitt hem natten till den 29 oktober. Han blev 54 år gammal.

Kanadas premiärminister Justin Trudeau sörjer sin tidigare lekamrat.

”Jag kommer aldrig att glömma lekarna på skolgården och jag vet att människor över hela världen aldrig kommer att glömma glädjen som han gav dem. Tack för alla skratt Matthew. Du var älskad – och du kommer att vara saknad,” skriver Trudeau i ett inlägg på X, tidigare Twitter.

TT

Till Er Tjänst

VARJE MÅNDAG, ONSDAG och LÖRDAG

Pris per rad: 157 euro/3 mån, 262 euro/6 mån, 450 euro/12 mån.
(Moms 24 % tillkommer)

ACKUMULATORER

AKKUKELLARI OY AB

Krabbv. 2, Östersundom / Hfrs
☎ 09 877 7732

ANTIKT

ANTI.K.FI

AUKTIONER

Stockholms
Auktionsverk
Helsingfors

Vi söker
konst!

09 35 42 67 00

BEGRAVNINGSBYRÅER

ARMAS BORG, Anneg.12, t. 6129890

Begravningsbyrå
GRÖNROOS

Betjäna
med respekt

☎ 09 239 2688
Stora Byvägen 19,
Sibbo

AUKTIONER

H
A
G
E
L
S
T
A
M
& C O

SÖKES
MILITARIA

Fabriksgatan
27 & 36
00150 Helsingfors
09-6877610
09-6877990
www.hagelstam.fi

BILTVÄTT

**HANDTVÄTT
AV BILAR**
sedan 2004

Sjömansgatan 39 H:fors
050-5642980

BYGGTJÄNSTER

**Uudenmaan Rakennus
& porauspalvelu oy**
044 9577198

Borrning av jordvärme &
vattenbrunnar samt fällning av
snö från tak (både små samt
stora fastigheter).

BÅTAR SÄLJES

Välkommen till
vår permanenta
båtutställning i
Söderkulla

Junior

Swing

Mustang

MARINO
www.marino.fi
09 272 1422

CYKLAR

UNDEVIK BOBBORNA, CYKLA!

PAPA'S BIKE
040 592 4664 • 040 545 6859
PYORAHUOLTO.COM
041 546 3090 • 040 719 9475

DRUMSÖVÄGEN 11 & 14
Kona, Specialized, Frog, Pelago

DISPONENTBYRÅER

Oy Estlander & Co Ab
Annegatan 25, Hfrs
0108370800, WWW.ESTLANDER.FI

DRICKSVATTEN

DRICKSVATTEN
ur hav, sjö
eller brunn.

juomavesi.fi

040 520 1899
Mikael Hjort

050 540 9337
John Oiling

JÄRNAFFÄR

Byggfix

Kalkstrandsvägen 71,
Söderkulla
tel. 050 431 0177

IT-TJÄNSTER

Er stiftelse behöver

Desky

Bidragshantering

Ansökningar in, behandling
och utskick till sökande. Enkelt
för hela styrelsen. Praktiska råd
och utbildning ingår.

010 324 8890 / get.desky.fi

SERVICEBOENDE

Bertahemmet har hyreslägenheter,
privat & trygg omvårdnad dygnet runt
med helpension för seniorer. Service-
sedelmöjlighet. Gästrum för tillfälligt
boende, t.ex. under rörsanering. Tfn
09-4774 7229 vardagar 8-16.

SIMBASSÄNGER

**Den mest sålda
poolen i Norden**

UIMARI
Se vår
Hemsida!
10 års Garanti
0500 452 367 09-2711005
www.uimari.net

TEXTTJÄNSTER

TEKSTIPAJA

Ulla

Behöver du hjälp med
texter på finska?

www.tekstipaja.fi
johanna@tekstipaja.fi

UNDERHÅLLNING

Trollkonstnär
Robert Jägerhorn

Företags- och privatfester
jagerhorn.fi
0405006552

VAPENHANDLARE

FINN ENTERPRISE

Största urvalet kvalitets-
vapen för jakt/hobby nya o.
beg. (även köpes), sedan 1960
N.kajen 22 Hfrs ☎ 135 4455.
Mobile 040 538 3536
william.wadstein@finnenterprise.fi
www.finnenterprise.fi

VINYLSKIVOR

ROCK JAZZ BLUES FOLK COUNTRY CLASSIC
www.vinylmusic.fi
Vi vill köpa dina LP-skivor
Österviksgatan 22B, Drumsö
ons 12-18 och lör 11-15 Tel. 0400 303 300

BÅTAR KÖPES

Båtar köpes
Frågor?
0400822107
tony.wuorio@gmail.com

Vill du annonsera
i HBL?

Kontakta oss: annons@hbl.fi

HBL

VAROR KÖPES

Gör livet lättare
SÄLJ ÅT LASSE & MIA
dödsbon, lösöre.
Tfn 0500 418 303,
050 55 44 288, tack.

SAMMANTRÄDEN

EIRA PENSIONÄRER RF
kallas till stadgeenligt höst-
möte onsdag 8.11. kl.13.30,
Högbergsg.10 E, Helsingfors.
Styrelsen

Till Er Tjänst

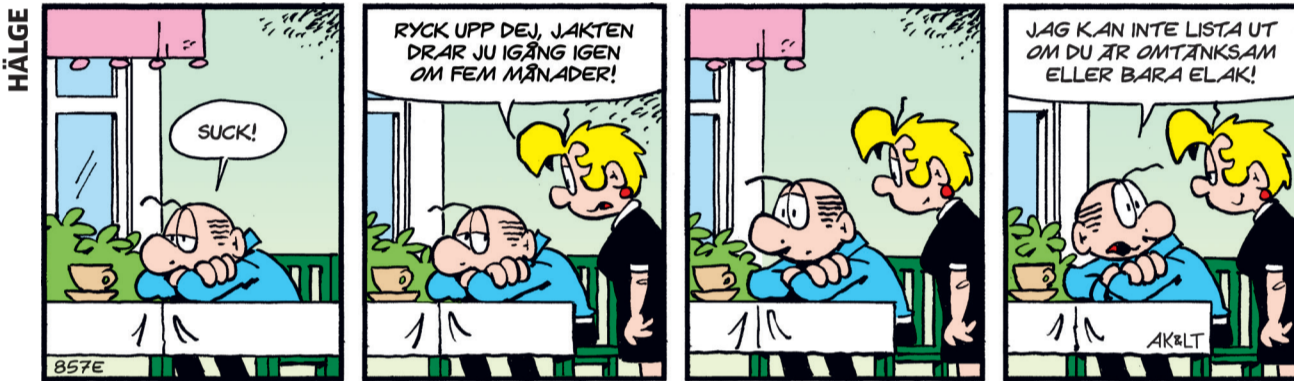
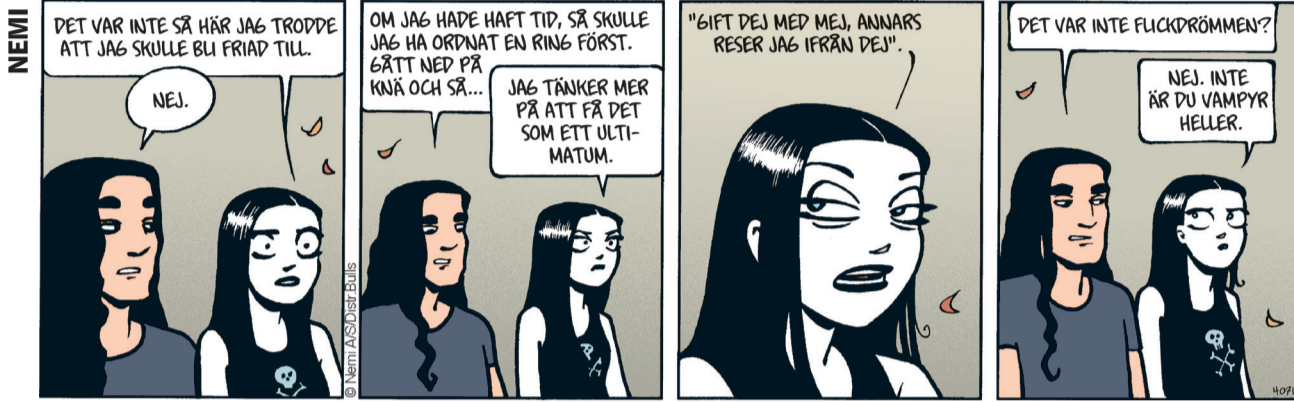
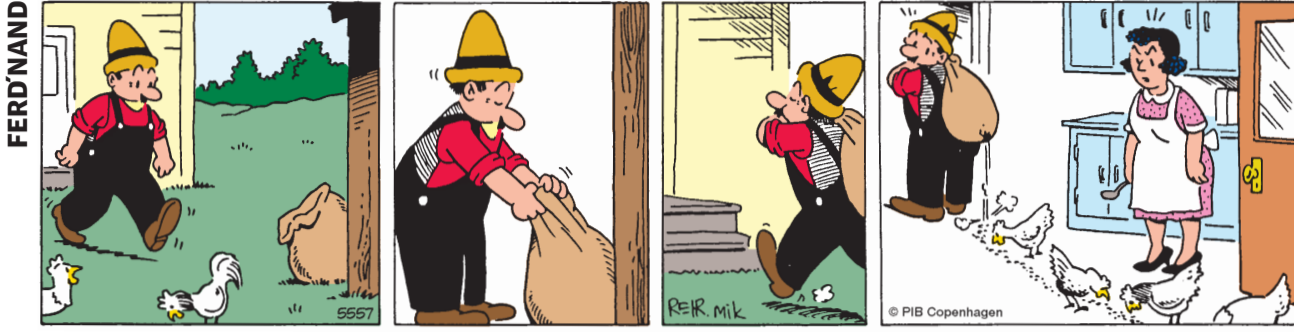
Varje måndag, onsdag
och lördag

Boka, betala och skapa din annons:
hbl.fi/annonskiosken

HBL

Serier

K-DOKU LÄTT

Fyll i rutorna så att siffrorna 1-6 förekommer en gång i varje vågrät och lodrät rad. I första rutan av varje markerat fält finns en angiven summa och ett räknesätt. Siffrorna som skrivs in i fältet ska tillsammans ge den angivna summan när räknesättet används.

90x		1	20x		24x
	12x		24x		
6x	20x				2/
	10x		15x		
16x		36x		60x	

SUDOKU SVÅR

		1				2	6
	9		2	5		1	3
	7						
1			6			5	
	4						1
			9			4	2
	1		4	8	3		
		8		1			7
		3	6				4

5	6	2	3	4	1
2	1	3	6	5	4
6	9	0	3	2	3
1	6	5	1	3	0
3	4	6	5	2	6
4	3	2	1	6	5
2	4	2	1	3	4
5	2	4	3	1	4

4	5	3	6	9	7	8	2	1
7	1	2	4	8	3	5	6	9
6	6	3	4	8	3	5	6	9
5	3	6	9	7	1	4	8	2
8	4	7	3	2	5	6	1	9
1	2	9	8	6	4	7	5	3
2	7	5	1	3	6	9	4	8
6	9	4	2	5	8	1	3	7
3	8	1	7	4	9	2	6	5

SKAPA FARSDAGSANNONSER I ANNONSKIOSKEN

Kom ihåg pappa, morfar, farfar eller någon annan viktig fadersfigur till fars dag 12.11. Pris 15 euro. Obs. Deadline är torsdag 9.11 före kl. 10.

Skapa din annons på hbl.fi/annonskiosken under kategorin Kampanjannonser

- ✓ Designa och godkänn annonsen själv
- ✓ Smidig betalning
- ✓ Öppen 24 h

Exempelannonser

Grattis
världens bästa pappa!
Önskar ungarna

Erik gratuleras
på fars dag!
Kramar från familjen

Grattis på fars dag!
ö. Johan och Linnea

Bamsekramar till
vår pappa på fars dag!
Björnungarna

TV MÅNDAG 30 OKTOBER

YLE TV1

19.00 Drömmarnas år.

6.25 Yles morgon. 9.30 Halv sju. 10.00 Morden i Midsomer. 10.49 Droppen. 11.00 Guldstjärn. 12.22 Sagor om sjöarna. 12.30 När hjärtat kallar. 13.15 Plums, sa' Eemeli, plums! 14.35 Levande arkiv: Finska Lappland i dag.

14.42 Levande arkiv: Somrigt Lappland genom postbussfönster. 14.55 Yles morgon - bästa bitarna. 15.50 Arto Nyberg. 16.35 Yle Nyheter på lätt finska. 16.40 Yle Oddasat. 16.45 Novosti Yle. 16.50 Yle Nyheter på teckenspråk. 16.55 Yle Nyheter från din region. 17.00 Yle Nyheter. 17.00 17.10 När hjärtat kallar. 17.54 Skogshistorier: Älgen. 18.00 Yle Nyheter. 18.00 18.21 Halv7 i dag. 18.23 Yle Nyheter från din region. 18.30 Halv sju. 19.00 Drömmarnas år. 19.48 Norge sett från luften. 20.00 MOT. 20.29 Yle Nyheter. 20.30 20.55 Sportrutan. 21.00 A-studion. 21.45 Yle Nyheter. 21.45 21.49 Sportrutan. 21.53 Yle Nyheter Nyhetsfinland. 22.00 I lögnernas nät. 22.50 Oddasat. 23.05 Prisma: Hjälp vid dyslexi. 0.00 Halv sju. 0.30 Valplive.

YLE TV2

20.00 Soffpotatisarna.

6.50 Lilla Tvåan. 6.51 Namnsdagsgratulationer: 30.10. 6.52 Snurrefågeln. 7.04 De modiga jössarna. 7.11 Siina och Nalle. 7.13 Kummingsrändan. 19. 7.20 Lilla Tvåan. 7.22 Barbapapa. 7.33 Bokstavsspelet. 7.35 Vov-patrullen. 7.57 Namnsdagsgratulationer: 30.10. 7.59 Lilla Tvåan. 8.00 Galaxen. 8.01 Tero fixar. 8.12 Skattsökarna. 8.25 Muumileehi. 8.47 Chicky Kyckling. 8.50 Gypastund: Stolgymnastik. 9.00 Strömsö. 9.30 Feta förhållanden. 10.00 Islänningar på vift i Stor-Britannien. 10.50 Brev till Sverige. 11.00 Antikduellen. 11.30 Allt till salu. 11.58 Näsdagen kommer. 12.00 Från buse till bästis. 12.45 En tvättakta lantis. 13.15 Bakgårdsarkeologerna. 14.05 Pimpelfiske. 15.02 Vid lägerelden - på fiskevattnen. 15.10 Flammande nord. 15.55 Svalbard sett från luften. 16.00 Husdrömmar. 17.00 Lilla Tvåan. 18.00 Stora sytvången. 19.00 Från villebråd till måltid. 20.00 Soffpotatisarna. 20.50 YleX Otto. 21.00 Kvinnor i försvaret 4. 21.56 Huset. 22.55 Tjernobylyöckan. 23.40 Tuulikki.

MTV3

19.30 Salatut elämät.

6.15 Aamusää. 6.25 Huomenta Suomi. 10.00 Jaktliv. 11.00 Kauniit ja rohkeat (R). 11.30 ARPA.FI. 12.30 Tanssii Tähtien Kanssa (R). 14.30 MTV Uutiset Live. 15.00 Grand Designs Suomi (R). 16.00 Maajussille morsian: Kaikki tarinat (R). 16.30 Kauniit ja rohkeat. 16.58 Uutiset. 17.04 Päivän sää. 17.05 Viiden jälkeen. 17.25 Uutiset. 17.30 Viiden jälkeen. 18.00 Päivän sää. 18.05 Viiden jälkeen. 18.30 Emmerdale. 19.00 Seitsemän Uutiset. 19.20 Päivän sää. 19.25 Tuloruutu. 19.30 Salatut elämät. 20.00 Maajussille morsian. Jakso 10/12. Kolmas treffipäivä tuo esiin niin syvempiä tunteita kuin kaverillisia fiiliksiä. Samin tilalla alkaa tunnelma kiristyä maajussin käytöksen takia. 21.00 Poromafia. 22.00 Kymmenen Uutiset. 22.20 Päivän sää. 22.25 Tuloruutu. 22.35 Hockey Night tien päällä (R). 23.05 MM-rallin huippuhetket. 0.05 Tämä on tämä. 0.55 Tietäjä tietää. 2.10 Kaappaus keittiössä. 2.55 Suurmestari Ruotsi.

TEEMA & FEM

21.00 Efter Nio.

8.05 BUU-klubben. 8.35 Djur med Julia. 8.50 Jaktliv. 9.20 Antikmagasinet. 9.50 Aldrig mer kebab. 10.40 Med sikte på Santiago de Compostela. 11.00 Lofotens fiskemästare. 12.00 Iraks osynliga skönhet. 13.28 Konstnärliv. 14.08 Historia: USA:s förgylla tid. 15.01 La Promesa - hemligheternas herrgård. 16.00 Damernas paradiset i Milano. 16.42 Filmstund: Den blinda mannen som inte ville se Titanic. 17.00 Mat med bröderna Price. 17.45 Livet - berättelser från Svenskfinland. 17.55 Yle Nyheter TV-nytt. 18.00 BUU-klubben. 18.30 Himaliv: Toffe mot hjärntumören. 18.50 Emma hittar hem. 19.00 Dödlig drömkropp. Del 3. 19.29 Yle Nyheter TV-nytt. 19.55 Spotlight: Det vita dunets mörka sida. 20.24 Klipp ur Strömsö. Stoppsvampen är till hjälp då man lappar sina favoritklädesplagg. 20.30 Att måla om sitt liv. 21.00 Efter Nio. 22.00 Solsidan. Del 3. 22.25 Gaslight.

SVT1

21.00 Allt för Sverige.

6.15 Landet runt. 7.00 Morgonstudion. 11.00 Hemmagypa med Sofia (R). 11.20 Love child (R). 12.05 Sportspegeln. 12.35 Best of Husdrömmar Sicilien (R). 13.05 Doobidoo (R). 14.05 Med Lars Monsen på villovägar. 15.05 Drömslottet: Tro, hopp och murbruk. 15.50 Där ingen skulle tro att någon kunde bo (R). 16.30 Så ska det låta. 17.30 Fröken Frimans krig (R). 18.30 Sverige idag. 19.00 Rapport. 19.17 Kulturnyheterna. 19.28 Sportnytt. 19.33 Lokala nyheter. 19.45 Fråga doktorn. Svensk hälsomagasin från 2023. 20.30 Rapport. 20.55 Lokala nyheter. 21.00 Allt för Sverige. Svensk realityserie från 2023. I Stockholm åker killarna till ett mansläger, det blir insikt och ceremoni. Tjejerna springer värruset och upplever styrkan i kvinnlig gemenskap. 22.00 Hålla samman. Svensk dramakomediserie från 2023. 22.30 Terese i kassan. 22.50 Lokala nyheter. 23.00 Fotbollstudion. 23.30 Rapport. 23.35 Carmen curlers. 0.35 Omen. Amerikansk skräck från 1976. 2.30 Hagamannen. 3.00 Taelgia. 5.45 Sverige idag.

SVT 2

21.00 Vetenskapens värld: Din luriga hjärna.

11.40 Unga på tvärs. 12.00 Alors grammire! 12.12 Kortfilmsklubben - italienska. 12.18 Svenska förklarad - lätt version. 12.27 Mitt språk meänkieli. 12.34 Det här är svenskt teckenspråk. 13.00 Rapport. 13.05 Mammorna i våldets skugga. 13.35 Fiskestugan (R). 14.00 Kvinnorna som förändrade historien - meänkieli (R). 14.30 Dödens dag - Chile 11 september 1973 (R). 15.00 Gorki versus Pinochet (R). 16.00 Babel (R). 17.00 Rapport. 17.05 Egenland - Finland är fantastiskt (R). 17.15 Gudstjärn. 18.00 15 minuter på teckenspråk. 18.15 Nyheter på lätt svenska. 18.20 Nyhetstecken. 18.30 Oddasat. 18.45 Uutiset. 18.55 Anslagstavlan. 19.00 Restyle - samiska. 20.00 Blottad i Särpmi. 20.30 Möte med (teckenspråk). 21.00 Vetenskapens värld: Din luriga hjärna. 21.55 Tänk om (R). 22.00 Aktuellt. 22.46 Sportnytt. 23.00 Ekonomimyran. 23.30 Med våra ögon (R). 0.05 Skolan på Island. 0.35 Agenda. 1.20 I skuggan av ett mord. 1.50 30 minuter. 2.20 Mammorna i våldets skugga. 2.50 Sportnytt. 3.05 Nyhetstecken.

NELONEN

6.00 Bing. 6.05 Sunny Bunnies. 6.10 Sanna och regnbågslandet. 6.35 Smurfarna. 6.45 Miraculous: Ladybugs och Cat Noirs äventyr. 7.10 Lego Friends: Vänner på viktigt uppdrag. 7.20 Angry Birds blues. 7.25 Tara Duncan. 7.35 S.M.A.S.H!. 7.50 Angry Birds Toons. 8.00 Renovera eller flytta UK. 9.00 Villa & Utedass. 10.00 De rika och de fattiga UK. 11.00 Valitut Palat Collection. 12.00 Onnenarpa. 13.55 Garden rescue. 14.55 De rika och de fattiga UK. 15.55 Onnenarpa. 16.00 Familjen Addams. Amerikansk animerad komedi från 2019. 17.45 MasterChef Australien. 19.25 På kommande: Lahtis 2001. 19.30 Survivor Finland. Del 10 av 16. 20.58 Keno ja Synttärät. 21.00 Lejongrottan Finland. Del 8 av 8. 22.05 Kungen av Los Angeles. Del 5 av 10. Blodsfiender. Eero spelar golf mot sin blodsfiende, ex-hockeyspelaren Max. Problemet är att Eero måste förlora för att få en sponsardeal. 22.35 På kommande: Lahtis 2001. 22.40 De svekfulla. 0.10 Poliserna 2022. 2.10 Arman och Finlands brottmysterier. 3.10 Burgermännen i Norden. 4.10 Gränsbevakarna Australien.

ÖVRIG TV

SUB FI

6.30 Ikku-Pikku Ritari. 6.55 Muumilakson tarinoita. 7.40 Denver. 8.10 Oggi ja torakat. 8.35 Paavo Pesusieni. 9.00 Simpsonit. 9.30 Bob's Burgers. 10.00 Moderni perhe. 10.30 ARPA.FI. 11.30 Suurmestari UK. 12.30 Paavo Pesusieni. 13.00 Simpsonit. 14.00 Laittomien autojen takavarikoijat. 15.00 Suurmestari UK. 16.00 Gassed Up. 17.00 Simpsonit. 18.00 Poliisit UK: Ajojahtit. 19.00 Alone - yksin erämaassa. 20.00 Fren-dit. 21.00 Subleffa: The Matrix Revolutions. 23.35 Kulttijohtajat oikeuden edessä. 0.35 Valtateiden sankarit.

LIV FI

9.00 Mysteerilaulajat - I Can See Your Voice Suomi. 10.30 Annan herkulliset leivonnaiset. 11.00 Hurja painonpudotus Suomi. 12.00 Koti koiralle UK. 13.00 Huvila & Huussi - parhaat remontit. 14.00 Brittien ökyimmät myyntikohteet. 15.00 Amispäiväkirjat. 15.30 Farni Suomi. 17.00 Puutarhan pelastajat. 18.00 Sinkkuillallinen. 19.00 Rikkaat ja rahattomat UK. 20.00 Remppa vai muutto UK. 21.00 NCIS Rikostutkijat. 21.55 Tulossa: Rekkakuskit Suomi. 22.00 Kumman kaa. 23.00 Sinkkuillallinen. 0.00 Remppa vai muutto UK. 1.00 Rikkaat ja rahattomat UK.

JIM

12.00 Ice Airport Alaska. 13.00 Finlands auktionskung. 14.00 Rakaste vägen. 15.00 Burgermännen i Norden. 16.00 Vi flyttar hus. 17.00 Trucking hell. 18.00 På kommande: Långtradarchaffisarna Finland. 18.05 Pantbanken. 20.00 Finlands auktionskung. 21.00 Duudsonit tuli taloon. 22.00 På kommande: Lahtis 2001. 22.05 Lejongrottan Finland. 23.05 Kummeli förevisar: Kontio & Parmas. 0.00 Specialtrupperna. 1.05 Arman under Polstjärnan.

KUTONEN FI

6.05 Valmistuksen salat. Jakso 22/26. 6.50 Barnwood Builders. Jakso 4/13. 7.35 Museoiden mysteerit. Jakso 11/13. 8.20 Alaskan rautatiet. Jakso 7/8. 9.15 Fast n' loud. Jakso 14/16. 10.20 Autojen fiksaajat. Jakso 16/16. 11.20 Lone Star Law. Jakso 18. 12.30 Valmistuksen salat. Jakso 24/26. 13.30 Museoiden mysteerit. Jakso 12/13. 14.35 Pontikankeittäjä spetsiaali. Jakso 6/6. 15.45 Snooker: Northern Ireland Openin. Northern Ireland Openin. 18.00 Romuautot rahaksi. Jakso 7/10. 18.55 Ultimate Escape Suomi. Jakso 4/9. 19.55 Latela 2023. Jakso 11/16. 21.00 Top Gear. Jakso 5/8. 23.55 The Osbournes Want To Believe. Jakso 4/8. 0.55 Poliisien matkassa. Jakso 9/20. 2.05 Gold Rush - Kultakuumet. Jakso 18/26. 3.05 Lone Star Law. Jakso 18. 4.10 Barnwood Builders. Jakso 5/13. 5.10 Autojen fiksaajat. Jakso 16/16.

TV5 FI

6.15 Rantataloa etsimässä. Jakso 7/13. 7.05 Halloweenin suuri leivontakilpailu. Jakso 2/7. 8.40 Kiinteistöveljekset. Jakso 26/26. 9.35 Asunnon metsästäjä. Jakso 7/13. 10.35 Rantataloa etsimässä. Jakso 9/13. 11.35 Alaskan rakentajat. Jakso 3/12. 12.35 Restaurant: Impossible. Jakso 14/16. 13.35 Halloweenin suuri leivontakilpailu. Jakso 3/7. 14.40 Rakastaa, ei rakasta. Jakso 9/16. 15.40 Kiinteistöveljekset. Jakso 25/26. 16.50 Kiinteistöveljekset: Koti loppuelämäksi. Jakso 6/13. 18.00 Koulussa naimisiinmenoon. Jakso 4/6. 19.00 Rakkautta yli rajojen Norja. Jakso 4/8. 19.55 Supertähtien yllätyseremontit. Jakso 6/16. 21.00 Viidakon tähdet. Jakso 9/10. 22.05 Elokuva: The Dead Don't Die. 0.15 Elokuva: Room. 2.55 Naked Attraction Suomi. Jakso 11/12. 4.00 Maanteiden sankarit. Jakso 12/16. 5.00 Alaskan rakentajat. Jakso 3/12.

TV4

6.10 Hem till gården. 6.35 Köket. 6.45 Nyhetsmorgon. 13.00 TV4Nyheter. 13.10 TV4Vädret. 13.15 Köket. 13.25 Hem till gården. 13.55 Bytt är bytt. Svensk underhållning från 2021. 14.55 En plats i solen. Brittisk livsstilserie från 2022. Del 61 av 120. 16.55 Ture Sventon. Svensk familjeserie från 2023. Del 1 av 10. 18.00 Efter fem. Svenskt aktualitetsprogram från 2023. Del 68 av 114. 19.50 Keno. 20.00 TV-4Nyheter. 20.20 TV4Vädret. 20.30 Robinson. Svensk realityserie från 2023. Del 21 av 50. 21.00 Mauri - vad hände sen? Svenskt underhållningsprogram från 2023. Del 4 av 6. 22.00 Estonia. Finsk dramaserie från 2023. Del 1 av 8. 23.00 TV4Nyheter. 23.40 Ekonominyheter. 23.55 TV4Vädret. 0.00 Fire country. 0.55 Law & order: Special victims unit. 1.50 Headhunters. 2.55 The rookie. 3.50 En plats i solen.

TV3

7.00 Pacific Blue. 7.55 Buying blind. 8.50 Hoarder house flippers. 9.40 Stugfixarna Norge. 10.40 The mentalist. 11.35 Masterchef USA. 12.35 Project runway. 13.50 Lyxfällan. 14.55 The real housewives of Beverly Hills. Amerikansk realityserie från 2022. Del 6 av 24. 16.05 Gordon Ramsay's future food stars. Brittisk matlagningstävling från 2022. Del 6 av 8. 17.30 The mentalist. Amerikansk kriminalserie från 2010. Del 3 av 24. 18.35 Lyxfällan. Svensk livsstilserie från 2018. Del 10 av 16. 19.40 Vänner. Amerikansk komediserie från 2003. Del 1 av 18. 21.00 Frusna vägar. Svensk realityserie från 2023. Del 1 av 8. 22.00 Högspegn. Svensk realityserie från 2023. Del 4 av 10. 23.00 Sista ordet. 0.30 Vänner. 1.35 Brottskod: Försvunnen. 2.35 NCIS. 3.30 NCIS: Los Angeles. 4.25 Chicago Med. 5.25 Brottskod: Försvunnen.

RADIO

YLE VEGA

7.00 Nyheter. 7.10 Vega Morgon. 7.30 Regionalt. 7.33 Vega Morgon. 8.00 Nyheter. 8.20 Vega Morgon. 8.30 Regionalt. 8.33 Vega Morgon. 9.00 Nyheter. 9.10 Vega Förmiddag. 9.54 Andrum. 10.00 Nyheter. 10.03 Vega Förmiddag. 11.00 Nyheter. 11.03 Vega Förmiddag. 11.30 Yle Nyheter på lätt svenska. 11.35 Vega Förmiddag. 12.00 Tolvslaget från Åbo domkyrka. 12.01 Nyheter. 12.03 Slaget efter tolv - dagens debatt. 12.45 Väder- och sjörapport. 13.00 Nyheter. 13.03 Vega Eftermiddag. 14.00 Nyheter. 14.03 Vega Eftermiddag. 15.00 Nyheter. 15.03 Vega Eftermiddag med måndagspanelen. 16.00 Yle Nyheter och sport. 16.09 Vega Eftermiddag. 17.00 Yle Nyheter med väder och Nyhetsspodden. 17.30 Vega Kulturkväll. 18.00 Nyheter. 18.03 Vega Kulturkväll. 19.00 Nyheter. 19.15 Aftonandakt. 19.22 P1 Dokumentär: Miniserie: Hoarders - Min mamma är en hoarder, del 3/3. 19.45 Vega Musik. 20.00 Nyheter. 20.03 Grönroos Garage med Rolling Stones. 21.00 Nyheter. 21.03 Lördagsgästen: Elin Petersdottir. 22.00 Nyheter. 22.15 Språket: Därför kommunicerar vi fortfarande med broderi. 22.45 Kvanthopp - det du inte visste att du ville veta. 23.20 Vega Musik. 0.00 Nattklassiskt.

YLE X3M

7.00 X3M Morgon. 11.00 Supernova. 14.00 X3M Eftermiddag. 16.30 X3M:s bästa. 21.00 P1 Dokumentär: Miniserie: Hoarders - Min mamma är en hoarder, del 3/3. Del 3. Hoarders - Min mamma är en hoarder, del 3/3. 22.00 Yle Vega.

YLE VEGA

Hfrs 101.1 Vasa 101.0 Åbo 101.4 Ekenäs 99.7 Borgå 95.9 Åland 93.1 Kronoby 102.7 Euraämne 103,07

YLE X3M

Helsingfors 98,9, Vasa 97,3, Åbo 98,2, Ekenäs 102,5, Borgå 102,2, Åland 104,9, Kronoby 99,7, Kristinestad 98,6, Björneborg 99,4

YLE RADIO SUOMI FI

6.00 Yle Uutiset ja sää. 6.05 Aueradio. 7.00 Yle Uutiset ja sää. 7.10 Urheiluradio. 7.13 Aueradio. 7.50 Merisää. 7.53 Aueradio. 8.00 Yle Uutiset ja sää. 8.10 Urheiluradio. 8.13 Aueradio. 9.00 Yle Uutiset. 9.05 Urheiluradio. 9.10 Sää. 9.11 Aueradio. 10.00 Yle Uutiset. 10.02 Radio Suomen Päivä. 10.30 Yle Uutiset alueeltasi. 10.33 Radio Suomen Päivä. 11.00 Yle Uutiset. 11.02 Radio Suomen Päivä. 11.30 Yle Uutiset alueeltasi. 11.33 Radio Suomen Päivä. 12.00 Yle Uutiset ja sää. 12.10 Urheiluradio. 12.13 Radio Suomen Päivä. 12.45 Merisää. 12.55 Radio Suomen Päivä. 13.00 Yle Uutiset. 13.02 Paikka auringossa. 14.00 Yle Uutiset. 14.02 Aueradio. 15.00 Yle Uutiset ja sää. 16.10 Urheiluradio. 16.13 Aueradio. 17.00 Yle Uutiset ja sää. 17.10 Urheiluradio. 17.13 Aueradio. 18.00 Yle Uutiset. 18.02 Radio Suomen Iltä: Sanna Pirkkalainen ja Matti Ylönen. 18.08 Urheiluhullut. 18.46 Radio Suomen Iltä: Sanna Pirkkalainen ja Matti Ylönen. 18.50 Merisää. 18.55 Radio Suomen Iltä: Sanna Pirkkalainen ja Matti Ylönen. 19.00 Yle Uutiset ja sää. 19.02 Urheiluradio. 19.05 Radio Suomen Iltä: Sanna Pirkkalainen ja Matti Ylönen. Pikaraisikan kydyissä. 20.00 Yle Uutiset. 20.02 Sää. 20.03 Radio Suomen Iltä: Sanna Pirkkalainen ja Matti Ylönen. 21.00 Yle Uutiset. 21.02 Urheiluradio. 21.12 Yle Uutiset selkosuomeksi. 21.17 Radio Suomen Iltä. 21.50 Merisää. 21.55 Radio Suomen Iltä. 22.00 Yle Uutiset ja sää. 22.05 Urheiluradio. 22.08 Yöradio - toiveiden yö. 23.00 Yle Uutiset ja sää. 5.30 Yle Uutiset ja sää. Uutiset ja sää radiossa. 5.32 Radio Suomen Varhisaamu. Markus Turunen. 5.50 Merisää. Merisää. 5.52 Radio Suomen Varhisaamu. Markus Turunen.

Kronobysändaren 97,6 Mhz, Vasa 94,8 Bötomborgen 94,2, Vasa kabelnät 93,8

YLE RADIO 1 FI

6.00 Yle Uutiset ja sää. 6.05 Aamusoitto. 6.35 Hartaita säveliä. 6.50 Aamusoitto. 6.59 Hyvää huomenta. 7.00 Yle Uutiset ja sää. 7.10 Aamusoitto. 7.53 Ykköskolumni. 7.59 Hyvää huomenta. 8.00 Yle Uutiset ja sää. 8.10 Ykkösaamu. 9.00 Yle Uutiset. 9.05 Muistojen bulevardit. 10.00 Virtasen taloushistoria. 11.00 Välielvyjä: Maailman synti. 11.57 Päivän mielilause ja Turun tuomiokirkon kello lyö 12. 12.00 Yle Uutiset ja sää. 12.10 Elävä historia: Kuoleman vuosisadat - keskiajalla piti kuolla oikein. Elävä historia vie matkalle menneisyyden historiaan. 14.30 Luomiskertomus: Suomentaja Rauno Sainio kertoo Liu Cixinin romanista Muurahaisia ja dinosauksia. Rauno Sainio on yksi harvoista kiinan kääntäjistä Suomessa. Hän on suomentanut muun muassa kinalaisen tieteskirjailija Liu Cixinin romaaneja. 15.00 Yle Uutiset. 15.02 Kulttuuriyhteydet: QAnon-kannattajien suosima lastenpelastusoperaatioitritteri Sound of Freedom saapuu Suomen elokuvateattereihin. Konservatiivikristittyjen rahoittama yhdysvaltalainen Sound of Freedom saa ensi-ilansa Suomen elokuvateattereissa 3. marraskuuta. 15.55 Yle News. 16.00 Yle Uutiset ja sää. 16.10 Faunin iltapäivä. 17.00 Yle Uutiset ja sää. 17.10 Uutispodcast. 17.35 Keinuva talo - Mika Kauhanen: Elämän jäljet soivat Andalusiassa. 18.35 Hengellisen musiikin toivekonsertti. 18.50 Iltahartaus. 19.00 Yle Uutiset ja sää. 19.02 Maanantaitulet. 21.00 Radiogalleria: Nietzsche-syndrooma - essee vapaudesta ja amatööriin rakkaudesta. 22.00 Yle Uutiset ja sää. 22.05 Lukulamppu. 22.14 Hyvää yötä. 22.15 Yöklassinen.

Kronobysändaren 91,4 Mhz, Vasa 87,8 Bötomborgen 88,9, Vasa kabelnät 88,7

ÖVRIG TV

STAR CHANNEL FI

6.08 Lapin poliisit. **7.00** Moderni perhe. **7.40** Ensimmäyksellä. **8.00** Simpsonit. **8.45** Moderni perhe. **9.25** Silent Library Suomi. **9.50** Miehen puoliikkaat. Jakso 10/24. **10.15** Simpsonit. Jakso 5/13. **11.10** Family Guy. Jakso 18/20. **12.05** Simpsonit. Jakso 10/21. **13.00** Tuho-osasto. Jakso 21/22. **13.30** Huutokaupan metsästäjät Suomi. Jakso 6/24. **14.00** Master Cleaners Suomi. Jakso 4/10. **15.00** Castle. Jakso 24/24. **16.00** Kymppitonni. Jakso 2/12. **17.00** Tuho-osasto. Jakso 22/22. **17.30** Miehen puoliikkaat. Jakso 10/24. **18.00** Rillit huurussa. Jakso 7/23. **19.00** Family Guy. Jakso 20/20. **20.00** Simpsonit. Jakso 12/21. **21.00** Rillit huurussa. Jakso 9/23. **22.00** 9-1-1. Jakso 12/18. **23.00** Miehen puoliikkaat. Jakso 12/24. **0.05** Family Guy. Jakso 20/20. **0.50** Simpsonit. Jakso 7/23. **2.00** Castle. **3.00** Criminal Mlnds: Suspect Behavior. **3.55** Deep State. **4.45** Miehen puoliikkaat. **5.45** Family Guy.

AVA FI

6.00 MTV Uutiset Live. **6.30** Unelma-asunto auringon alta. **7.30** Huippuhotellien pyörteissä. **8.30** Valitut Palat Collection. **9.00** Unelma-asunto auringon alta. **10.00** Grand Designs New Zealand. **11.00** Kaappaus keittiössä. **12.00** Emmerdale. **12.30** Lukuslukaalit: Ryanin miljoonaremontit. **13.00** Botched: Mokautut kauneusleikkaukset. **14.00** Suomen kaunein koti. **15.00** Unelma-asunto auringon alta. **16.00** Lemmen viemää. **17.00** Grand Designs Suomi. **18.00** Tähdet vs. Google. Jakso 1/5. **18.15** Leilan superuokaa. Jakso 6/10. **18.45** Koko Britannia leipoo. Jakso 6/10. **20.00** MasterChef Suomi: Professionals. Jakso 8/10. **21.00** Maajussille morsian. Jakso 10/12. **22.00** Maajussille morsian: Kaikki tarinat. Jakso 7/8. **22.30** Tanssii Tähtien Kanssa. Jakso 9/13. **0.30** Botched: Mokautut kauneusleikkaukset. **1.25** My Brave Face. **2.20** Unelma-asunto auringon alta. **3.15** Hamilton. **4.10** MTV Uutiset Live.

KUNSKAPSKANALEN

16.00 Tillväxt och samhällsomställning. **16.15** NMT-dagarna 2023. **16.45** Översvämning och torka. Svenskt samhällsprogram från 2023. **17.15** ResearchED 2023. Svenskt utbildningsprogram från 2023. Del 2 av 6. **18.00** Studio natur. Svenskt naturmagasin från 2023. Del 8 av 8. **18.30** Från atomer till galaxer. Brittisk vetenskapsserie från 2022. Del 1 av 2. **19.30** Vildhundar i lejonens Afrika. Österrikisk dokumentär från 2021. **20.20** Resa längs Irlands kust. Brittisk reseserie från 2022. Del 2 av 2. **21.05** Historiska upppfinningar. Australisk dokumentärserie från 2022. Del 6 av 6. **22.00** Städnig i dödens tjänst. Fransk-mexikansk dokumentär från 2020. **22.50** Natursköna tågresor i världen. Brittisk reseserie från 2022. Del 3 av 9. **23.35** Antikens riken. Brittisk dokumentärserie från 2023. Del 4 av 6. **0.25** Resor längs vackra folder. Kanadensisk reseserie från 2020. Del 1 av 6. **1.10** Städerna efter kriget.

SVT BARN

10.25 Beccas gäng. **10.35** Heidi. **11.00** Djupet. **11.20** Vilse i Oz. **11.45** Team Dronix. **12.05** Space Nova. **12.35** Gigantosaurus. **12.45** Super-duper-asgrymt! **13.00** Helmis undervattensvärld – finska. **13.07** Tripp, Trapp, Träd-sagor på finska. **13.10** Lilla prinsessan. **13.20** Modiga kaniner. **13.25** Abel och Fant. **13.35** Pippi Långstrump. **14.00** Andys förhistoriska äventyr. **14.15** Andys akvatiska äventyr. **14.30** Berit söker jobb – romani. **14.50** Ranchen. **15.10** En hopplös häxa. **15.35** MI High. **16.00** Big Top Academy. **16.35** Tracy Beaker kommer tillbaka. **17.00** Elefantprinsessan. **17.25** De magiska tingens byrå. **17.50** Den ostoppbara gula yetin. **18.00** Ett fall för KLURO. **18.15** Smurfarna. **18.25** Greta Gris. **18.30** Klimatkompis. **19.00** Mini-Agenterna. **19.10** Mumfie. **19.15** Octonauterna. **19.30** Snicke-snackarn. **19.45** Space Nova. **20.15** Lilla Aktuellt. **20.25** Första dagen. **20.50** Grizzly och lämlarna.

KANAL 5

6.00 Sommaren med släkten. **7.00** House hunters international. **7.25** Good bones. **8.10** Älskar, älskar inte. **9.00** Välkommen till Köping. **9.50** Sofias änglar. **10.50** Wahlgrens värld. **11.55** Grey's anatomy. **12.55** Vägens hjältar. **14.00** Sommaren med släkten. **15.05** Jeopardy! **16.05** Bättre sent än aldrig. **17.05** Tunnelbanan. **18.15** Vägens hjältar. Svensk dokumentärserie från 2018. **19.20** Gränsbevakarna Sverige. Svensk dokumentärserie från 2023. Del 8 av 14. **20.10** Smartare än en femteklassare. Svensk underhållning från 2023. Del 8 av 14. **21.00** Jeopardy! Svensk frågesport från 2023. Del 9 av 16. **22.00** Kompani Svan. Svensk underhållning från 2023. Del 8 av 14. **23.00** Alla mot alla med Filip och Fredrik. **0.10** Gränsbevakarna Sverige. **1.05** Naked attraction UK. **2.20** Sommaren med släkten. **3.25** Alla mot alla med Filip och Fredrik. **4.25** Havets hjältar. **5.30** Tunnelbanan.

DISCOVERY

7.00 How it's made: Dream cars. **7.25** Dual survival. Amerikansk dokumentärserie från 2016. Del 7. **8.15** Alaska: The last frontier. Amerikansk realityserie från 2012. Del 10 av 12. **9.05** How it's made. Kanadensisk dokumentärserie från 2015. Del 18. **10.00** Wheeler dealers. Brittisk motorserie från 2013. Del 15 av 15. **11.05** Naked and afraid. Del 12. **12.10** Alaskan bush people. Del 10. **13.15** Homestead rescue. Del 10. **15.25** How it's made. Kanadensisk dokumentärserie från 2015. Del 20. **16.30** Salvage hunters: The restorers. Del 8. **18.50** Wheeler dealers. Brittisk motorserie från 2014. Del 2 av 20. **19.55** Wheeler dealers. Brittisk motorserie från 2014. Del 3 av 20. **21.00** Wheeler dealers. Del 1. **22.00** Wheeler dealers. Del 2. **23.05** Downey's dream cars. Del 3. **0.10** Deadliest catch. Del 1. **2.25** Wheeler dealers. Del 2. **3.35** Downey's dream cars. Del 3. **4.40** Dirty Jobs. Del 2. **5.50** Naked and afraid. Del 12.

TV5 MONDE

9.27 Tv5monde, Le Journal. **9.39** Population D'afrique. **10.05** Cuisine Ouverte. **10.35** Courants D'est. **11.03** C'est Du Belge. **11.29** Épicerie Fine. **11.56** Le Journal De L'économie, Entreprises. **12.00** Tv5monde, Le Journal. **12.14** Météo. **12.17** Un Si Grand Soleil. **12.40** Vestiaires. **12.44** Tout Le Monde Veut Prendre Sa Place. **13.30** Décolonisations. **14.30** Le Journal De La Rtbf. **15.01** Maman a Disparu. **16.34** Hep Taxi ! **17.06** Un Si Grand Soleil. **17.30** Vestiaires. **17.33** Questions Pour Un Champion. **18.06** Le Point. **19.00** 64' Le Monde En Français - Ire Partie. **19.22** Le Journal De L'économie. **19.25** Météo. **19.28** L'invité. **19.36** Jeux D'influence. **21.16** Le Dessous Des Cartes. **21.30** Le Journal De France 2. **21.56** Météo. **21.58** Transat Jacques Vabre - Normandie Le Havre. **22.00** Échappées Belles. **23.32** Le Journal De La Rts. **23.58** Météo. **0.01** L'actu. **0.31** Auto-nomes.

DISNEY CHANNEL FI

7.00 Miraculous: Ladybug ja Cat Noir seikkailut. **7.51** Hamsteri & Kerttu. **8.40** The Ghost and Molly McGee. **9.30** Big City Greens. **10.20** Finias ja Ferb. **11.10** Saturdays. **12.00** TBA. **12.05** Miraculous: Ladybug ja Cat Noir seikkailut. **12.55** The Ghost and Molly McGee. **13.45** Kiff. Jakso 7. **14.10** Raven's Home. Jakso 106. **15.00** Saturdays. Jakso 1. **15.55** Big City Greens: Ladybug ja Cat Noir seikkailut. Jakso 124. **17.05** Big City Greens. Jakso 62. **17.55** ZOMBIT: Uudelleenanimoitu Sarja (Lyhyt). Jakso 1. **18.00** Saturdays. Jakso 6. **18.50** Raven's Home. Jakso 108. **19.15** Miraculous: Ladybug ja Cat Noir seikkailut. Jakso 125. **20.06** Kiff. Jakso 1. **20.55** Big City Greens. Jakso 51. **21.45** Saturdays. Jakso 6. **22.35** Finias ja Ferb. Jakso 121. **23.25** Sulphur Springsin salaisuudet. **23.50** Raven's Home. **0.35** Bunk'd. **1.50** Miraculous: Ladybug ja Cat Noir seikkailut. **3.05** Pilavittuttajat. **4.20** Viikinkikoulu. **5.35** Kiff.

ANIMAL PLANET FI

6.30 Insane Pools: Off the Deep End. Jakso 4. **7.15** Crikey! It's the Irwins. Jakso 6. **8.00** My Cat From Hell. Jakso 5. **8.50** America's Cutest Pets. Jakso 2. **9.40** Dr. Jeff: Rocky Mountain Vet. Jakso 8. **10.30** Extinct Or Alive. Jakso 1. **11.25** Amanda To The Rescue. Jakso 7. **12.20** Dr. Jeff: Rocky Mountain Vet. Jakso 3. **14.10** Extinct Or Alive. Jakso 7. **15.05** Amanda To The Rescue. Jakso 5. **16.00** Jungle Shark. **17.00** Animal Cops Houston. Jakso 1. **18.00** America's Cutest Pets. Jakso 4. **19.00** Dr. Jeff: Rocky Mountain Vet. Jakso 9. **21.00** How Do Animals Do That? Jakso 19. **22.00** Swimming With Monsters: Steve Backshall. Jakso 2. **23.00** Rugged Justice. Jakso 2. **0.00** Dr. Jeff: Rocky Mountain Vet. Jakso 1. **1.00** Animal Cops Houston. Jakso 1. **2.45** Expedition Mungo. Jakso 1. **3.30** How Do Animals Do That? Jakso 19. **4.15** Intruders. Jakso 2. **5.00** Monsters Inside Me. Jakso 3. **5.45** Dr. Jeff: Rocky Mountain Vet. Jakso 9.

NATIONAL GEOGRAPHIC FI

6.00 Pohjoisen valtatie pelastajat. **6.45** Meret ilman vettä. **7.30** Running Wild With Bear Grylls. **8.15** Muinaisen maailman arkkitehdit. **9.00** Autojen ensiapu. **10.00** Morgan Freeman: Monet jumalat. **11.00** Tri K:n eksoottiset eläimet. **12.00** 112 Hätäkeskus. **13.00** Tonnikalan saalistajat. **14.00** Ihmeelliset ihmiset. **15.00** Lentoturmatutkinta - erikoisraportti. **16.00** Autojen ensiapu. **17.00** Superautojen rakentajat. Jakso 6/10. **18.00** Egyptin kadonneet aarteet - parhaat palat. Jakso 2/2. **19.00** Pohjoisen valtatie pelastajat. Jakso 1/8. **20.00** Lentoturmatutkinta. Jakso 8/10. **21.00** Ihmeelliset superautot. Jakso 4/6. **22.00** Autojen ensiapu. Jakso 1/10. **23.00** Seuraava megatsunami. **0.00** Salakuljettajat satimeen. **1.00** Ihmeelliset superautot. **2.00** Autojen ensiapu. **3.00** Lentoturmatutkinta. **3.45** Food Factory USA. **4.30** Saari ilman lakeja. **5.15** Pohjoisen valtatie pelastajat.

MTV AITIO

6.40 Koomikon syntä. **8.10** King on Screen. Rooleissa: Frank Darabont, Mikael Häfström, Mick Garris. **9.55** Päästäkää vangit irti - on kevä! Rooleissa: Lena Nyman, Tage Danielsson, Ernst-Hugo Järegård. **11.30** Taistelu kuoleman vedestä. Jakso 5/6. **12.15** Solsidan - onnea onkimassa. Jakso 1/10. **13.05** Rouvat ryöstäjinä. Jakso 2/6. **13.55** Opiskelijakämpä. Jakso 3/8. **14.35** American Auto. Jakso 9/13. **15.00** Astrid & Lilly Save the World. Jakso 4/10. **15.40** Bomb Girls. Jakso 5/6. **17.10** Padelunelmia. Jakso 4/6. **17.35** Lasse-Maijan etsivätoimisto. Jakso 2/6. **18.20** Robssonit (dubattu suomeksi). Jakso 1/10. **19.10** Sissi. Jakso 1/6. **21.00** Mystery Road. Jakso 6/6. **21.50** Trigger Point. Jakso 1/6. **22.40** Kova laki: Järjestäytynyt rikollisuus. Jakso 1/8. **0.05** The blood pact. Jakso 1/10. **1.45** Nova Vita. Jakso 1/10. **3.20** The Reunion. Jakso 1/6. **4.55** A Bad Moms Christmas. Rooleissa: Mila Kunis, Kristen Bell, Kathryn Hahn.

V FILM ACTION FI

6.40 Spider-Man: Homecoming. I rollerna: Tom Holland, Michael Keaton, Marisa Tomei. **8.50** Red. I rollerna: Bruce Willis, Morgan Freeman, John Malkovich. **10.40** The Mummy. I rollerna: Brendan Fraser, Rachel Weisz, John Hannah. **12.50** Nerve. I rollerna: Emma Roberts, Dave Franco, Emily Meade. **14.25** Charlie's Angels. I rollerna: Naomi Scott, Kristen Stewart, Ella Balinska. **16.20** Suuri puhallus 2. I rollerna: Jesse Eisenberg, Mark Ruffalo, Dave Franco. **18.30** Transformers. I rollerna: Josh Duhamel, Megan Fox, Tyrese Gibson. **21.00** Medusan perintö. I rollerna: Jeremy Renner, Scott Glenn, Ed Norton. **23.15** Terminal. I rollerna: Margot Robbie, Simon Pegg, Dexter Fletcher. **1.00** Jurassic World. I rollerna: Chris Pratt, Bryce Dallas Howard, Ty Simpkins. **1.35** Halloween Kills. I rollerna: Jamie Lee Curtis, Judy Greer, Andi Matichak. **5.00** Beirut. I rollerna: Jon Hamm, Jay Potter, Khalid Benchagra.

HIMALIV

FOTO: ANN-CATRIN VIRKAMA/YLE

Beskedet efter anfall: Hjärntumör

Plötsligt förändras tidigare fotbollsspelaren **Christoffer ”Toffe” Kloos** verklighet. Efter ett epileptiskt anfall får han beskedet: det växer en tumör i hans hjärna. Toffe berättar om hur livet blev och vad hans tro och fotbolls-karriär har haft för betydelse. **YLE FEM 18.30**

SPOTLIGHT

FOTO: YLE

Om mörka sidan av det vita dunet

Hur vet man om dunprodukter är tillverkade på ett etiskt försvarbart sätt? ”Spotlight” spårar dunet i en sovsäck till ankfarmar i Tyskland, där det finns sjuka och skadade fåglar. Nu inleds jakten på de ansvariga. Reportrar är **Alexander Uggl**a och **Anki Westergård**. **YLE FEM 19.55**

EFTER NIO

FOTO: PARAD MEDIA

Mysterier i kvadrat i kvällens avsnitt

Temat är mysterium. Vi får höra om **Satu Rämös** mysterier på Island, **Tikas** förlorade bror, **Emma Salokoskis** mystiska trötthet, mentalisten **Pete Poskipartas** magi och **Göran Wennqvists** olösta fall. **Linda Forssell** berättar om vinets hemligheter. **YLE FEM 21.00**

HÅLLA SAMMAN

FOTO: ANDERS NICANDER/SVT

Alzheimer ställer hela livet på ända

Det är sommar i Ystad och Lina är peppad inför pappa Kenneths 70-årskalas. Men det är något som inte stämmer med Kenneth, och Lina och hennes syster Petra hamnar i konflikt. **Ulrika Nilsson, Lenart Jähkel** och **Michaela Thorsén** gör huvudrollerna. **SVT1 22.00**

SPORT I TV

YLE TV 1

20.55 Sporttrutan. **21.49** Sporttrutan.

MTV3

19.25 Tulosruutu. **22.25** Tulosruutu. **22.35** Hockey Night tien päällä. **23.05** MM-rallin huippuhetket.

KUTONEN

15.45 Snooker: Northern Ireland Openin. **DIREKT.**

SVT1

12.05 Sportspegeln. **19.28** Sportnytt. **23.00** Fotbollsstudion.

SVT2

22.46 Sportnytt. **2.50** Sportnytt.

EUROSPORT 1

7.00 Snooker: Northern Ireland Open. 1.kierros. **8.10** Moottoriturheilu: Flh2o: MM-sarja. **8.36** Golf: PGA Tour. 1.päivä. **9.25** Pyöräily: Venetia Classic. **10.15** Pyöräily: Gravel: Serenissima. **11.04** Pyöräily: Ratapyöräily: Champions League. **11.53** Urheilu: Polkujuoksu: World Series. **12.43** Ratsastus: Global Champions Tour Riad. **13.33** Urheilu: Superliiga. **14.21** Pyöräily: Venetia Classic. **15.11** Pyöräily: Cyclo-cross: Maailmancup. Naiset. **16.00** Pyöräily: Cyclo-cross: Maailmancup. Miehet. **16.50** Pyöräily: Ratapyöräily: Champions League. **17.38** Pyöräily: Ratapyöräily: Champions League. **18.27** Kausikatsaus: Porsche Supercup. **19.00** Climbing Show. **19.26** Alppihiihto: maailmancup. Suurpujottelu. 2.lasku. Miehet. **20.30** Tennis: ATP1000 Pariisi. **DIREKT.** **22.30** Tennis: ATP1000 Pariisi. **DIREKT.**

EUROSPORT 2

9.00 Triathlon Super League. Neom. **10.00** Trail World Series. II Golfo dell'Isola, damer. **11.00** Snooker: Wuhan Open. Final. **12.00** Snooker: Wuhan Open. Final. **13.00** Friidrott: Amsterdam Maraton. **14.00** Mountainbike Världscupen. **14.30** Snooker: Home Nations Series. Northern Ireland Open 1:a omgången. **16.00** Alpint: Världscupen. 1:a åket Storslalom Herrar. Från Sölden. **17.00** Cykel: Cykelcross: Superprestige. Herrar. Från Rudderveorde. **18.00** Cykel: Cykelcross: Superprestige. Damer. Från Rudderveorde. **19.00** Trail World Series. II Golfo dell'Isola, herrar. **20.00** Cykel: Veneto Classic. Herrar. **21.00** Triathlon Super League. Neom. **22.00** Ridsport: Världscupen. Hopp. Från Washington. **22.57** Klättring. **23.30** Cykel: Cykelcross: Världscupen. Herrar.

MTV MAX

14.00 Jääkiekko: SaiPa–KooKoo. Liiga. **16.00** Jääkiekko: KalPa–Jukurit. Liiga. **18.00** Ravit: Seinäjoki. **DIREKT.** **21.00** La Liga 2 Highlights. **21.55** Jalkapallo: Burgos–Real Zaragoza. **DIREKT.** La Liga 2.

MTV URHEILU 1

14.00 Moottoriturheilu: MM-ralli. **15.15** Moottoriturheilu: MM-ralli. **16.35** Moottoriturheilu: MM-ralli. **18.40** La Liga Highlights. **19.30** Jääkiekko: Kärpät–HPK. Liiga. **21.30** Hockey Night tien päällä. **21.55** Jalkapallo: Granada–Villarreal. **DIREKT.** La Liga. **2.10** Amerikkalainen jalkapallo: Detroit Lions–Las Vegas Raiders. **DIREKT.** NFL.

MTV URHEILU 2

14.00 Motorsport Mundial. **14.25** La Liga Chronicles. **14.35** Lega Serie A Preview Magazine. **15.05** UEFA Champions League viikkomakasiini. **15.30** Jalkapallo: El Clásico: Barcelona–Real Madrid. La Liga. **17.20** Jalkapallo: Inter–AS Roma. Serie A. **19.03** Red Bull läpimurto. **19.25** Jalkapallo: Empoli–Atalanta. **DIREKT.** Serie A. **21.30** La Liga Chronicles. **21.40** Jalkapallo: Lazio–Fiorentina. **DIREKT.** Serie A. **23.40** WTA Tennis Highlights. **23.50** WTA Tennis Highlights. **0.00** Tennis: WTA Finals, Cancun. **DIREKT.**

V SPORT GOLF

12.00 LPGA Tour. Final. Från Kuala Lumpur Golf and Country Club, Kuala Lumpur. **17.00** DP World Tour. Final. Från Doha Golf Club i Doha, Qatar. **21.30** Golf cards. **21.45** Golf cards. **22.00** Golf central. **22.30** Golf central. **23.00** Golf central. **23.30** Golf central.

V SPORT VINTER

14.00 Ishockey: Edmonton Oilers–Calgary Flames. NHL. **16.00** Ishockey: Buffalo Sabres–Colorado Avalanche. NHL. Från Key-Bank Center, Buffalo. **18.00** NHL On The Fly. **19.00** Ishockey: Washington Capitals–San Jose Sharks. NHL. Från Capital One Arena, Washington. **21.00** Ishockey: Edmonton Oilers–Calgary Flames. NHL. Från Commonwealth Stadium, Edmonton. **23.00** Ishockey: Buffalo Sabres–Colorado Avalanche. NHL. Från Key-Bank Center, Buffalo. **1.05** Ishockey: Boston–Florida. **DIREKT.** NHL. Från TD Garden, Boston. **4.05** Ishockey: Arizona–Chicago. **DIREKT.** NHL. Från Mullett Arena, Tempe.

V SPORT JÄÄKIEKKO

14.00 Jääkiekko. **15.00** Jääkiekko: Buffalo Sabres–Colorado Avalanche. NHL. **17.00** Moottoriturheilu: F1. Meksikon osakilpailu. **19.15** Jääkiekko. **20.15** Jääkiekko: Edmonton Oilers–Calgary Flames. NHL. **22.15** Jääkiekko: New Jersey Devils–Minnesota Wild. NHL. **1.05** Jääkiekko: Boston Bruins–Florida Panthers. **DIREKT.** NHL. **4.05** Jääkiekko: Arizona Coyotes–Chicago Blackhawks. **DIREKT.** NHL.

V SPORT JALKAPALLO

15.00 Jalkapallo: Valioliiga. **15.30** Valioliiga: Premier League The Big Interview. **16.00** Jalkapallo: Liverpool

MÅNDAG 30 OKTOBER 2023

VÄDRET

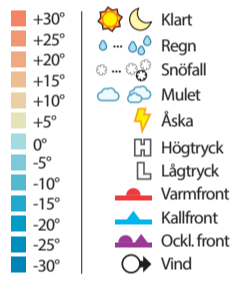
Ett lågtryck rör sig österut över Baltikum, och i samband med detta väntas det lokalt snöfall eller regn i den sydligaste delen av landet. I övrigt mest uppehåll, i mellersta del också klarare.

RAPPORT FÖR SJÖFARANDE

Finska viken, norra Östersjön, Ålands hav, Skärgårdshavet och södra Bottenhavet: Vind omkring ost 5-10 m/s. Lokalt regn.

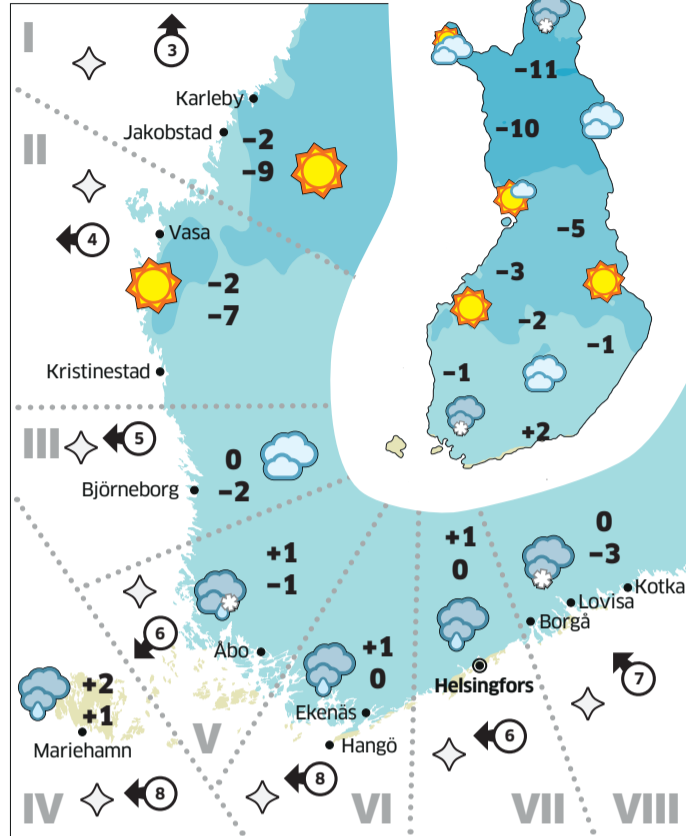
Norra Bottenhavet, Kvarken och Bottenviken: Vind omkring ost, i norra del växlande vind 2-6 m/s. Lokalt snöbyar.

FORECA

UV-strålning: $\diamond$ <math><2</math> (låg)
 $\blacklozenge$ 3-5 $\blacklozenge$ 6-7 $\blacklozenge$ 8-10
 $\blacklozenge$ >11 (extremt hög)

FINLAND I DAG

KUSTVÄDRET OMRÅDESVIS

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
I morgon	-3	-2	0	+8	+4	+7	+5	+2
Onsdag	-3	-2	0	+2	+1	+3	+1	+1
Torsdag	-3	-3	-1	+3	+1	+2	0	-1
Fredag	-1	-1	+1	+6	+4	+6	+4	+3

FINLAND I GÅR

Vädret (temperatur)

Björneborg	+1	Klart
Borgå	0	Klart
Esbo Hagalund	0	Klart
Hfrs Kajaniemi	+1	Klart
Ilomants	-4	
Ivalo	-5	Lätt snö
Joensuu	-3	Mulet
Jyväskylä	-3	
Kilpisjärvi	-10	Klart
Kronoby		
Kuopio	-2	Lätt snö
Kuusamo	-6	Lätt snö
Lahtis	-1	Klart
Mariehamn	+2	Klart
Nyslott	-3	Klart
Rovaniemi	-6	
St Michel	-1	Klart
Sodankylä	-6	Lätt snö
Suomussalmi	-5	Klart
Tammerfors	-1	Klart
Uleåborg	-4	Tidvis snö
Utsjoki	-8	
Vanda flygplats	0	Klart
Vasa	0	Någon snöby
Villmanstrand	-2	Klart
Åbo	0	Klart

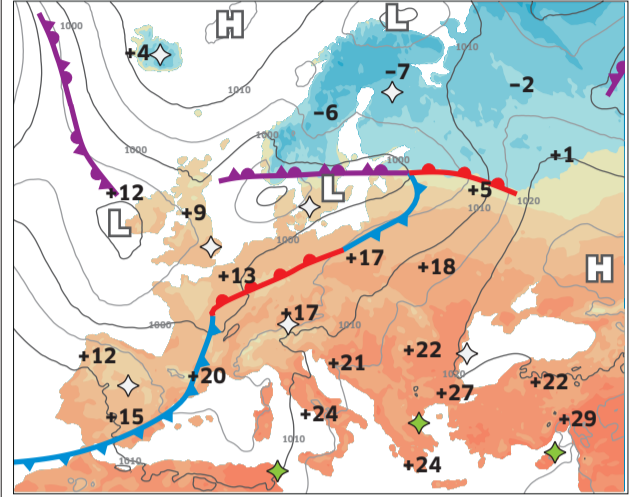
Kustvädret (temperatur & vind)

Kotka	0	nordväst	1 m/s
Kaillbadagr.	0	nordväst	2 m/s
Bågaskär	+1	sydost	2 m/s
Russarö	+1	ost	3 m/s
Utö	+2	ost	2 m/s
Kumlinge	+2	sydost	3 m/s
Nyhamn	+3	syd	3 m/s
Strömmingsb.	+2	sydväst	9 m/s
Ulkokalla	+1	väst	9 m/s
Kemi	-3	ost	8 m/s

Vattenståndet (cm)

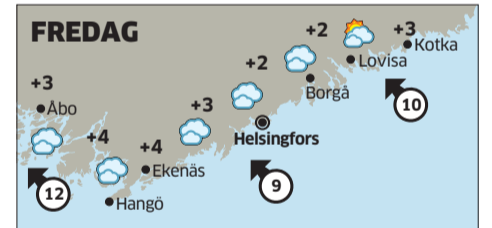
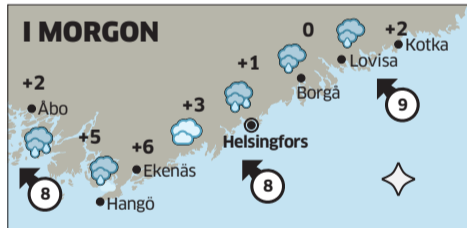
Fredriksh.	-6	Kaskö	-1
Helsingfors	-4	Vasa	-6
Hangö	-2	Jakobstad	-4
Föglö	-3	Brahestad	-6
Åbo	-2	Uleåborg	-10
Raumo	-4	Kemi	-7
Mäntyluoto	-5		

EUROPA I DAG

VÄRLDEN i dag i morgon

	i dag	i morgon		i dag	i morgon
Acapulco	+33	+33	Madrid	+13	+12
Antalya	+27	+26	Malaga	+21	+18
Amsterdam	+14	+13	Mallorca	+21	+21
Aten	+27	+26	Moskva	+2	+8
Bangkok	+30	+31	Nice	+18	+20
Barcelona	+21	+19	New York	+15	+10
Berlin	+15	+12	Oslo	-3	-2
Bryssel	+14	+13	Paris	+13	+15
Budapest	+22	+19	Prag	+16	+11
Cypern	+30	+30	Reykjavik	+1	+1
Dublin	+12	+11	Rio de Jan.	+28	+28
Istanbul	+34	+33	Rom	+24	+23
Kairo	+30	+29	Shanghai	+25	+26
Kreta	+24	+24	S:t Petersb.	0	+2
Köpenhamn	+12	+9	Stockholm	+4	+7
Las Palmas	+25	+26	Sydney	+31	+19
Lissabon	+18	+18	Tallinn	+2	+4
London	+14	+13	Tokyo	+21	+21
Madeira	+21	+21	Tunis	+30	+28
			Wien	+18	+15

BEGRÄNSAT ANTAL PLATSER! SÄKRA DIN PLATS IDAG.

SAFARI I KENYA

7-19
MARS
2024

Vår
reseledare
talar givetvis
svenska!

HBL.FI/SHOP

TEMA
Minnen för livet